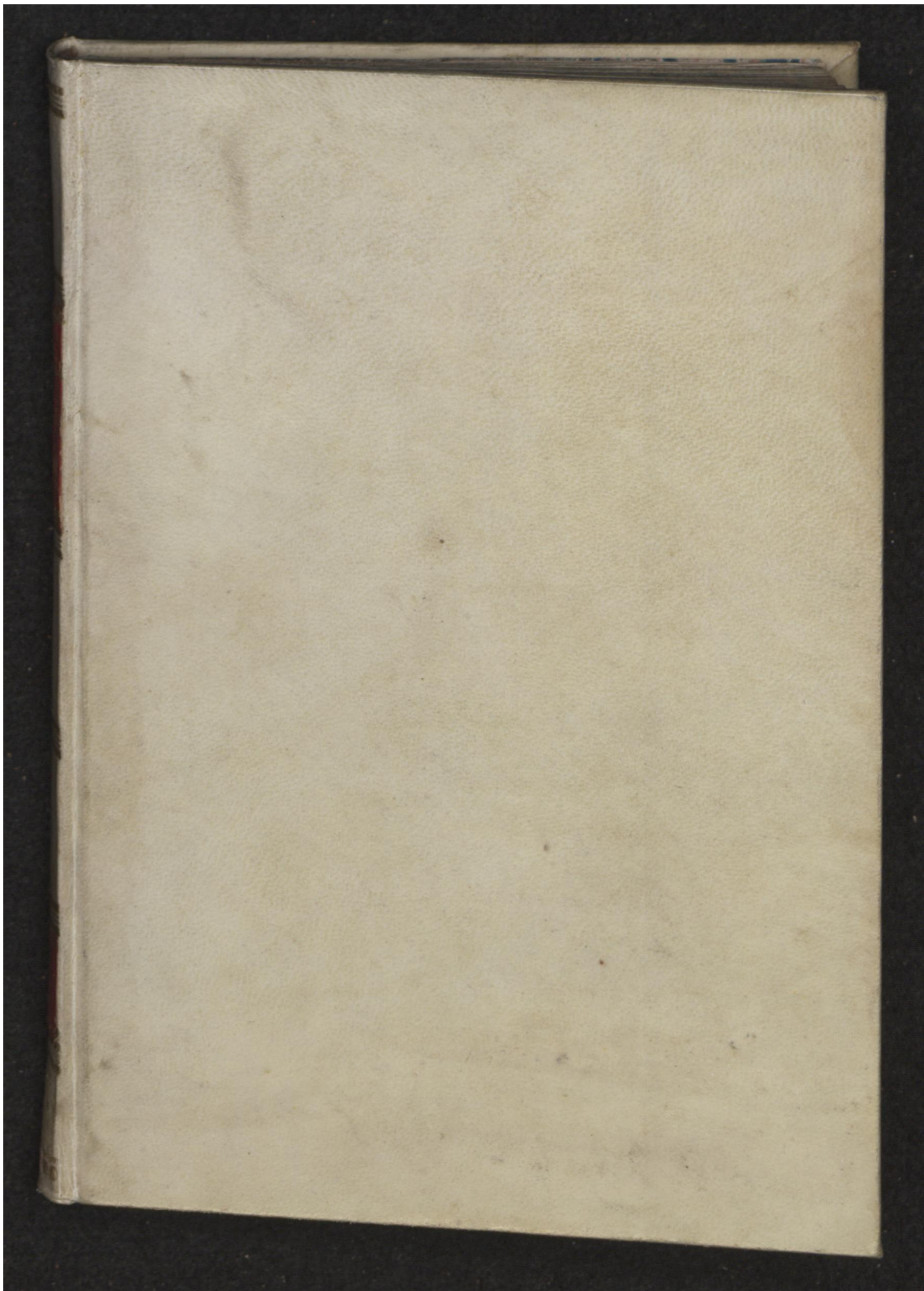
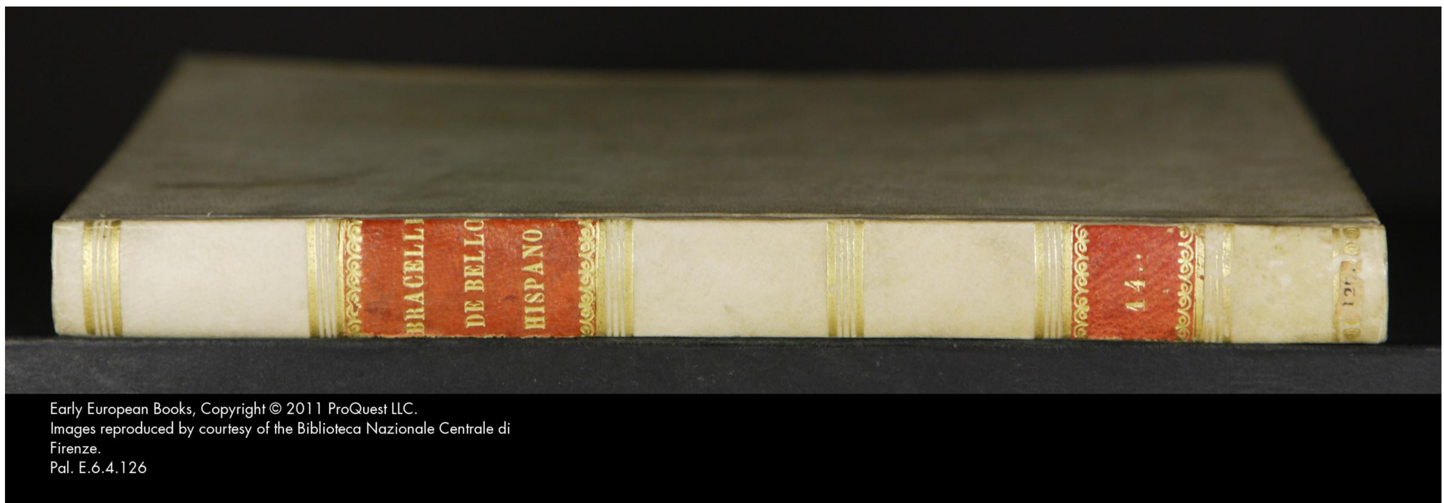
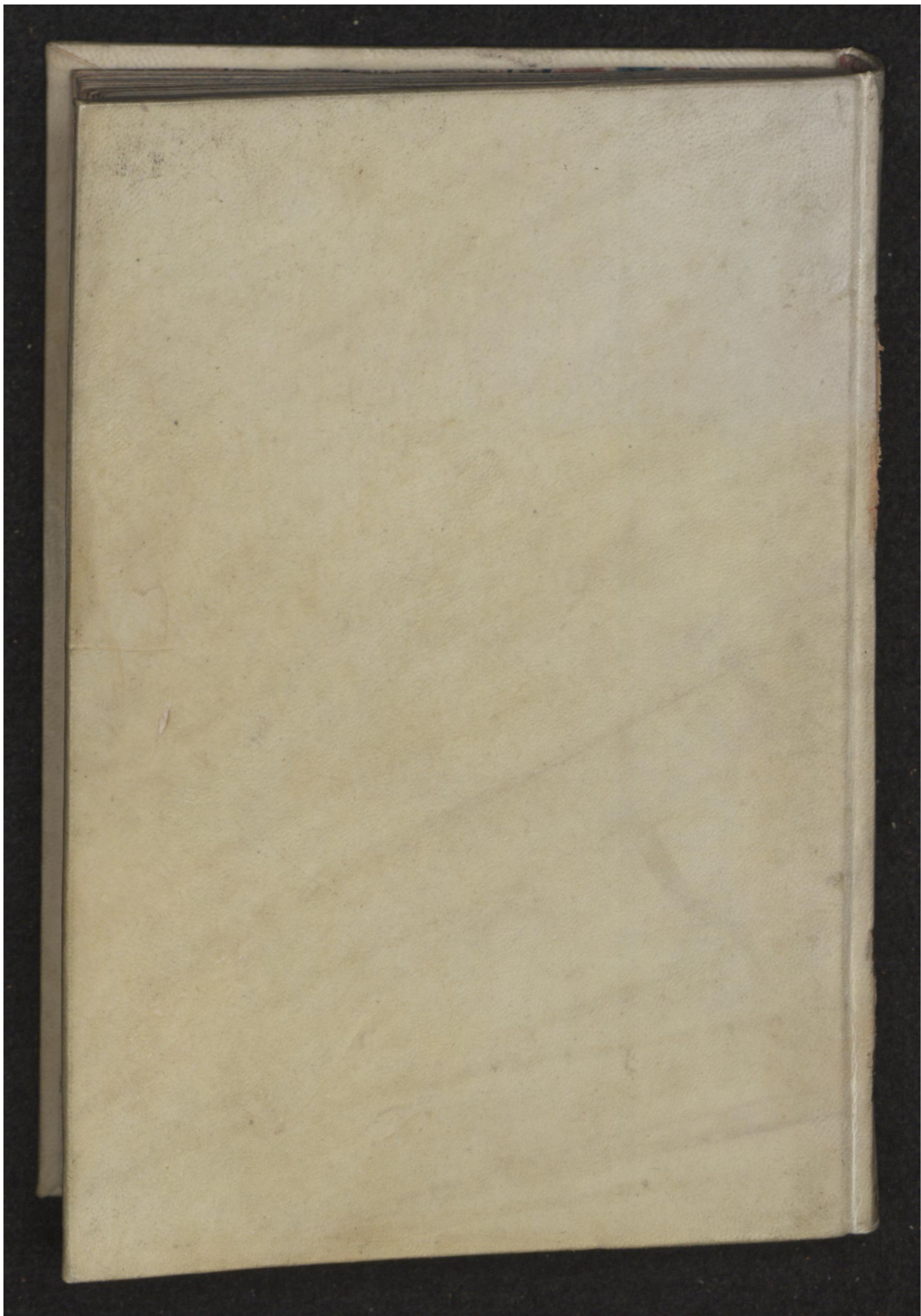

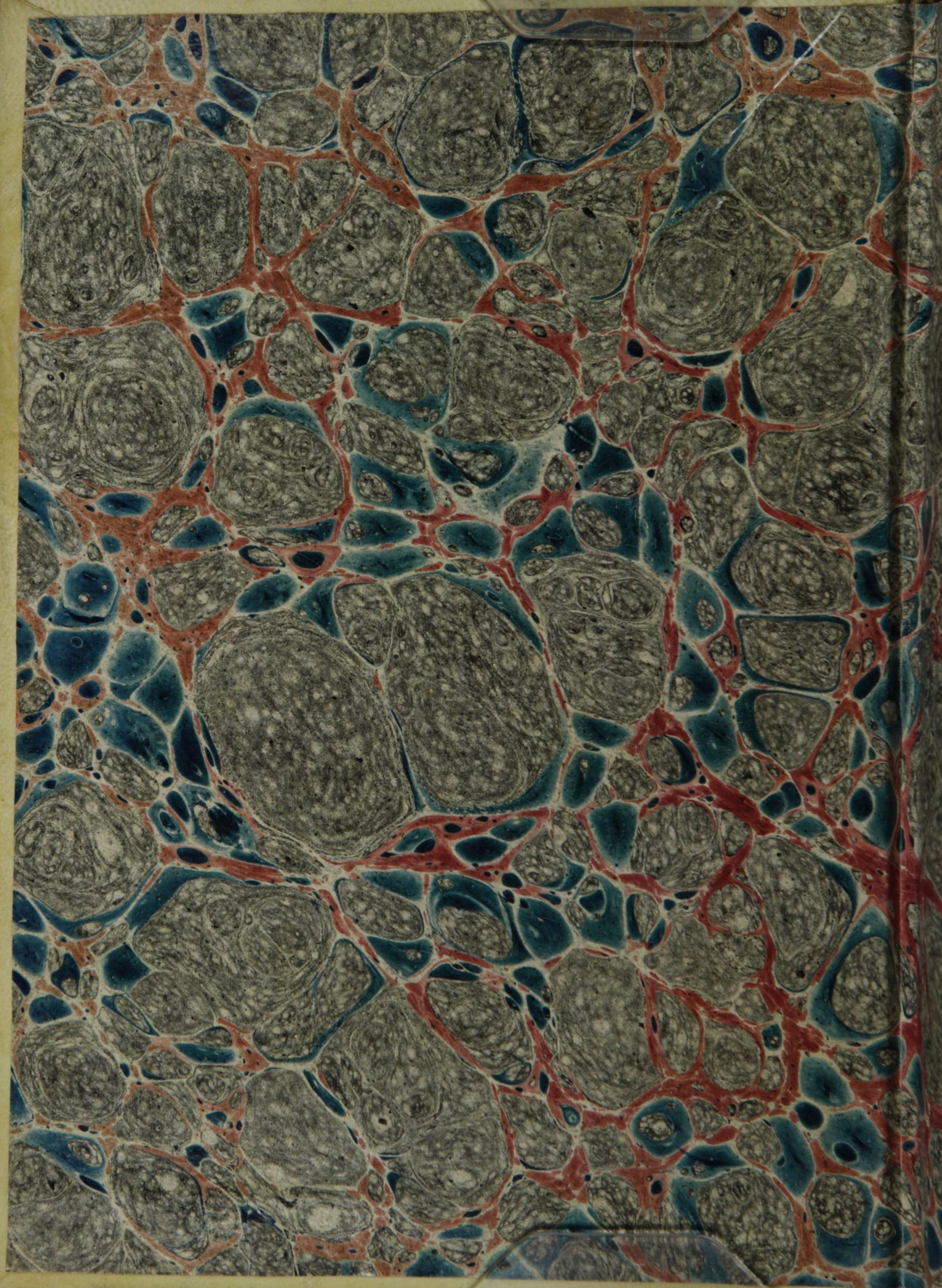

BRACELLI
DE BELLO
HISPANO
14

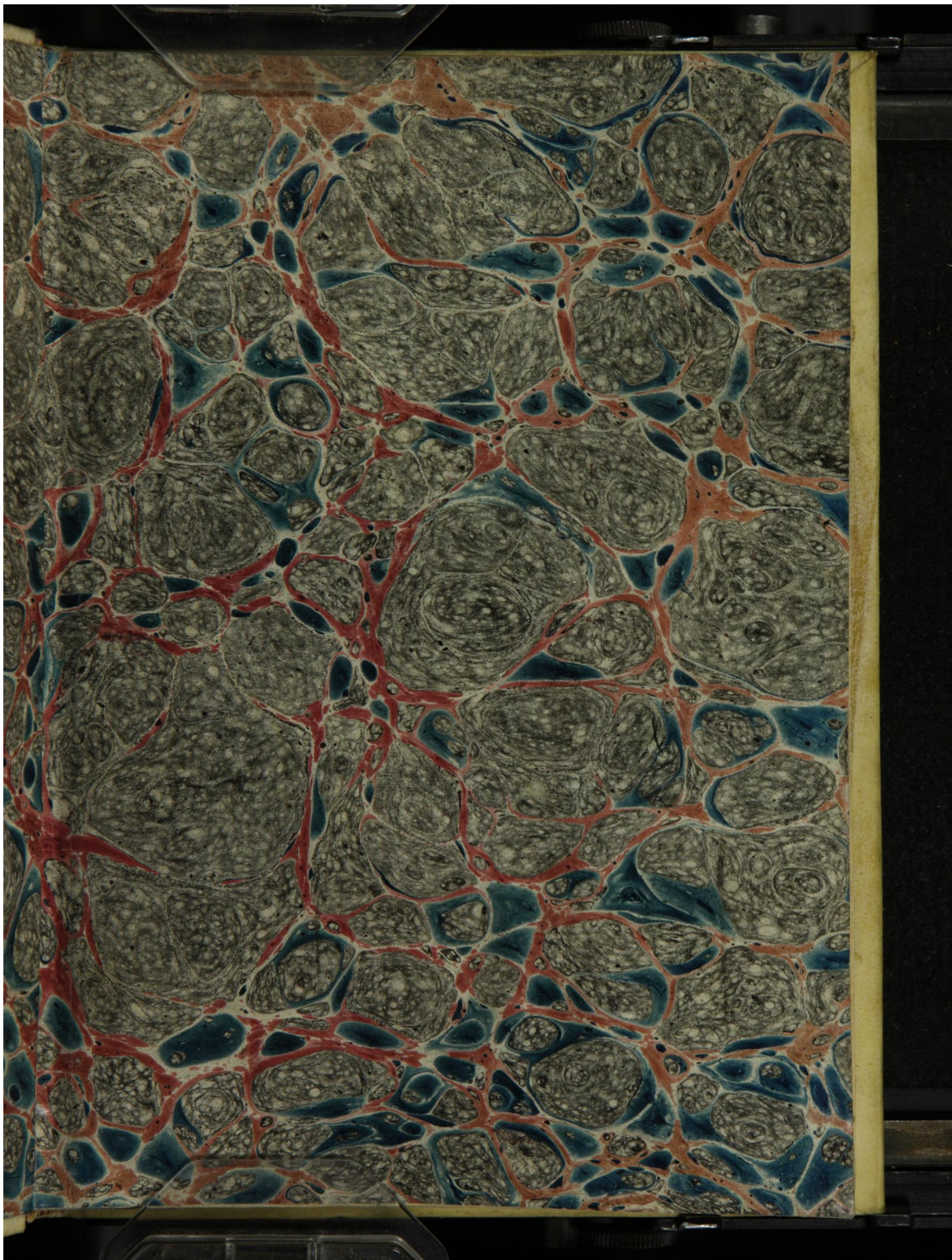

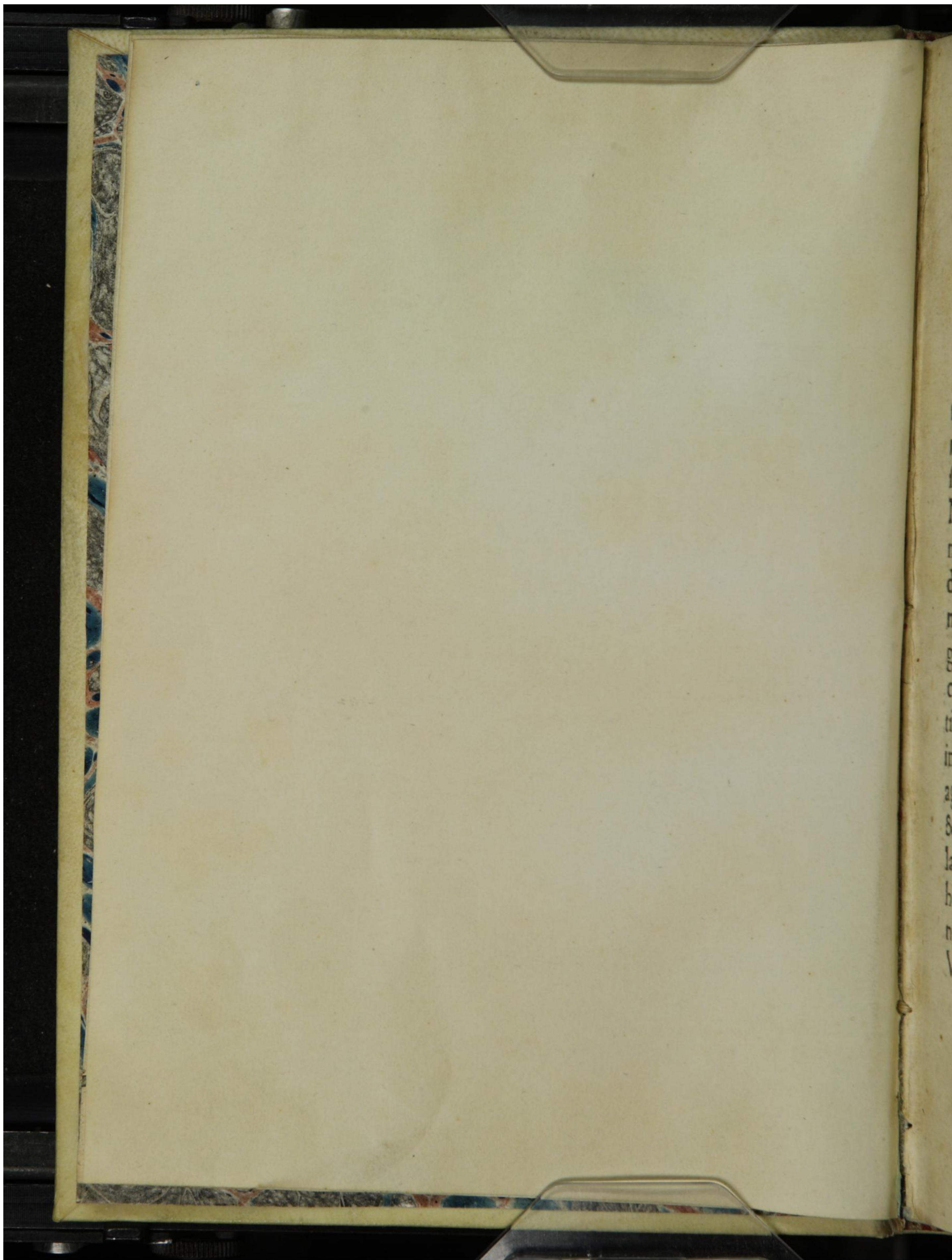

6

IACOBI · BRACELLI GENVENSIS HISPANI BELLI PRAEFATIO.

i Nter maxima plurimaq; litterarum beneficia quarum idulgentissimus generis humani parens deus iuẽtionẽ & usum ideo mortalibus cõtulit: ut pluribus ac ualidioribus auxiliis: animos nostros ad amorẽ uirtutis erigeret: historia ꝓfecto in postremis habenda nõ est. Nam ut omittã uoluptatẽ: cuius expers esse nulla certe potest: quis est q sine aliquo tandem fructu historiã legat? Hæc docet non modo rerum ac temporum ordinẽ: sed quod longe pluris habendũ est: qbus artibus qbusq; consiliis imperia creuerint. quibus cõtra uitiis infracta corruerint. quæ hoiem uirtutes in nomen ac famam euexerint. Et ne nũc id agere uidear: & cognitionẽ rerum gestarum: quæ & a multis & accumulate laudata est: nouis laudibus pſequi uelim: nihil est deniq; quod homini uel appetendũ uel uitandũ sit: cuius nõ inuenias apud historicos uera documẽta. Verum cum hæc ex omnibus ꝓpe scriptoribus

consequare: illa sane præ oĩbus historiis uberiores cuiq; fructus affert: ex qua maiorꝝ nostrorꝝ uirtutes ac laudes & quæ illi præclare gesserit: legẽtes ĩtuemur. Habẽt fateor externorꝝ quoq; regũ ac populorꝝ egregia facinora: & sua ad uirtutẽ ĩcitamẽta. nosq; haud negaueri potest assirius. persa græcus ad honesti amorẽ allicere. At dũ nostrorꝝ prudẽtiã. fortitudinẽ iustitiã. moderationẽ. animi magnitudinẽ mãdata litteris admiramur: subit animũ æumulatio & quædã ueluti necessitas ne degeneres: ne ue illorꝝ ab similes uideãur. Hæc me itaq; ratio cõmouit: ut id bellũ qđ cum alfunso maximo citerioris hispaniæ rege: multos p annos gestũ est: posteris ꝓderẽ: Non q, inter plurima bella quæ genuẽsis populus aduersus pisanos. uenetos. reges cyprios aliasq; gentes suscepit: hoc unũ uel maius fuerit uel memoria dignius: sed illa suorꝝ temporum scriptores nacta sunt: qui qualicunque oratiõe rerum excitus simplici ac nuda ueritate tradiderunt. Hoc uero quod saeculo nostro gestum est: nemõ hactenus tractasse dicitur. Res sane indi-

gna & merito ætati nostræ obiectãda: si me
morabilis sane belli cognitione: uel nostrorum
têporum negligentia: uel scriptoris inopia po
steritatem defraudaret.

Hispaniẽsis belli: liber primus.

i Ohanni ulterioris hispaniæ regi: qui
currentis equi lapsu exanimatus ẽ:
duo filii supstites fuere Enricus &
Ferdinandus: quorum natu maior Enricus pa-
tri succedens: cũ difficilẽ in morbũ incidisset
in ipso iuuente flore præreptus est: relicto
unico filio Iohanne admodũ puero: cuius tũ
telam simulq; & regni curã: fratri moriens
cõmisit. Ferdinãdus uir fide ac sanctitate me
morabilis: neq; regni administrationẽ segni
ter gessit. neq; puerum secus q̃ filium habuit:
susceptoq; bello aduersus maurum granate re
gnantem: pluribus illũ præliis attriuit. expu
gnatisq; plerisque haud ignobilibus oppidis
eius: ad petendã suppliciter pacẽ trepidum
coegit. Inter hæc Martinus iunior Siciliæ
rex: pdomita maxima ex parte Sardinia mo
ritur. nec multo post Martinus quoq; pater
eius citerioris hispaniæ rex & ipse uitæ finẽ

fecit: nullo regnorum hærede relicto. Atque ita duo nobilissima regna multis ambiẽtibus: nulli tamẽ certo successori destinata: magnis motibus iactari coeperunt. Iura regnorum sibi deberi præ se ferebat Ludouicus ãdegauiæ dux: quẽ &. regem Apuliæ noĩabant. Petebat autẽ q, illi ex Aragoneorum ut nunc loquimur regum genere: Iolantes uxor erat. usu enim effectum est: ut quos uel citerioris hispaniæ: uel tarraconẽsis prouinciæ reges appellare rectius licuisset: eos iam dudũ aragoneos nominemus. Petebat & Iacobus Vrgelli comes inter proceres regni longe nobilissimus. Petebat ipse quoq; Ferdinandus: in quem cũ propter alia: tum ob uires opulẽtissimi regni: cuius administrationẽ: fratris filio eidemq; genero nondum tradiderat: pars magna principum procliuior erat. Nec deerant qui Fredericũ iunioris Martini filium: quem ex pellice genuerat: inter cõpetitores annumerarent: q, rege natum nec materno genere obscurum: egregia indoles egregium principem pmittere uidebatur. Cũ interim ciuitates regum metu solutæ: maiore licẽtia

graſſari.diripere.occidere & ĩmutuas ĩiuri-
as ſine mõ ruere : adeo ut his malis excitati
hiſpanienſis regni prĩcipes:cõſilia deligẽdi re
gis inire adacti ſint.Placuit igiť ex toto regno
iudices cõſtituere:qbus & cõpetitoꝝ iura diſ
qrere cura ẽẽt:& deſignãdi regis arbitriũ.Et
q̃m ĩ tres ordĩes uniuerſum regnũ triptitũ ẽ:
ꝓceꝝ.ſacerdotũ & plebis: ex tribus his mem
bris ſũmæ auctoritatis magiſtratus aſſũptus
ẽ. Fuit ĩ iudicũ numero Vincẽtius ferrarius
diſciplinæ prædicatoriæ: uir nõ mõ uitæ ſan
ctitate ac doctrina qua maxime pollebat ad-
mirabilis: ſed multoꝝ quoq; miraculoꝝ fa-
ma:orbe toto celebratus:adeo ut nõ deeſſẽt:
q affirmarent etiã mortuos quoſdam: preci
bus eius ad uitam reuocatos fuiſſe. Iiſdem
fere temporibus dum iudices conueniendo.
conſulendo:diſceptando dies terunt:ualẽtinis
principibus ueteres exercere diſcordias libe
ꝝ fuit.Itaq; cũ uillaracuta cẽtellianaq; factio
dudum odiis inter ſeſe: poſtremo armis cer
taſſent: ſuperior uillaracuta: urbe agroque
aduerſarios deturbauit.Tũ demum Bernar
dus centellus quem omnis exulum manus

sequebatur : ad implorandũ Ferdinandi opem
cõuersus:cũ ab eo aliquot ex ulteriore his-
pania turmas eqtum accepisset:nouarum uiriũ
accessione ferox : in ualentinos fines impetũ
facit.ibi diripere.cedere.populari atq; oia ut
in hostili solo hostiliter agere . Quibus in-
iuriis irritato populo:correptis statim armis
obuiã centellianis itum est. Præstabant uilla
racute partes numero militis sed urbani:iam
longam ob pacem militariũ laborum insueti .
Bernardus contra numero inferior : du-
ratas exilio copias & armis exercitum equitẽ
secum trahebat : uix quinq; passuum millia
ualentini pcesserant :cum hostes armatos in
structosq; ac plaustris aliisq; ipedimentis cir
cunspectus aspitiunt . nec subsistere tamen.
sed munitiones argumenta pauoris rati : ue-
lut aduersus territos accelerato gradu fere-
bantur .Irritabat uillaracutis animos iiuriarum
in dignitas. nec difficilẽ uictoriã arbitrabatur
aduersus eos : quos paulo ante superatos: fi
nibus suis ciecerãt . Cum hostium præterea
paucitatem : suorum multitudinẽ oculis metie-
bantur:non infiduciam solum uictoriæ:sed in-

comtemptum quoq; exulum adducebantur. subibatq; idignatio & ira: q. nõ stat pluribus cessissent. Exulés accendebat præter desyderium patriæ: ultionis cupiditas. ingentes que animos dabat externus eques granatanis bellis assuetus. sed nihil æque augebat fidutiam: quam quod huic eidem equiti aduersus urbanum. peditem: non. siluestribus aut impeditis locis: sed patentibus campis dimicandũ erat. Nondum ad tæli iactũ peruẽtũ erat: cum auxiliaris eques munitionibus egressus: subditis equo calcaribus: ĩ cõfertos hostes illatus turbauit ordines: magnoque terrore perculsum peditem late fudit. paucisque admodum obsistere ausis: cæteri ad suos passim refugere Nec Bernardus exulesq; segnius rem gerebant. quippe trepidantes a fronte adorti: ut minus formidinis intulerant: ita inexplebilibus odiis infensi maiore caede grassabantur. Igitur cũ instantes multitudo in condita nõ sustineret: terga uillaracuti uertũt. eqtatuq; Cẽtel'ião pertinaciter ĩseq̃nte: uix unq̃ a uulgi strage cessũ ẽ donec

ſuperueniens nox uictores cohibuit. Ea clades cũ nunciata eẽt: matres oĩſq; plebs promiſcue: portis effuſa: ſuorũ quiſq; fortunã ſciſcitãtes: cũcta planctu uociferationibuſq; cõplebãt: donec poſtridie uictores ĩtra muros accepti ſunt. Ibi rebus compoſitis: recentis fama uictoriæ multorũ populorũ aĩos Bernardo conciliauit: adeo ut non modo ciuitatem omnẽq; agrũ ualentinum: ſed quicqd inſuper oppidorũ circa erat: opibus ſuis iunxerit. Nec ipſe ſane accepti a Ferdinando auxilii diſſimulator: res omnes feliciter geſtas in laudem eius uertebat: animoſque hominum in ſtudia illius omni arte traducebat: hunc unum eſſe dictitans: q præter ſummas admirabileſq; uirtutes: nobiliſſiis regibus natus: ab ipſis uſq; ducibus gotorũ gẽus trahentibus: regis filius. regis frater. regis patruus ac ſocer: ulterioris hiſpãiæ uiribus ſuccinctus: dignus uideatur imperio orbis terrarũ. Cæteros cõpetitores ſi ei conferantur: aut degeneres uideri aut admodum peregrinos: & regno tuendo parum ualidos. Itaq; cũ multis populis regnum Ferdinando palam

destinaret: nõ multo post hoc est anno a na
tiuitate dei ac domini nostri iesu christi xii.
supra millenũ & quadrigẽtenũ ab ipsis quoq;
iudicibus rex declaratus est. Inter hæc cũ
ad gratulandũ nouo regi totus occidẽs legati
ones decreuisset: genuenses quoq; legatos su
os misere Baptistam cicadã & Petrũ persiũ
q apud regẽ aliq̃diu morati: in qnquiẽniũ cũ
eo īducias pepigere. Belli causæ cũ rege no
uo nullæ erãt. cũ populis uero regni ꝓpe assi
due. Nã q̃diu aragoneis regibus pallantia.
cesaraugusta parsq; illa hispaniæ q̃ tarra-
conensẽ dixere priores: satis fuere: quæ po
terãt esse discordiaꝝ causæ inter reges medi
terraneis finibus inclusos & genuenses mari-
timis rebus intentos. At posteaq̃ connubio
effectũ est ut Brachino cum omni dicione: re
gno accesserit: tũ demum iam mari patefa-
cto: latius extẽdendi īperii cupiditas creuit
īterrupta sunt finitimoꝝ ocia. bella populis
ac ciuitatibus indicta. & baleariũ insulaꝝ re
ge deuicto: regnũ regno adiectũ est. Et hacte
nus quidẽ tantum abfuit: ut ulla in genuen-
ses odia regibus essent: ut inexpugnati-

one dertuse aliarumq; urbiũ: frequenter hi reges genuẽsiũ classibus adiuti sint, ubi uero pisano ac genuẽsi ꝓ Sardinia cõtẽdẽtibus: regia signa ĩ ĩsula iuris alieni & ab hispania ꝓcul amota: primũ conspecta sũt: statim belloꝝ initia cum amicicissimis quondam regibus ĩdignatio ac metus genuere. Paucis post hæc ãnis ĩtercedẽtibus: cũ facilis e sardinia corsicã transitus esset: intestine corsorum discordiæ: quoꝝ principes quidã ad auxilia regia confugerunt: renouãdis bellis materiam prebuere. Verum eiusmodi contentiones aut pace finite: aut plærumque induciarum condictionibus: dilate sũt. At crebre maris rapine: cum nullo fœdere cohiberi possẽt: nouas semp iniurias: & ĩiuriæ armorum causas sumministrabant. Nã posteaq̃ cæsis gallis Siciliam Carolo petrus eripuit: & ab ebuso Messanã usq; tot insulaꝝ portus cõmeatusq; prdoĩbus patuere: raro admõm pacata maria hispaniq; pirate: cum alioꝝ quidem populoꝝ: tum genuensium precipue præda alebantur. Ferdinandus cum pactas inducias sãctæ religiosæque seruasset: ĩtra paũculos annos

emoritur: relictis filiis Alfonso, Iohane, Enrico & Petro oīum iuniore. Ex his cum ad Alfonsum ætate priorem: regius honor delatus esset: is nec dum adolescentiā egressus: bellicaꝝ reꝝ gloriā: pacis laudibus præferēs: igētē classē magno studio cōparauit, quartoq; fere postq̄ regnare cœpat anno: uix dū cōpositis regni negotis: Sardiniā ac deinde corsicam traiecit. Auētu regiæ: classis erecti corsoꝝ animi: gētis nouaꝝ reꝝ præ cæteris cupide: ac semp dominantibus paꝝ fide. Nec mora rex caluum celebre oppidum statim occupat. eoque sucessu elatus ad Bonifacii oppugnationem accingitur. Est autem Bonifacium quem siracusanū portum ueteres appellauere: genuensis populi fidissima coloīa. Nā dū genuenses pisaniq; inter se quondā armis contenderent: capto Bonifatio eiectis que inde ueteribus incolis: nouæ in id oppidum familiæ a genua usque deducte sunt: utq; oppidanoꝝ fides beneficiis obstringeret̄ immunitate populus donatus. permissumque ut pro arbitrio ipsi sibi leges conderent. Rex loci naturam contemplatus: parum

in oppugnatione spei: plurimũ in obsidione ponebat neq; eni ignorabat ieiuni ac sterilis agri coloniæ: nõ id ãnonæ repositũ esse: quo cicũsessi uictoriã diu remorari possent. Mari igitur terraq; oppidum cingit. & ne nihil moliri uideretur: ingentibus tormentis & eo præcipue: quod iã usus bõbardã a sonitu nominat: urbis muros quatit. Interdũ ut clausi constantiã populi experiret' repentino ad ipsa mœnia impetũ armatus miles ad mouebatur. Terrebat uulgi animos uis magna tormentorum. iuuentutem a mari terraque metuentem: labor ac uigiliæ conficiebant: q, dies noctesq; nulla ab armis qes erat. Sed nihil adeo cõsiliũ omne prudentibus quoq; eripiebat: quam alimentorum egestas: & ægre in paucos menses annona sufficiens. Itaq; priusq̃ extrema ingruerent: placuit dedendæ urbis conditiones agitare. quod eo quidẽ animo tentatum est: ut sic liceret genuã mittere: q obsidionem & suprema discrimina fessi iã populi nunciaret. Missis ad regẽ legatis pepigere tãdẽ: nisi ab genuensibus auxilia cõmeatusq; interim superuenissent:

kalēdis ianuariis oppidū debere. Ea de re ob
ſides dati: quot rex popoſcit optimatū liberi.
ꝑmiſſūq; ut genuā ad iplorādū opē legatus ac
cederet: q̄ parata ad id biremi: ſecūda uſus
nauigatione genuā delatus: cū in ſenatū ad
ductus fuiſſet: in hanc ferme ſententiā locu-
tus eſt. Eo loci dux illuſtris uoſq; magnifici
patres: Bonifaciani populi res poſita eſt: ut
niſi uobis ocius ſuccurrentibus ſalui eſſe ne-
queamus: q̄ppe q̄ auxilia ueſtra ſi etiam ma
turentur: ne ſera ſint magnopere ueremur.
Alfonſus eim & corſoꝵ copiis & præualida
claſſe formidabilis: cū ueſtrā coloniā terra
mariq; cinxiſſet: ad id miſeriaꝵ adegit. ut ēt
dedendæ urbis fœdus ꝑcuſſum ſit. Traditi
ſunt ea lege obſides liberi noſtri: ut niſi āte
kalēdas ianuarias præſidia cōmeatuſq; ueſtri
ītra oppidū penetrarint: portas hoſti patefa
ciamus. Bene tamē nobiſcū agi arbritraremur
ſi quēadmodū cōuētū ē: eā diē rex opperiret̄
uerum dum multiplices hinc artes eius: illic
parentū charitatē in filios cogito: uidere mi
hi uideor & regē callidiſſimū potiūdæ urbis
ꝑcupidum: cui maximarum rerum geren-

darꝝ occasionē breuis etiā cunctatio eripere
pōt: & patres recipiendorꝝ liberorꝝ auidos:
alios q̃ patētiū portarꝝ aditus esse quæsituros
Ita fit ut oīs etiā celeritas parꝝ tuta sit. Ego &
squalidus & intonsus qualis ī terrā expositus
e naui sum: ad conspectū uestrū festinus ꝓ
perauit: ut pauculas quoq; horas lucri facerē.
opem oro fidissimo populo: nec si dixero fi
liis uestris mētitus uidear: sed eā opem: ꝑ qua
dies noctesq; uigilādū agendūq; sit: inquā se
gnius eniti: nihil aliud sit q̃ sobolē uestrā iratis
hostibus ꝑdere: Neq; eīm nūc referā nos nō
aliūde q̃ ab hac sacrosancta urbe gēus trahe
re: deductos quōdā a uobis ī extrēas corsicæ
oras: qua freto exiguo ab sardinia dirimit᷑.
Ibi supra centū & septuaginta ānos: aut bella
aut bellorꝝ suspitiones aut pnïciosiores bellis
insidias passos: fidē tamen quā uobis debui-
mus impollutā præstitisse. signaq; uestra ad
uersus hostiū minas: omni contempto capi
tis discrimine fuisse tutatos. Horruimus quō
dam Pisanorum arma. horruimus & eorum
uires q sardiniæ regnū aliquando tenuerunt.
Aragoneos & Venetos in perniciē uestram

cõiuratos mẽibus nõstris obstrepẽtes aspexi
mus:tũc cũ Iohãnes ualẽtis genuẽsi populo
sanctius q̃ felicius ĩpitabat. Multis post ea tẽ
pora minis terroribusq; pculsi: nõ tamẽ fidẽ
mutauimus. Desciuerũt aliq̃n a uobis Sauona
Albũ ingaunũ. Albũtimiliũ. oĩs ꝓpe ora urã
ĩ uos arma cõuertit. Bonifacianus populus
neq; pollicitatiõibus neq; piculis: a fide quã
uobis debet: dimoueri didicit. Et si nũc quoq;
quæratur cur rex adeo nobis ĩfensus sit: hæc
eadẽ fides: iræ ac belli nobis cã ẽ. Ferte igit
opẽ orãus ĩfelici coloniæ pp uos ipsos peũti
ferte opẽ aduersus eũ regẽ: q cũ fidẽ nostrã
laudare debuisset: eã uelut scelus ulciscitur.
Cogitate huius dimicatiõis euentum eũ fore
q apud exteras gẽtes de uobis iudiciũ ferat.
Nã si nos colõiã ac sobolẽ uestrã desertos: in
festis hostibus dilacerãdos: & ĩ ipsis ꝓpe ocu
lis uestris excrutiãdos ꝓditis: quã ĩ uobis q̃so
spẽ reposituræ sint nobilissimæ urbes: qbus
trãsmaria impatis. An. s. credẽdũ ẽ: famagu
stã. Perã. Samastrã. Caphã. scithis. armeniis.
græcis hitatas: tã lõgo hinc maris ac terraꝝ ĩ
teruallo distãtes: fidẽ dubiis ĩ rebus seruatu-

ras fore: cũ nos uiderint ꝓgeniẽ ueſtrã in cõ
ſpectu ueſtro poſitos: propter hanc ipſam fi
dẽ miſerabiliter interiſſe . quod ſi nos ex po
tentiſſimi regis faucibus ereptos conſeruaue
ritis : non fortitudinis mõ laudẽ : ſed & pie-
tatis quoq; ĩmortalẽ gloriã conſequemini. ut
eñi eã uobis debemus fidẽ: quã parẽtibus libe
ri : ita opem quã iure naturæ liberis parẽtes
debẽt : a nobis ĩpetrari æquũ eſt : legato bo
num aĩum hẽre iuſſo : reſpõſum ẽ ea eſſe Bo
nifacianaꝝ merita : ut pro eoꝝ magnitudĩe :
digne ſatis laudari nequeãt . Curæ ſibi fore
ut extẽplo obſidiõe ſoluant᷑: & fidei ſuæ fru-
ctũ capiant. Annixuros præterea ſe: ut regẽ
aliẽi cupidũ:iniq; ſuſcepi belli cito pœiteat .
Senatu poſt hæc habito:ſeptẽ onerarias eaſq;
prægrãdes parari placuit. Addita ẽ & octaua
lõge minor: ĩ qua tela. arma. toſtus panis. tri
ticũ reponerẽt᷑. Is numerus aduerſus hoſtẽ ſa
tis uiſus. Sed nihil æque feſtinãtes:q̃ iopia pe
cunię fatigabat. Vexauerat urbẽ agroſq; igẽs
peſtilẽtia:quæ ciues pauidos paſſi diſpulerat
& q̃q̃ igruẽs autũnus uĩ morbi leniabat ꝑpau
ci tamẽ ĩ urbẽ redibãt. itaq; cũ ærariũ publicũ

exaustum esset: & a quibus tributum exige
retur longe abessent: dimissis ad primarios
ciues epistolis: qbus admonerentur ĩpediẽdi
discrimini succurrere: & si quẽ pestilẽtiæ me
tus retineret: is saltẽ pecuniis adiuuaret: cõ
ptum ẽ ꝑpaucos admodum fuisse: quos ut
par fuerat: magnitudo eius periculi cõmo
uisset. Erat tunc reꝝ summa penes Tomam
cãpofulgosum uiꝝ cũ singulari prudentia: tũ
promptitudine consilii admirabilẽ. Is ut ũi-
dit scribendo, adhortando, monendo nihil ꝓ-
ficere: gẽmas aurea argenteaq; uasa contra-
xit: qbus lucam platis & fenori oppositis:
tantum eris mutuo sumpsit: quantũ satis ẽẽ
in sumptũ classis putabatur. Interea summo
studio cũcta parari. es nauiũ magistris nume
ratũ. uiri ꝑtim uolũtarii mercede cõducti.
ꝑtim delecti: & ne rei pᵘ deessent rogati. Nec
segnius apud naues oĩa gerebant᷑. mali. ãtẽne
uela. rudẽtes. ãchore. funes. aut ut erat opus
reficiebant᷑. aut si qua deerãt aliũde cõpor-
tabant᷑: frequẽs quoq; futuræ pugnæ medita
tio plæraq; moliebat᷑. Excitabãtur ĩ nauium
puppibus editiora solito castella. ab utroq;

nauis latere crassioribus colūnis fultæ: quædā uelut uineæ ita supne cōtegebāt: ut ipune ac sine metu uulnerꝝ: ide ēt ab iermi pugnaret. Alia quoq; sublimior uia ualidis asseribus undiq; clausa: & firmis sustentaculis imposita a puppi ducebat ad proram: ut his aut illis laborantibus: tuta cōmeatio ac facile subsidiū foret. Ipse dux Thomas qq̄ & aliæ aium curæ distrahebāt: frequens naues iuisere: raro a mari portuq; discedere: qd actū foret quid agēdū superesset: crebro pcōctari: uerbaq; iactare: se ipsū classe regi occursorꝝ. neq; eim quēpiā dignus maxio regi opponēdū: q̄ q in patria supremū dignitatis locū teneat. Studio igit ac labore difficultates superante: breui effectū est: ut oibus rebus exornata classis āchoris staret. Iā classi præfectus fuerat Iohānes omniū Thomæ fratrꝝ minimus: additis ei cōsiliariis Thoma sauignono: Paulo italico: Christophoro caluo ac Iohāne ādreæ. Iā oībus recte paratis: soli pfectionē ueti morabāt icubuerat mari ptinax hauster: idq; sibi regnū ita uēdicasse uidebat: ut uēti reliq interiisse putarent. cū eurus tandem parumper flare

& ſpei aliquid promittere uiſus ē. Dux itaq̃
claſis diui Laurētii tēplū petēs: & præcurſoris
Iohānis limina ueneratus: ſtati nauē cōſcēdit.
nec multo poſt uniuerſa claſſis ſoluta ē. At
eurus breui elāgueſcēs ac ſtatim ad hauſtrū
reuolutus: maxia cunctor̄ ægritudine cū na
ues moraret̄: iā maiore decēbris parte circū-
acta: uix ſpei qcq̄ relinq̄bat: poſſe iā extremis
populi laborātis rebus ſuccurri. Magna tota
urbe mœſticia: eoq̃ maior: q, neq̃ ui: neque
opes neq̃ humana cōſilia: qcq̄ opis afferebāt
apparebatq̃ neceſſario rē totā diuio arbitrio
ēē pmiſa Thomas. Sed augebat̄ præ oibus: q,
mēorabile reip. uulnus inotā ſuor̄ tēpor̄ ha
ud dubie uertēdū cerēbat. Ad opē igit̄ diuinā
cōuerſus: necdū ilucēſcēte: tēplū diuæ Mariæ
ut uocāt corōnatæ: q, tribus ferme milibus
paſſuū urbe abeſt: triſtis petit ꝓfūdo gemitu
cæleſte numē ſuppllex orās. Garriāt quātū li
bet noſq̃ irrideāt: q negāt deū res humanas
curare. Nocte q̄ prima iſecuta ē: repētino ec
ce impetu Boreas furere: tanta qdē uehemē
tia: ut domor̄ culia cōuelli putaret̄: eaq̃ fuit
q̄uis ſecūdi uiolētia uēti: ut e nauibus q̄rundā

uela lacerarit: aliaq; latera rudētibus nudaue rit. Atq; ita citatissimo cursu in cōspectum ꝓpe Bōifacii delate sunt. Rex cū genuæ classem parari Iam pridē cognouisset: Bōifaciā fauces portus āte obstruxerat: īmanes i unū trabes colligās: qbus praeter ualidos funes ferreā etiā catænā adiceret: ratus his claustris facile naues hostium portu arceri. Tum uero cōspecta genuēsi classe: naues qnq; preal tas hac ratione collocat: ut proras in hostes uerterēt, iter se aūt cohererent: ut consuto lateri latere: ex alia in alias facilis decursus esset. Quæ ex his terre ꝓprior erat: ponte in eam iiecto: terrestre subsidiū nullo labore accipiebat. ita eterra ī primā & ex ea ī reliqs per commode transiliebatur. Pone has: minores naues sistit: distributis laborum numeribus: ut queque sciret quid a se in bello curandum foret. Interea qua cōmodius uisum est: maiora minoraq; tormēta aduersus uenturos hostes disponit: ut si prumpere plaustra tentasset: uno tēpore aduersus multas simul uixq; supabiles difficultates: iis eluctādū eēt. Præterq; delectos quoq; milites mo

net: Vt cum ad nauale prælium omniũm
animi oculiq; conuersi fuerint: muros repẽte
aggrediantᷣ. Idq; eo cõsilio iusserat: Vt si põ
pulis temere suppetias uenienti classi accur
risset; neglecta mœnia milles irrũperet. Sin
tuẽdis muris attineretᷣ: nihil auxilii pugnãti
bus suis suppeditaret. At Bonifaciani aduẽ
tu classis cognito: clã noctu nũciũ ad naues
nantẽ mittũt, neq;: enĩ p obsessũ ad hostibus
mare alia fallẽdi spes erat. Is quo ĩstatu res
ẽẽnt cũ edocuisset: laudata fide & cõstãtia
Bonifacianoꝶ: hæc referre mãdata iussus ẽ.
mænia a fraude & insidiis summa cura
tuerentur, quod superesset iuuẽtutis securibus
armarent, monerẽtq; ut cũ perrũpere clau
stra naues molirenᷣ: ipsi ad mare decurre-
rẽt, funesq; & reliqua catenaꝶ uicula, cauti
bus religata præciderẽt, id satis ad uictoriam
putari & iã supra millenũ & quadrĩgentenũ
primus ac uicessimus annus: initiũ sui aperu
erat vi, enĩ calẽdas ianuarias aduenisse classẽ
obsessores obsessiq; iuxta didicerant. nec si
postera die fuissẽt uẽti: dilatũ præliũ fuisset
naues tamẽ qualicũq; uento delatæ ad cõspe

ctum urbis: haud pcul in anchoris stetere: quarum una cui Babilanus nigri præerat: dum terræ propinquat: ingenti saxo tormentis excusso alueum icta: cum irrũpentibus aq̃s uis obsisti posset: qua iugum urbi subiectũ: præruptis cautibus imperuium est: cursũ deflexit: ut illic acceptũ uulnus ut cũq; reficeret. ibi ab oppidanis edocti: posse si anniti uelint p arduas rupes in iugũ atq; inde in urbẽ euadere: tantus cunq; pertinax fuit ardor animi: ut quo uix quisquam expeditus aditum tentasset: illuc per in uia saxa miles armatus peruenerit. Atq; ita aliis alios erigentibus: Bartholomæus pinelus ad hoc ipsũ delectus: cũ præsidio & portiuncula exigua cõmeatus intra oppidum acceptus est. Nocte insequenti cũ zephyri flare cœpissent: luce prima Iohannes cuncta expediri ad pugnam iubet. suoq; militariter allocutus hortatur: ut se ac genuensi nomine dignos animos induant. aduenisse diem precibus ac uotis expetitam: qua fidissimã coloniã obsidione liberẽt: uiolẽti regis iiurias ulciscãt quæq; preclarã ac prioribus parẽ uictoriã allatura

sit ipsũ deũ: se exercitũ deũ noiari uoluisse: ut
sciant hoies; belloꝝ exitus nõ aliũde ẽẽ q̃ a
deo. Hũc humanaꝝ actionũ æquissimũ iu-
dicẽ: q classẽ intra per paucas horas præce
pisti cui sũ eo usq; icolumẽ detulerit q zephy
ros optantibus: zephyros emiserit: hunc
inq̃ deũ & iustiori causæ cunctis uidentibus
fauisse: & ꝑ ea aduersus hostiũ cõfidẽtiã fo
re pugnaturꝝ. his & eiusmodi cohortatioibus
accẽsis suoꝝ animis: pugnæ signũ ꝓposuit:
quæ cuiq; nauiũ agẽda ẽẽnt ante constitutis.
Nec minus apud regias naues oia sũma cu-
ra gerebant: quæ cũ essẽt tredeci numero:
Veꝝ tamẽ & iexpugnabile robur nauit erat
quã capitis rotũdi uocabant: quæ omnium
ætatis suæ maxima delectis militibus referta:
duabusq; ab utroq; latere nauibus septa ipsa
iter quas media: sublimi ꝑra admirãda mali
ꝓceritate: arx uerius q̃ nauis uidebat: Prima
oium plenis uelis i hostes fert nauis: cui præ
erat Iacobus Benissia. uastoq; ipetu obstãtia
quæq; prũpit: trabes: funes: catænæ: oia demũ
cõminuta sũt. reliq̃q; sequẽtibus patefacta
uia ẽ: Hec i capitis rotũdi prorã inuecta: cũ

ſub ictu eius poſita: hinc a nauibus illinc a ter
ra ſaxis igētibus peteret̃: ſagiptiſq; ac iaculis
more imbris obrueretur: ægre hoſtes ſuſtine
bat. Proxima ſecuta ē Otoboni nigri & ipſa ĩ-
gēs nauis: quæ illi quoq; mōſtruoſe occurrēs
cū latus lateri cōſeruiſſet: haud ſane parꝫ de-
creſcere uiſa ē. Nec tercia Babillā ſegnius
prælio ſeſe ĩferēs: cū ducē lectiſſimoſq; milites
ueheret: magnos ſuis aĩmos addidit. Quarta
Nigroni nigri dū im,puide regit̃ in Beniſſiā te
mere illata: deiecto caſtello q, puppi ſupere-
minebat haud parum ſuis: nihil hoſtibus no-
cuit. mox ĩtrorſū elapſa prælio ſubtracta ē.
Huius uel errorē uel cōſiliū ſecutæ ſūt naues
Benedicti eqtis. Iuliani Catanei. Iacobi Leca
uelli & omniū minor leonini grafioni: q̄ arma
ferre cū maxĩa cōeatus pte ſupra docuimus.
pugnabatur utrique obſtinatiſſimis animis. &
queādmodū apud regios ĩtegri feſſis ſucce
debant: ita tribus his quæ omne dimicationis
pōdus ſuſtinebant: quinq; reliquæ tela uiroſ
que ſuggerebant. Aderat illic rex bellicoſiſ
ſimus uirtutis cuiuſq; ſpectator ac teſtis. hic
Bonifaciāus populus editiora loca tectaq; do

morũ cõpleuerat:coniuges paruoſq; liberos
oſtentãs:& ne in feſtis hoſtibus prouideren
tur:ſupplices manus tendens. Erat in genu
enſi claſſe uir Andreas nomiue:quem a fre
quentatione aquarum mergum nominabant
huic profũdum maris petere & ſiquid peſſũ
cecidiſſet ſurſũ referre:ludus ac iocus erat.
Quin quod longe admirabilius fuit:tã diu
ſub aquis uerſabat̃.ut eum ibi ſæpe reſpira
re neceſſarium foret.Hic ĩ medio pugnæ ſe
uientis ardore:galea tectus & breui cul-
tro accinctus:clam ſe ĩ mare præcipitem de-
dit:& ima petẽs:illius maxime regiaꝝ naui-
um funes anchorarios:nullo negotio præci-
dit.At uaſta illa moles:quam duæ hoſtiles ut
diximus naues ita urgebãt:ut uix ſiſti ãchoris
poſſet:ubi omni retinaculo ſoluta ẽ:fluitare
primũ.deĩde alio ꝓrã uertere.poſtremo ſe-
mel mota alias quoq; naues ſecũ trahere. In
iecerat admirationẽ ſimul ac trepidationẽ ut
aſſolet cã ĩcognita. Neq; enĩ abſurde dictũ
ẽ:natura homines ignota horrere. Tum re-
gia claſſe ſenſim cedẽte:creuerũt genuẽſibus
animi,& uelut ex integro renouatum prælıũ

cū præter paucos egregii facinoris gnaros : cæteri metu hostes cessisse haud dubitarēt pugnatū ē & qdē acerrie ab hora diei tercia usq; ad uesperā multi utrinq; cæsi plures uulnerati genuensibus grauem intulerunt stragem tormenta : que in terra arte disposita : & naues frequenter quassabant, & si quādo ĩpugnātiū globos immania saxa inciderant : multos simul exainmabant omnes formidine afficiebant, Regios maxime strauit maiorū scorpionū multitudo : quibus ea die genuenses præclare uisi sunt, Rex neq; consilio neq; fortitudie suis defuit sublimi equo uectus : omnia fortissimi ducis munia executus est : adeo ut etiam aliquando sagittis appeteret'. Neq; Iohannem aut hostiliū nauium multitudo : aut suarū pars maior pugnæ sub tracta aut tormenta ūdiq; icircūtonantia : unq̄ exterruerunt : animo elatus : corpore ingens ubiq; affuit : ōnes ad hortationibus fouit. solus omnium sibi ea die requiem negauit tamen nullo contranitente : tutus genuensibus in urbem aditus patuit : qui pauculos dies apud Bonifacium morati : ibique præsidio & comme

atu relicto: uixq3 dum portu egrediuntur in cendiis hostiũ deuitatis: ĩ patria re admodũ memorabili gesta leti rediere. Rex componendis corsicanis rebus aliquanto temporis absumpto: uniuersam classem Siciliã traiecit Bonifacianos obsides secũ abducẽs: obiectãs populo q, percussũ foedus nõ satis sincera fide custodissent: Siciliam cũ peruenisset: multos qui acceptis uulneribus graues: mari tamen se commiserant: hiberna iactatione exanimatos sepulturæ dedit: inquis Odo lusci nianus Iacobi quondã Cyprii regis filius & iam frater: ampli funeris honore nõ caruit. Aduẽtus alfõsi cognitus: uaria cõsilia magnosq3 ĩ regno apuliæ motus excitauit. Tenebat opulẽtissimũ regnũ Iohãna Caroli quõdã regis filia & Ladislai soror: cui sine liberis decedẽti septio iã ãno successerat. Hæc foedis ãoribus diffamata: ut uidit regiæ dignitatis molẽ a foemina sustineri nõ posse: denupsit Iacobo Marchiæ comiti: iter galliarũ pricipes cum splendore natalium: tum uirtute haud quaq̃ postremo: quẽ ubi & maritũ & regẽ agere idignata cognouit: ĩ cõstãtia muliebri mox repu

diauit. atq; ita regnũ suopte igenio discordiis obnoxiũ : reginæ insuper flagitiis occasionẽ præbentibus : conuulsũ & in ueteres factiones diuisum ẽ. Erãt qbus foemineus dominatus neq; incõmodus neq; iniocũdus ẽẽt q. dignitatẽ & nomẽ Iohanna retinente sũma reꝝ ipsi potiebanť. Erãt contra qbus Ludouicũ Andegauiæ ducẽ Ludouici quẽ superius nominauimus & Iolãtis filiũ adoptari placebat. Incertantiũ factionũ discordia : tutissimũ uisũ est iis : q ne Ludouicus adoptareť obstiterant : Alfõsũ reginæ filiũ destinari :ut neapoli accersitũ :regẽ haberẽt:mari terraq; potentẽ:quẽ opibus galloꝝ opponerẽt. Ira Alfonsus cõtentione principũ in regnũ ascitus tantaꝝ uiriũ accessione non modo illustrior factus sed plerisq; etiã foridabilis. Cathalanũ quoq; nomẽ q, præterq̃ maritis i italia populis si nõ obscuꝝ at certe paꝝ admodũ celebre fuerat:attolli ac prædicari ceptũ. At quoniã in cathalani nominis mentionem icidimus nõ absurdum fuerit ex multis quæ de origine ac eoꝝ rebus gestis scriptores tradiderunt : pauca perstringere : ut cum hos populos

noīari cōtinget : id saltē q̄ ad huius historiæ cognitionē ptinebit : inaperto sit. Anno urbis condite. Mclxiiii. imperante Honorio: hilaricum inter gothoꝝ reges potentissimū: primū post senones gallos romā irrupisse : atq; eā direptionibus incendiisq; fedasse : memoriæ proditum est : abducta etiam placidia archadii & honorii imperatoꝝ sorore : quam Achaulfo postea cōnubio iunxit. Eodem fere tēpore halani, sueui, uandali aliiq; immanes populi: traiecto rheno p gallias debachati: pyreneū usq; pueniūt. Nec multo post cū eis custodū pfidia: claustra mōtis referasset more inūdātis diluuii hispāias irrupe. ibi post direptiōes & cædes: p domitis uerius q̄ fugatis ueteribus colonis: consedere. circunacto dei de exiguo tempore: hoc est anno Mclxviiii constātius comes cui summa militiæ ab honorio cōmissa erat: Narbona nobili galliarum urbe gothos expulit. & in hispanias migrare coegit. Imperāte gothis hoc eodē Athaulfo q halarico i regno sucesserat. atq; ita cū miseras hispāias truces populi aliq̄diu lacerassēt poita tādē seuitia ad cultū agroꝝ cōuersi: ar-

gladiosq; abiecere: Exq; duobus q præcel-
lebãt põpulis gothis halanisq; :i nomẽ unum
coeũtibus: Cathalanũ nomẽ exortũ ẽ. fuitq;
is ut nũc quoq; ẽ præcipua sedes & caput: Bar
chino parua quõdam urbs nũc magnitudine
populi: diuitus: moribus: legibus inclyta. Idq;
arguit Athaulfi principatus: q cũ Barchino-
ne regnaret: dolo suoꝝ cæsus ibi sepultus
est. Inter hæc dum Alfonsum Neapoli ac-
ceptũ noui regni curæ distrahunt. Caluum
oppidũ q, rex primo eius aduentu in corsicã:
ut diximus occupauerat: receptum ẽ. Nã
cum hispanioꝝ militũ iniurias: oppidani iã
ultra ferre neqrent: cõiuratione habita regiũ
præsidium eiecerunt & in ueterem genuen-
sis populi dicionem mox rediere.

LIBER SECVNDVS

g Enuensibus quemadmodũ caluum
receptũ & Bonifaciũ aduersus uim
regiã strenue defensũ: animos nõ
ĩ merito dare poterãt: ita Philipus maria dux
mediolanẽsis: nũc apto bello genuensẽ agꝝ
infestans: nunc simulata quiete suspitionibus
ĩuoluẽs; suspensã omni tẽpore ciuitatẽ inq-

etamq; reddebat. De quo quādo quidē ordo historiæ admonet sermonē haberi: altius mihi initiū petendū est. Iohannes Galeatius q oīum primus dux Mediolanēsis appellatus ē duos moriens filios reliquit Iohannē & Philippum & utrunq; Mariam primum ducem mediolani. Philippum ticini uel ut nūc loquimur papiæ comitē īstituit. Iohānes maria cū a iuuenili quadā stoliditate nō procul abesset: æuumq; & sanguinariū uel domestici quoq; sformidarent: suorū insidiis obtruncatus est. Eo sublato Brixia. Crema. Cremona laudes Pompei: placentia: & plæræq; aliæ cispadanæ transpadanæq; nobiles ciuitates a tyrannis occupatæ: maximis calamitatibus īuolutæ sūt: donec anno a natiuitate iesu christi Mcccc xii. a parentis uero obitu āno x Philippus mediolanū accersitus ē. hic ne uniuersos simul tyrannos ī se prouocaret: aliis blādiens. alios territans: icto cū aliis fœdere: alios palā oppugnās: breui effecit: ut occisis aut pdomitis q ei aduersabantur cunctos prope paterni īperii fines indicionem suam redigeret. Confirmato iā principatu, cum ingentes

aleret exer citus : creſcente cũ ipſis ſucceſſi-
bus ambitione latius regnandi : cœpit cogita
tiones ſuas longius extendere . Ac primũ ge
nuenſes exules ad ſe confugientes : clã fouit
deinde uelut principatũ Tom e nõ genuẽſes:
odiſſet: palã ei bellũ indixit. biſq; ualidis exer
citibus miſſis in eam uallem qua amnis por
cifera mari tenuis illabitur : paucis oppidis
uel ui uel ſponte ad eũ deſciſcentibus: copias
inde reuocauit . Experientia poſt hæc docti
or factus : cum tandem cognouiſſet nõ eſſe
ſatis terra urbem præmere : ſi paterent genu
enſibus maria : miſſis oratoribus impetrauit
ab Alfunſo : ut ſibi liceret octo ex regia clas
ſe triremes mercede conducere: quibus eo in
bello uteretur : præter quas apud finarium
duas quoq; armari curauit. Anno igitur M.
ccccxxi . iam ꝓpinquo æſtatis exitu delectas
equitum ac peditum copias duce Guidone
Taurello : p ferionis uallẽ emiſſit . Eſt autẽ
ferio haud magnus ſed rapidus admodũ am-
nis: quem biſamnem uulgo nominamus: q ex
montibus Bargaliæ præcipitatus : orientale
urbis latus pene uerberat . Genuenſes cum

multi facerent : ſed ſi mari clauderent̃ : incō-
moda famis metuentes : aliquot onerarias na
ues ad cōmeatus ſubuehēdos Maſſiliā mittūt
triremes octo rapti parant : quæ duce Ba-
ptiſta Thomæ fratre uiro īpigro nec armo-
ꝝ iexperto : regiæ claſſi occurrerēt. Is cū au
diſſet hoſtes liguſticū ſinū tenuiſſe : īſecutus
ueſtigia : ī cōſpectū eoꝝ haud lōge a littore
finarii delatus ē : qppe q eo illic cōſilio uene
rāt : ut duas triremes quæ uiſu philippi illuc
armabant̃ : ſibi adiūgerēt . hiſpana claſſis pa
rē numero claſſē in ſe tendentē ꝓſpexiſſet :
in fuga ſtati ſalutē ponere : uelo remoq; altū
petere : e quibus una ſeu rimōſa & lōga na-
uigatione quaſſata : ſeu ex paucitate remigū
fuga deſperata : in litus īpegit . Eā cū Galeo
tus finarianus ut uocant marchio ſubducere
contēderet : genuēſes contra indignū ducerēt
hoſtē ſibi e maibus eripi : acre preliū et q̄ ꝓ
magnitudine præmii maius : ī ipſa cōtētione
exortum eſt . Poſt tandē uulnera et cedes :
cū claſſis onerariam nauem et quidem præ
grandē : quæ forte haud lōge aberat : eo traxiſ
ſet : & illa alte ſupeminens defēſores a littore

fugasset: triremis incēsa est. Septē reliquæ cū occidentē petere simulassent: ubi e cōspectu abiere: iter pisas uersus intēderūt. Baptista dū eo successu elatus occidentalē orā legit: ut hostes assequatur: finarianis nauibus facultatē dedit: qua se hispanis adiungerent. atq; ita haud ꝓcul ab Arni fluminis hostio i unū oēs coiere. Magna sane fuit trepidæ classi duarum accessio. Nam remige sociisq; naualibus telisq; & armis egregie instructæ aduenerant. Aduexerant etiam plerosq; Genuēsiū exulum & manu & lingua promptos: qui genuensis classis famam eleuantes: torpentes cathalanorum animos erexerunt. Nec multo post Baptista dolo hostium detecto: iter in orientē conuertit. Præerat classi regiæ Raymundus coruarianus Mōtesiane militiæ magister: multarum rerum experientia clarus: q̄q̄ numero nauium superior erat: quantum tamen ars in bello: ualeat non oblitus: uada breuia & incerta scrutatus: ibi naues suas sistit: nequaq̄ adoriturus hostem: sed si irruat excepturus. Baptista hostili classe conspecta: hispanos exterritos ratus: intra quasdā

uelut munitiones sese continere : magna ut in pauidos fiducia inuehitur : quattuor suarum naues egregie pugnam capessunt. in duas hostiles mox transiliunt. perterritos & aut delitescentes aut in proram fugientes nautas cedunt : quinta cum uado hæsisset : dum inde se auellere nititur : pugne subtracta est. At raimũdus ubi quattuor tantũ pugnã ciere uidit : tres uelut exitũ prælii spectarent: procul se tenere: reliquã cũ difficultate loci certare : tota classe quattuor priores cingit: Ille q̃diu spes subsidii mansit fortiter impetum hostiũ :q̃uis in orbe pugnantes sustinuerunt. At posteaq̃ tres ille quarꝫ duas Monichi Iohannes grimaldus:terciã genue Ludouicus Carmadinus armauerat : desperatis rebus fugã petiere : deditio facta est .ita quoqꝫ naues & i eis dux ipse i hostiũ potestatẽ uenere. Ea clade cognita: Thomas afflictis rebus difisus dedende ciuitatis consiliũ capit. Nã & egestas pecuniarꝫ angebat. & post uulnus acceptũ facile hominũ studia in aduersam factionem inclinabant. Igitur deditionis legibus præscriptis : dum reliqua omnia cum

Taurello compōnit: philippus incertū quo-
nā consilio: ꝓpere Francischo carmaneolle
ad exercitū misso: regꝝ oium summi cōmitit
itaq; Guidone inchoacta fuerāt: cū carmane
olla transegit. Conuenit ut Genua cum om
ni agro & ditione: iis fere legibus philippo
mariæ eiusq; liberis uero ex connubio ge-
nitis: dederetur: quibus Antoniotus adurnus
eam quonam in regem francorum Caro-
lum transtulerat. Anno igitur M ccccxxi
quarto nonas nouembres præsidium philip-
pi intra urbem acceptum est. philippus opu
lentissima ciuitate potitus: cū imodicas opes
Alfonsi iamdudum suspectas habuisset: quod
dissimulauerat diu non ultra tegendum ratus
noua aduersus regē cōsilia inire cœpit. Multa
erant quæ ad id animum eius commouebant
Primum omnium quod nimio regis fulgore
obumbrari fastigium suum arbitrabatur. &
qui post pontificem maximum: caput esse
italiæ cōsueuerat: se iā inter posteriores reiici
haud mediocriter dolebat: Alfōsū quoq; quē
ut iter Italos peregrinū: moderate se gerere
equū fuerat: elatū isolentēq; uidebat: quasi

doitor italiæ haberi ac prædicari uellet. His accedebat q pleraq; iter se cõuenta: rex nõ satis religiose seruasse putabat, q̃q̃ iter duos maxios terrarũ doios quorũ uter maiore ipe-rãdi cupiditate flagraret: difficile iudiciũ erat quæ potuit esse concordia? Stimulabat præ-terea ducẽ Iohãna leuitate fœminea iã tunc quoq; regi ifensa: quæ præter hoc q se cõteni uidebat: nõ se iã regnari nec eius quẽ adoptas-set matrẽ: sed captiuã potius ẽẽ dictitabat. nec Romanus põtifex Martinus nimiã regis feli citatẽ põsus: adiiciendis clã stimulis deerat. his accedebant maximũ in re tãta momentũ genuenses: q enixius a Philippo petierat: ut Ludouici Andegauiensis mitissimi ducis amiciciã: regiæ superbiæ anteferret. Et Ludo uicus quidẽ p uirili sua pollicebat auxiliũ. Et cõnubio sororẽ Philippo iungere non ab-nuebat. Ipse uero suas uires circunspectans pulcherrimũ ducebat: si cuius Alfonsus do mitor haberi uolebat: ipse assertor italiæ di-ceretur. his igitur tot rõnibus motus: classẽ istrui genuẽsibus mãdat. Præerat tũc genue Carmeneola uir rerũ gestarũ gloria q̃ genere

insignior: q militariũ artiũ apprime doctus: cũ pbe calleret qd tãtus apparatus exigeret: oia summo studio administrabat: eoq; maiore: q, iã a Philippo dux classis designatus erat. Igitr duodeci onerarias naues & qdẽ prægrãdes cõtrahit. triremes ueteres subducit ac reficit: q, destinato numero deerat edificatr: neq; Philippus augẽdis uiribus classis pcus: lectos ex oi peditatu milites supra mille & eqtes præterea tricẽtos iponit. hi fræna. sellas. hastas & reliq̃ eqtatus istrumẽta ferre iussi: ut ubicũq; equos nãciscerẽtr: cætera oia i prõptu forẽt. Iã ãni Mccccxx tercii maiore parte circũacta: autũnus aduenerat. & quæ classis erãt: sũma ui maturabantr. Quis cognitis Alfõsus obsidionẽ ueritus: regno migrare statuit. Itaq; ualidis præsidiis urbibus ipositis: ciuitatibus ac populis publice iureiurãdo pmittit: se qdẽ breui affore maiore classe: maioribus copiis istructũ. Collectisq; quattuordeci lõgis nauibus: qbus domũ paternaq; regna repeteret: secũda nauigatione usus: i cõspectũ Massiliæ delatus ẽ. Ibi cũ animaduertisset urbis custodiã negligi: raros i turribus mu-

risq; defẽsores, oĩa demũ p ſocordiã geri: pau
citate cõtẽpta: ĩpetus ĩ urbẽ faciẽdi cõſilium
capit. Re quãtũ licuit diſſimulata: paucis ſu
orũ qd conet aperit. Cõparatis dein ſtrenue
quæ uſui fuere: clara luce urbẽ aggreditur
ac nullis ꝓpe obſiſtẽtibus Maſſiliã irrũpit.
& ꝑ ociũ diripit. ac poſtremo iiecto igni ex
hauſtam ĩcẽdit: ablatis ſacris oſſibus diui Lu-
douici præſulis quondã tholoſani. Hãc cladẽ
paſſa Maſſilia ẽ urbs gallorũ nobiliſſima: pho
cẽſibus auctoribus cõdita: & mari quodã ad
modũ pollẽs: nõ dolis nõ uiribus hoſtis expu
gnata: ſed ciuiũ ſocordia ſalutẽ publicã ne
gligentium. Rex claſſẽ præda grauẽ trahens
ualentiã unde primũ ꝓfectus fuerat: trium-
phanti ſimilis poſt paucos ãnos reuerſus eſt.
Iam naues lõge duæ ſupra uigiti: e quibus Lu
douicus Andegauiẽſis quattuor parauerat: &
onerariæ xii præter equites externoſq; pedi-
tes Mediolano miſſos: egregie naualibus ſo
ciis & genuenſi milite inſtructe in ipſum por
tum conuenerant: nec quicq̃ præter aduer-
ſos uentos remorari claſſem credebatur: cũ
ecce repente genuam Taurellus a Philip-
po mittitur: qui poſt habito Carmanæ

olla classi praesit: ueluti nihil tanto studio phi lippus moliret: q̄ ut inter duos qdem egre gios duces: implacabile odiū subministratis aemulationū causis acueret: cū paulo ante genua potitus: contempto Guidone Carme- neolā praetulisset. mox postea Taurellū spre to Francisco potiorē habere uisus ēēt. Septio idus decēbres classe soluta: Guido triremi- bus uectus: q̄q̄ aspa hyeme cū littora legeret formianū: is est eim quē Gaietanū dicimus sinū: tenuit: cū onerariae reflantibus aqui- lonibus mari iactarent. Et primo quidē lon gaꝶ nauiū aduentu: regium praesidium gaie tam securum tuebatur. Irridebant qn etiam genuenses: ubi nā essent pcontantes tot milia peditum equitumqꝫ tot onerariae: ingēsqꝫ ille belli terror: quē tā diu impudēter iactassēt: At postq̄ cedētibus acqlonibus onerarias ar matis plenas: portum subire conspexerunt exterriti ciues legationem mittunt pactique ut hispano praesidio incolumi abire liceret: urbem dedunt. Id exemplum omnes fer- me maritimae ciuitates imitatae: hispanos mi- lites eiecere: quaecunque iuberentur facturae:

Superat una Neapolis: quam Iacobus can-
dola inter duces Italiæ admodum celebratus
ualido equitatu tenebat. Eius ciuitatis ea erat
auctoritas: ut etiã opuléti populi exitũ eius
secuturi putarẽt. Nã et caput cãpaniæ et se
des regni multis sæculis fuerat, nobilitateq;
& gloria cæteras facile anteibat. Igit quem
admodũ opugnationẽ eius nulla rõ suadebat:
ita si in fide pstitisset: par admodum actũ ui
debatur cũ uel sola satis esset: populis regni
ĩ sua cõsilia traducẽdis. Obsidio uero lõgũ ac
difficile opus odiosa oĩbus: eoq; grauior: q, iã
finito classis stipendio: q rursũ e numeraret
nẽo usq̃ erat: ita qd statuẽdũqd agẽdũ ĩcertis
oĩbus: colloquia cũ Neapolitãis haberi cœp
ta, paucorumq; dierum contractis induciis:
monitus ẽ Iacobus regẽ pcul abẽẽ nullas ĩ itali
a classes nullos exercitus: quo subsidiis fide
ret posse cũ aliq̃diu deditionẽ differre effugẽ
re sane nõ posse. Quãto satius esse prudẽti
necessitatem in grãm uertere, posse si sapiat
reginã: posse Philippũ haud leui bẽeficio sibi
cõciliare. Neapolitãis deditionẽ neq̃ ĩ displi
cere. Nõ sibi ex pertinacia laudis: quãta ex leni

tatē acceſſurꝫ. His huiuſmodiq; ſermonib u
præfectus haud quaq̄ aures obſtruere. illud
freq̄nter cauſari: magna ſibi militiæ ſtipēdia
deberi: ſi urbe excedat: neminē uſq̄ iueniri: q
æs deꝑmat. q̄diu urbē obtīeat: ēē ſibi āplū ac
certū ſolutionis pignus. Cū his colloq̄s ꝑtēta
ti ſæpius aī fuiſſet: cōuētū ē ut ſtipēdiorꝫ pe-
cunias Philippus diſſoluat: urbs dedatur. Re
Mediolanū plata: conquiſitū aurū genuā mit
titur idq; naui delatum: Iacobō numerat̄, atq;
ita ciuitas in poteſtatem redacta. Cū omne
igit̄ hiſpanorꝫ præſidiū iā regno demigraſſet
nam & maritimas urbes claſſis recepat: & me
diterraneas Iohanna tenuerat: pacatis ubiq;
populis omnia reginæ ſūma fide reddita ſūt.
Nec multo poſt hortatu pontificis maximi:
Candola undiq; copias cōtrahit: Brachio pu
ſino q tūc Aqloniā: ſiue ut nūc loq̄mur aq̄lā
ciuitatem obſidione premebat: obuiā iturus.
Erat Brachius oīum italiæ ducū ea tempeſta
te longe clariſſimus: regiarꝫ ꝑtiū ꝑuicax fa-
utor: qui ob hoc unū arma Aqlonianis in
fēſus intulerat q, ab Andegauēſiū fide is nūq̄
populus dimoueri potuerat. Iacobus ad ſol
uendam obſidionē magnis itineribus ꝑfectus:

cũ paratus decernere ad hostẽ puenisset: nul
la pugnæ mora addita ẽ cõmissũ prœliũ est
atrox qdẽ: ut pote sub duobus acerrius duci
bus ĩter sese æmulis: & gloria reꝝ gestaꝝ pene
paribus. Cũ aliq̃diu ptinacibus aĩs certatũ ẽẽt
& Brachianus eqtatus haud dubie supior ui
deret: cohortes aliquot peditũ: quas editiore
tumulo Brachius locauerat: eo iussis locũ tu
eri: ne hostis adoriri ea parte pugnãtes pos-
set: uelut iã pta uictoria ad predã decurre
rũt desertaq; contra ĩperiũ ducis statiõe sua:
candollanis facultatem dedere: tergaq; hosti
um inuadendi. Et Aqloniani patefactis por-
tis eruptione facta terrorem auxerũt. qbus
simul piculis perculsus Brachianus exercitus
sensũ primũ cedere. ac mox ĩstãtibus hic atq;
ĩde hostibus: effuse fugã petere. multis iam
cæsis: pluribus captis: dux ipse dũ conuerso
equo fugeret: in Aqloniaꝝ manus delatus:
multis tandẽ cofossus uulneribus occubuit:
in cuius memoriam cum postea romanus
pontifex execrationibus sæuisset: exhuma
to cadauere ossa solo sparsa sunt: quod
infestus insectator ecclesiæ: in eaque per

uicacia extictus: sepulchri munere idignus fu erit. At classis qnto postq̄ soluta fuerat mēse genuā reuersa ē. Liberato apuliæ regno Phi lippus queadmodū igēs nomē cōsecutus erat ita multorꝝ aīmos metu magis q̄ odio ī se cō citauerat. Primiqꝫ oīum Florentini: quibus su pra centenos annos assidua prope cum fami lia uicecomitū bella fuerāt: quosqꝫ Iohannes galeacius Philippi pater: pisis. Senis perusia & postremo bononia potitus: ad extrema cō pulerat: immodicas ducis opes: uelut in se ha ud dubie compatas horrebāt. Quid enim si bi futurꝝ: quos parens eius: cui ne lēbus qdē unq̄ in mari fuit: uelut quōdā circūpositarꝝ urbium uallo: ita clauserit: ut pedem portis ef ferre non auderent: si filius ualidis exerciti bus subnixus: adeo quoqꝫ mari polleat: ut re- gna pro sua libidine aliis adunat aliis largiat̃ Et prebuerat sāe florētio philippus populo causas belli maturādi Nāqꝫ ut sublatū Bra chiū uidit: cui maxīe duci is populus innitebat̃ premissis: ī flaminiā copiis: Immolā urbē & pleraqꝫ haud ignobila oppida rapti occupat

uidebat̃ q; hoc ipsũ eo cõsilio moliri: ut p eã regionẽ uiã sibi i etruriã apiret. Alfõsus uero indignabundus: q, eo regno in quod filius & heres uocatus fuerat a philippo exturbatus esset: omnia cõsilia cogitationesq; in pernici em ducis conuerterat. Veneti q̃q̃ nimiam eius felicitatẽ oderãt: quia neque philippi odio neq; metu exagitabantur: facile qesce bant. apparebatq; belli eos euentũ expecta re: fortunam in consilio habituros. At mino ribus italiæ tirãnis: paucis admodum excep tis: quibus philipus blandiebatur: cũ omnia duci cernerent mari terraq; ex sententia fluere: propinquum exitium ante oculos obuersabatur: nisi aduersus eum motis ali cunde armis: ĩtra suos fines coerceretur. Cũ hic igitur in philippum status esset animo rum facilis fuit multorum in pari uoto consensus. Florentini etenim quos propio-ra grauius pericula terrebant: triremes regias mercede conducunt: additisq; paucis quas parauerant pisis: trium et uigenti lon garum nauium classem contrahunt. Cohorta tique Tomam campofulgosum qui tunc

Serasane agebat:ut philippi iugo patriā libē
ret seq3 ac suos fœde exulātes domi restituat
ingētibus,pmissis p pulchre genuensiū aīmos
ad libertatē sollicitare.Erat is annus a christi
natiuitate qntus & uicesimus supra millenū
& quadringētenū.quartus aūt ex quo genua
potitus erat philippus·nouusq3 dominatus ut
multorū animos offenderat:ita gratiā aucto-
ritatemq3 Thomæ cōparauerat. Fauebāt re-
bus eius multi:quos dū ciuitati præerat:bene
ficiis deuinxerat·fauebāt & pleriq3:q se sub
philippo iiuriis idigne affectos ducebāt. Sed
præ oibus insensa philippo credebat factio
uuelfa:quæ par fidei apud pricipē sbi hēri
rata:guibellinā sibi præferri impatiēter fere
bat. Verꝝ quonia duas maximas Italiæ pestes
ordo nobis historiæ noiandas obtulit : haud
inutile putaueri posteris tradere:ūde & quo
tēpore barbara hæc nomina:quæ tātū furoris
cædis,incēdioꝝ uastitatis īfelicibus populis
intulere : in italiam primum defluxerit : ut
cum placato iam deo feliciora sæcula reme
arint : non magis rideant homines amenti-
am nostram . quam insaniæ misereantur .

Cum anno a natiuitate redemptoris nostri Mcxxxxviiii. conradus quartus hermani ducis sueuorꝝ frater: regnare cepisset: contēdēti ad imperium obstitit ei summa ui romanus pōtifex: qui oīa molitus ne is uoti cōpos fieret postremo armis agendū ratus: henricū Bauariæ ducem cognomento supperbum iuniorē que fratrem eius uuelfonem nomine: aduersus conradum magna mercede conducit: longe satius eū arbitratus ī germania uicio bello destineri: q̄ si collectis ab eo ꝑ ociū uiribus: descendenti in italiam occurrendū foret. Et erat ingens henrici auctoritas: eoq; maior q̄ lotarius cæsar Saxoniæ dux socer eius: principum animos ac populorꝝ studia multis artibus genero cōciliauerat: ueluti neminem aliū successorē īperio destinaret. Iuuabat strenue partes ecclesiæ & rogerius: q̄ ex galiis italiā paulo ante ingressus: regnū apuliæ Siciliāq; armis subegerat. & Innocētium tertiū pontificem maximum: fusis eius copiis ceperat: quē postea honorificētissime habitū ita ī sua uota traduxit: ut Rogerio ac heredibus eius: pōtifex Apuliā Siciliāq;: etiā Lotario assē-

tiente habēdā permiſſerit. Ita Rogerius ueritus ne ſi Conradus italiam armatus intraret: regnis recēs partis exueretur: magna cō tractis ūdiq; uiribus henrico & uuelfoni italicorum auxilia mittit. At federicus conradi filius delectos exercitus trahens: quoniam henricum admodum ſenem: militiæ munera ob re ætas prohibebat: cū uuelfone congreſſus: fortiter feliciterq; pugnauit: fuſis fugatiſq; hoſtibus: uix uuelfone perfugam elapſo. Nec multo poſt: id bellū: ut quod nō mō italiæ: ſed ſūmis quoq; germaniæ ſtudiis gerebatur: maximis rurſum copiis utrinq; reparatur. commiſſoq; iterum prælio haud longe a uinſperg urbe ſaxōiæ: āte uillā quā helenefon nominant: uictus iterum uuelfo ac cæſus eſt. Hæc autem erant & in caſtris & in pugna de more adhortatiōes: ut hic uuelfo uuelfo: illinc guibeling conclamaretur: nomen ſane non uiri: ſed uallis ſeu regionis: in qua federicum educatum ferebant. Hec feralia nomina: cūm redeuntes rogeriani milites in italiā aduēiſſent eas poſtea populis clades intulere: quarū quottidie ueſtigia oculis

cernimus: nec ætas quoq; nostra oīno expers fuit. At Thomas classe instructa ī cōspectu ciuitatis haud lōge ab ipso portu aliqdiu cō stitit: expectās quēadmodū uidebat͛ ut motus aliqs intra urbē oriretur. Postq̄ firmata cūcta & qeta uidit: & sui locis præsidia disposita: in orientalem orā conuersus: arcem portui quem delphini nominant imminentē: subito aduentu cepit, solicitatisq; uicinorꝝ animis: aliquot in partes suas populos traxit. Inter quæ cū ad eum segesta & Monilia desciuissent: omnis ꝑpe orientalis ora uelut contactu quodam in suspitionem adducta ē. Est autem segesta: quam quidam ptolomei dimensiones secuti: Tiguliā opinat͛: uicus in colis frequens: cui obiicitur insula præruptis undiq; rupibus in similitudinē muri cīcta: tenui rimolo a continente auulsa. Ea quoniam gemino portu dextra læuaq; insignis: tutam nauibus stationem præbet: Thomas luci op portunitatē secutus: hanc uelut arcē belliq; sedē delegit, peditesq; & equites florentinorꝝ haud contēnendā manum ibi locauit. Per idē fere tempus præmissi a Philippo in flami-

niam duces: cum aduersus florentinorum copi-
as: res aliquando feliciter gessissent: contra
ctis postremo utrinque uiribus: magno discri
mine pugnatum est. isque fuit tandem exitus: q
uictorius exercitus aduersus sæpe fusos fuga
tosque esse solet. Nam pars maxima equitatus
hostilis capta & armis exuta est: tum ipso
etiam duce Carolo malatesta uiro sane me-
morabili: ut qui neque generis claritudine ne-
que rerum gestarum gloria: ulli tyrannorum italiæ
cederet. Huic cum Mediolanum captiuis du
ceretur: Philippus honoris gratia prodiit obuius
neque secus ac parentem omni tempore colu
it: cumque & fraterno restituta regno Iohan-
na & præclare aduersus florentinos uictoriæ
ingens Philippo spiritus facerent: ad res ge
nuenses conuersus: parari classem imperat:
quæ quo maiore studio maturaretur: ipse ac-
colas padi flumine exercitus: in supplemen
tum remigum mittit ac tertiam prope totius sum
ptus portionem depromit. prepositoque classi
Antonio Aurio Philippi filio summa ui cun
cta molitur. magno præterea delectu Vbique
hito ad quinque peditum milia & tricentos equites p

fines placẽtinos aduersus Thomã eiusq; fratres destendere segestã iubet: duce Nicolao tercio cognomento bellatore. Nondũ exornata classis erat: neq; tamẽ duodeuigĩti triremes: tot eim parari placuerat multũ tẽporis exigebãt. Veꝝ exortis suspitionibus qles in ciuilibus odiis hoium mẽtes occupare solent: Videbat̃ iã id ad bellũ ex hispaniẽsi aut florẽtino ĩ ciuile uersũ. itaq; delectu ac indicio opus ẽẽ credebat̃: ne arma oibus ꝓmiscue cõmitterent̃. Et iã tertius cũ copiis aduẽtabat. occupatisq; uicinis mõtibus segestæ iminebat Itaq; Antonius correptis aliquot onerariis & ꝓ angustia tẽporis rapti istructis: segestã ꝓficiscit̃: ut terra tertius: ipse mari hostes urgerẽt. Præerat classi regiæ Petrus iunior Alfonsi frater q̃q reꝝ omniũ genuẽsiũ ad Thomã arbitriũ deferebatur. Præerat equitatui Baptista cãposulgosus quartus a Thoma frater Nãq; Petro q cypꝝ domuit: felix admodũ fuit cõiugũ ĩ ꝓle fœcũditas. Octo eim moriẽs liberos reliqt quoꝝ nemo nõ uirilis ætatis annos attigit. hoꝝ natu maior Rolãdus fuit. dei Thõas. post eũ Bertholomæus hũc seqbat̃

Spinta post Abraham Baptista prosper. Et oium nouissimus Iohannes. Ex his priorum quattuor Theodora Spinula, reliquorum quattuor Benedicta auria mater fuerat. Cũ paréti cãpo tertius copias instruxisset: nõ detractauere hostes certamen. Nam mercenarius miles bellis assuetus quãq̃ numero longe impar: subitarium & diuersis collectũ regionibus militẽ: cui neq; dux erat nõtus: neq; ipse duci: facile contenebat. Cõmissum est prælium equestre primũ. & egregie utrisq; pugnantibus: icerta uictoria discessũ ẽ. Cũ postera die suis tertius copias in aciẽ educeret manifesta pauoris signa edidere. Vixq; nondũ cõspecto hoste moueri loco poterat. Vbi uero uulgatũ ẽ Iohãnẽ Ludouicũ Fliscũ a põtremulo taroq; cũ lecta iuuẽtute descẽdere: tũ demũ ãte teli iactũ in fugã uersi: per inuia quæ præcipites ferebant̃ adeo ut hostes ĩmodicã sine ulla ratione trepidationẽ ĩsidias suspicati: aliq̃diu presso gradu substiterint. Postq̃ uero longe abesse ĩsidias patuit: nõ eqtatus modo: sed pedites quoq; sociiq; nauales fugiẽtes ĩsecuti: tela: scuta: magnãq; armorum

uum paſſim abiectorum Icalcantes: haud mul
tis cæſis plurimos hoſtiũ cepere :in q̃bus eti
am Iacobus ıſſius Brixianus & plæriq; alii
principes uiri capti ſunt. Qui niſi clauaꝝ
oppidũ fugiẽtes excepiſſet: uix eoꝝ q̄ſq̃ ho-
ſtium manus effugiſſet. Iiſdẽ fere diebus ſeſ
ſi bello florentini:deletis ſæpe exercitibus:ca
pto ad poſtremũ Carolo duce aliquot ad Phi
lippũ populis deſciſcentibus: diffiſi rebus ſu
is :legationẽ ad uentos decernũt : opẽ aduer
ſus Philippũ petituri : Legati cũ belli ſocieta
tatẽ oraſſent : nec quicq̃ uentũ ſenatũ mouiſ
ſent : miſſa ſecunda legatio eſt : quæ cum
res aduerſas ac pericula ſua ordine memo-
raſſet : necata rurſũ ſibi ſocietate: poſtremo
Nicolaus uſanus gratia : prodentia:auctori-
tate:in populo ſuo facile princeps : ultro ſe
uenetias profecturum ſi ſenatu placuiſſet :
pol'icitus eſt. Cum caritas in patriam col-
laudatus fuiſſet : in conſpectum ducis ac
ſenatus ueneti introductus : enumeratis cla-
dibus florentini populi :cum egeſtatem æra
rii alienatus a ſe uicinorum animos :quan
toque in periculo ſalus ciuitatis uerſaretur

omnes edocuisset : nouissime addidit : nos quandoquidem a uobis repellimur : Philippum regem facimus Vos postea cæsarem. Ei uerba cum indignātis & præceps consilium capientis esse uiderentur : inflexerunt tandem uenetorū animos: fœdusq; cōtra Philippū cum florentino populo ictum est. Interea duodeuigīti triremibus genuæ raptim exornatis: onerariæ duæ adiiciuntur : uelut arx & pfugium ad casus incertos. placuitq; classem in ipsis faucibus portus paratam teneri ne ītra urbē in qua diuersa iā studia exarserant : hostiles naues qcq̄ motus excitarēt Et classis hispana parata decernere: aliquando pugnādi potestatē fecit : sed temeritas uidebat rē summi discriminis aleæ cōmittere : cū etiam non deessent q uererent ne in ipso certamine dubia adhuc uictoria : populus discors arma corriperet. Itaq; tormentis quādoq; sagittisq; sine ullo memorabili facinore eminus certatū est. At florētini postq̄ experimēto cognouerūt triremes regias nihil aliud ēē q̄ inexplebilē quandā pecuniaR uoraginem rumoribus & ostentationi plurimum :

Vtilitati parum admodum inseruientem: rē populari aure præferentes: classem dimisere & ad alia consilia uersi mari cesserunt. hæc dū ita geruntur: Franciscus Carmaneola impatienter ferens Taurellū in præfectura classis prælatum sibi a Philippo fuisse: nec multo post reuocato sibi a præsidatu genuæ: Iacobū Isolanū Bononiensem diui Eustachii cardinalem: iussu Philippi successisse: Ad hæc simul cernēs aduersarios suos apud Philippum gratia præualere: metu indignatioueq; cōmeatus: clam Mediolani excessit: paucisq; mensibus dum regum populorumq; animos explorat: absumptis: a uenetis tandem mercede conductus: rei militari præficit̃. Cōmissa igit̃ ei aduersus Philippū belli sūma: cū copias oēs magna cura pręsuisset: ĩpetu ĩ Brixiā facto: multis ciuiū adiuuātibus ĩtra mœnia stati acceptus est. adiūctoq; sibi populo: ad arciū expugnationē accīgit̃. Inerat autē frācisco nō mō uigor āimi et admirabilis quędā cōsilii prōptitudo: sed militari ū quoq; artiū sūma peritia: ut q non claritate generis aut ullis opibus sed sola rei bellicæ

laude ex infimō loco ad id fastigii euectus eēt. Præter quæ ingens insuper illi studiū fuit ita eniti: ut maximaꝝ reꝝ quas pro philippo gesserat: gloriā omnē in se uerteret: adeo ut duce mutato: mutata quoq; Philippi fortuna uideretur. Flagrabat præterea cupiditate non tam Philippum quam proprios æmulos ulciscendi: quoꝝ detractionibus ac dolis expugnatus ducis animus: æ singulari uiri beniuolātia in odium eius traductus fuisset: Brixianis igitur arcibus fossa ingentique uallo cinctis tormentis muros quatit. Neque ignarus præsidium ad deditionem earum cogi non posse: nisi aut sublata subsidii spe aut reꝝ inopia fractū: ita oēs sepsit aditus, ut neq; Philippi copiæ succurrere obsessis possēt neq; clā qsqui in eas penetrare. Exitu eius æstatis cū Abrahā cāpofulgosus collecta agrestiū manu: e Sauiono mōtobioq; pfectus: silētio noctis aditū in urbe habuisset: re cognita multis locis ī urbe pumgnatū ē præsidioq; q, ut portæ uaccaꝝ præesset: turribus eius īposuerat: leui prælio idemox eiecto: paucis cæsis: pluribus captis: Abraham cum reliqs

in fugā uerſus urbe ſe proripuit. Philippus qui mari terraq; italiā modo totā quatiebat: amiſſa Brixia: genua ꝓpe erepta: ingruētibus undiq; ꝑiculis tertius: cōſilia pacis cū Alfōſo iungēdæ agitare cœpit. Neq; regis animus experti tandem quantum rebus ſuis momenti eſſet ī Philippo: a pace ab horrebat: legationibus igit͛ citro ultroq; miſſis: inter regē ducemq; pax renouata inqua promiſit Philippus Caluū & bonifacium oppida corſicæ regi tradere. Id quoniam inuitis genueſibus: ī uitis oppidanis præſtare nō poterat: arces inter ī portus lunenſis & Ilicis: ea condicione Alfōſo deduntur: ut donec promiſſa Philippus impleret: hæ ſūptu ducis regio præſidio tenerēt͛ His aliisq; cōditioībus cū āno Mccccxxvi redintegrata īter eos amicicia fuiſſet: nullo tamen genuenſium aſſenſu: pacata maria & tuta nauigatio fuit: præterqꝫ a florentinis: qui pauculis aliquando biremibus triremibuſque prædonum non belligerantium more: minoribus nauibus inſidiabantur. Nec āte mari abſtinuerūt: q̄ captis Andrea marino Iuliāo turpiano & Petrucio uerro trierarchis

totidéq; eo℞ triremibus: his cladibus edoctos incœpti poenituit Eodē āno cū Brixaniā℞ ar cū perfidia longo tempore obsessa: frustra Philippi auxiliū expectassent: pacti tandē ut saluis abire liceret: arciū deditionē fecere Ita nobilissima ciuitas cenomano℞ quōdā gallo℞ caput: ī ueneto℞ dicionē redacta. Bien nio quoq; quod postea secutum est: cū Phi lippo non tam exercitus q̃ dux deesset: ma gnis cladibus prope obrutus est. Nā cū præ fectorū suo℞ nemo unus adeo excelleret: ut nō imperio eius parere reliquos puderet: eo Philippum necessitas adegit: Carolum mala testam hostium quondam ducem: & quidā absentem exercitibus præficeret: dein uica riū ei substitueret aliū item Carolum malate stam: quem iuniorem uulgo nominabant: ita cum castra eius: uelut ipsum ducis no men per se in bello satis esset: a nemine uno regerentur: multisq; ex æquo imperantibus: contentio æmulatioq; tempora consiliorum eriperēt: ingens calamitas accepta ē. Nanq; Carmaneolla quem nihil horum latebat: cū

irritatis hostibus eos tandem ad pugnam eli-
cuisset: iussus eqtibus delectorum ad id peditũ
unũ: equo quisq; acciperet: paludẽq; media
interiacebat: ingressus est. quod ubi hostes cõ
spexere: citatis & ipsi eqs obuiã ueniẽtibus
prexere cõmissũ ĩ ipsa palude prælium ẽ: cũ ab
utroq; latere patẽtes uias abiecto pedite frãci
scus ita præculsisset ut nõ alibi q̃ in plaustri
solo pugnari ab eqtibus Ibi cũ ĩ molli ac lu
brico uix mouerẽt eq: qdã etiã haurirẽt aut
caderent: desilientes equo expediti pedites:
omne dimicationis discrimen paruo labore
sustulerũt. Cũ .n. nullus ẽẽt usus hastarum ipso
q; armorum põdere uiri equiq; pene obruerẽt
semiermi & agili militi facile cessere Captus
omnis ꝓpe eqtatus: parataq; eo die uictoria
quæ bello finẽ ĩponeret: si fortuna Frãciscus
uti uoluisset Verum dum uel clæmentiæ fa-
mam quærit : uel beneficiorrum Philippi
immemor : non ueteri aliquid amori tribu-
endum puta paucis præfectorum exceptis:
captiuos omnes dimisit . Quæ rex ei
postea suspitionem perfidiæ & exitum
tandem comparauit. Aam ueneti post hac

q̄ minimum ei credentes: omnemq; sermonē actionesq; illius obseruantes: quasi i Philippi gratiā cupet redire: dissimulato odio: ueluti eum de summa belli audire uellent: uenetias euocatum idefensumq; ac nullius certi crimi nis dānatū: securi pcusserūt: publicatis etiā bonis eius: quæ in sumptis belli haud par tē poris satis fuisse dicūt. Hic fuit uitæ exitus Frācisci Carmaneollæ uiriri nō obscuro mō sed etiā sordido loco nati: adeo ut etiam por corum greges puerpauerit: litterarum ita prsus ignari: ut prias figuras nō cognosceret uerum forma ac uiribus corporis fide aliis q; uirtutibus digne memorabilis: rei uero mi litaris peritia usq; adeo precellentis: ut bello par arbiter uideri posset. Nam ad utroslibet il le transisset: migrasse cū eo fortūa credebat. At Philippus rebus aduersis & magntiudine periculi terri us: ad repetendum Apuliæ re gnum Alfonsū solicitat: rutus fore ut si Alfō sus opera sua reciperetur is postea ma gno sibi aduersus uenetos usui futurus esset. Rex cum amiciciam Philippi sine genuēsibus

non multi faceret: legatos ad pacem societatemq; iungẽdam genuam mittit Bernardum coruarianũ & Andreã bibriũ illustres equites: & cũ eis bellengariũ clauellũ uiris ciuilis peritia clarũ: q cum legationis causas exposuissent: & senatus in concilium reliquos magistratus uocasset: ex omnium sententia quatuor uiri creati sunt: quibus renouandæ cum rege pacis arbitrium committeretur Bernabas godaneus præclarus iuris interpres. Clæmens squarciaficus Thomas iudex & Gaspar learcarius. hi cum regiis legatus pacem nomine populi genuensis: nulla habita Philippi mẽtiõe uixerũt anno Mccccxxxviii tertio nonas maias: regis societatẽ aspernati: ne uidelicet pronus in arma & in quieti cõsilii uir: nouis genuẽses bellis ĩuolueret. Aestate ĩsequẽti ingens & in solita italiæ siccitas inter prodigiosa certe haberi posset: ab iis præcipue qui assiduitatem imbriũ. inundationes fluminũ & quicqd modũ ex cessit: iter ꝓdigia numerãt. Ni cũ ab exitu Iunii usq; ad septimũ idus decembres: nullus ne minimus quidem

imber terras perfudisset nõ torrẽtes modo: sed uberrimi quoq; fõtes prorsus exaruerũt. Intra urbem certe fonte amatorio, fonte riui turbidi: & quem puterellum uulgo nominãt: sponte excitatis: dãtibus operã præfectis portus ac molils: purgati omnes sunt: q, uiuẽtium nemini antea uidisse contigerat. Plus tamen metus quã calamitatis ea res attulit. Nã neq; agrorũ sterilitas ulla: neq; annonæ caritas: ob id secuta ẽ. Eodẽ quoq; ãno Philippus ueneti ci ac florẽtini belli mole defessus: Mariã Amedei Sabaudiani ducis filiã sibi matrionio iũgit traditis socero uercellis iter transpadanas urbes haud postrema: cõfisus fore ut ab eo aduersus uenetos ĩ bello iuuaretur: Neq; multo post cũ super renouandæ pacis coditionibus ad Nicolaũ Bononiẽsẽ sanctæ crucis cardinalem: delatũ fuisset arbitriũ, iudicio eius pace composita ab armis cessatum est. uerum ita cessatum: ut appareret certamina non tam sublata esse q̃ dilata. Erãt eni cõdictiones in pace eiusmodi esse solent: cũ perduellium alter in rebus aduersis: non ut mansuram

pacem: sed ut effugium periculi pacē quæriit Nam & oppidis quæcunq; tempore belli ex hoste occupasset: & Bergomo præterea cele bri urbe cenomapnorū: cedere Philipus ex pace iubebaṫ. Itaq; neq; exercitus dimittebāṫ: & pecuniaꝝ cōquisitio nullo tēpore remittebaṫ. Vix dum circūacto biennio cū florentini paulo Guinigio lucensi tyranno infensi: eo q̄ Philippi partibus fauisse putabaṫ exercitus uastando lucēsi agro imisissēt: populus ut creditur suasū Philippi correptis armis & capto tyrāno: libertati ciuitatem restituit. Ac missis genuā legatis qui aduersū Florentinos auxiliū peterēt: foedus cū genuēsibus pepigere Numerata sūt lucēsibus aurearum quindecim milia: quæ in usum belli erogarēṫ: p̄ q̄bus statuto tēpore reddēdis: traditæ pignori genuensibus sunt arces motronii & petre sanctæ. Promissa Carraria. Promissa Auētia: ut hæc sūptu Lucēsiū: præsidiis genuēsiū tenerēṫ. At florētini magnis exercitibus cōparatis: Philippum quieturum rati: Luce obsidionē moliūtur. præclusoq; ei aditu magno in

discrimine ciuitatis salus uersabatur. Et iam
Philippo aliquantũ ab armis ocii fuerat. res-
q; suas ita cõposuerat: ut palã esset eũ in pau
cis conditionibus non diu mansurum. Inter
quæ Nicolaũ perusinũ cognomine paruulũ:
copiis suis ducẽ præfecerat: uirũ cũ ingentis
animi: tum militarium rerum peritia: cũ per-
petua quadã felicitate admirabilẽ. Is cum ob
sidionem soluturus in agrum Lucensẽ descẽ-
deret: rem tantam sine sagittariis pfici nõ pos
se obtestatus: sagittariorum duo milia popo-
scit: quoꝵ opera montuosis & asperis locis
uteref. Scripti extẽplo sũt ĩ agro genuensi su
pra mille & quingẽtos. Hiq; haud ꝓcul oppi
do Spedia ĩ uilla quã miliarinã uocãt ĩ unũ
contracti: mox in paruuli castra peruenere.
Nicolaus locis editioribus castellis extru-
ctis: ibiq; genuẽsibus ĩ præsidio locatis: cũ reli
quo exercitu hostes adortus: memorabili ui-
ctoria florẽtinoꝵ copias fudit: captis supra
mile & qngẽtos eqtibus castris hostiũ prædaq;
haud leui potitus. Ita exeũte ãno Mccccxxx
seu a hiẽe mẽse decẽbri: magna cũ hostiũ clade
Lucẽsis populus ĩ extremis iã rebus positus

uirtute paruuli liberatus est. Cũ iã pace utrique cõcussa ois eius reuerẽtia contẽptui ẽet: summa ui bellũ ab utrisq;: sed a Philippo enixius terra mariq; parabat. Nã postea q̃ lucẽsis soluta obsidio est: Philippus ut eũ populũ partibus suis adiungeret: preter arces matronii & petresãctæ genuẽsiũ præsidiis seruandas conuenerat ut lucẽses prætorẽ sibi quotãnis ex genua legerẽt: isq; semp senatui interesset sineq; eius auctoritate neq; audiri ullã ullius populi legationẽ liceret, neq; itẽ legatos mitti. Iacobus quoq; Apianus Piõbini regulis se suaq; fidei genuensiũ cõmisit eosdẽ & hostes & amicos habiturus: quos genuẽsis populus habuisset. Est aũt polõbinũ nõ idẽ ut quidã opinant' oppidũ: quod ueteres quondã populoniã dixere: sed illa potius excisa: hoc ex reliqis eius cõditũ: octo fere milibus passuũ uersus orientẽ a sede ueteri recedẽs. His quoq; belli conatibus accessere Senẽses: q florẽtinis ĩfẽsi: postq; subactas pisas opes eoꝝ magis magisq; formidãtes: bellũ ĩ etruriã trãsferri cupiebant. Contractum igitur inter genuenses ac Senenses foedus est: ea quidem le-

ge: ut quingentos equites & mille pedites ad bellũ in etruriã gerendũ: genuensis populus mitteret. horꝶ omniũ q memorati sunt uiribus: attenti erant intra etruriã florentinorꝶ exercitus. Philippus transabduã flumẽ arma uenetis illaturus: q ne maximis eorum oppidis solus obiiceret̃: placuit ut palã a genuensibus bellũ eis indiceret̃. Nec mora classis quoq; decernitur: parantur una & uiginti triremes: Plõbinensi regulo quarꝶ ex his armãdarꝶ curã suscipiente. Nunq̃ eo sæculo intra italiã tanto cõatu bellũ instructũ est: cũ tota cisalpina gallia oĩq; etruria: armorꝶ studiis incensa esset. duas quoq; præualidas classes duo pupuli maritimarꝶ rerꝶ gloria maxime illustres: sũma ui molirẽt̃. Verꝶ oĩum primus rerꝶ bene cõpositarꝶ ordinẽ Philippus turbauit. Nam cũ ante expectatũ: uenetorꝶ duces mouissent: nec ipse inopia pecuniæ omnes adhuc copias ex hibernis eduxisset: paucitati suorꝶ diffisus: equitatum q ex cõposito etruriã petiturus erat: hosti in abdue ripis opposuit. ita in etruria nihil ea æstate memorabile geri potuit. Accessit & clades mari ac

cepta: quæ pleraq; bene constituta mutare coegit. Franciscus eim Spinula genuēsis classis præfectus: cū allatū esset classē uenetam Pisanū portū tenuisse: nondū satis paratus naues rapti soluit: occursurus hostibus ubicūq; obuios fors obtulisset. Nullisq; rebus satis pro nauali disciplina cōpositis: biduo postq̄ soluerat hostili classe conspecta in eam irruectus est: maiore sane animo q̄ cōsilio. Pugnatū est ita āno Mccccxxxxi septimo klēdas septembres ante templumdiui fructuosi: q, in pmontorio positū est: xv passuū millia ab urbe distās: pari aliq̄diu fortuna. At posteaq̄ triremis una florentinꝛ ex iis maioribus quas in usum ferendi oneris extrui uidemus: quæ præter remiges ac nauales socios: tricētos quoq; milites uehebat: passis uelis ī medios hostes illata ē: quascūq; obuias habuit naues disiecit. & uasto īpetu prætoriā feriēs: ita īclinauit ī latus: ut nemo nō prius caderet nauēq; obrui trepidus putaret. In eam hostes nullo phibente trāsiliētes: cū signa deiecta in mare præcipitassēt: reliquæ oēs ī fugā uersæ sunt. Ex iis undeci portū delphini ppinquū

admodũ petiere, una genuam rediit. Plombinensium nq; una alto se cõmittens Plõbinum tenuit. Octo in hostiũ potestate cũ ipso præfecto uenere. Classis uitricis dux Petrus Lauredanus uictoria modeste admodum usus est: Nam Franciscum reliquosq; captiuos: humanæ ac perhonorifice habuit: turmasq; nauticas sine precio dimisit omnes. neq; uenetis incruenta uictoria fuit: multis in prælio cæsis pluribus uulneratis: adeo ut cũ Pisanũ portũ labronamq; repetissent: exanimatæ naues fugaq; desertæ uiderentur. Clade cognita genuenses ne hostibus audacia cresceret: naues quæ pugnæ supfuerãt: cũ loco cæsorũ saucioruq; integros substituissent: redarmãt. pauculisq; additis xii nauiũ classem portu educũt: præposito illis Nicolao Iustiniano Frãcisci filio: satis esse arbitrati: eo numero semiermibus hostibus occurrere. Ita q; superat æstatis totũq; autũnũ: ea classe fines suos tutati sunt: cũ ueneti reficiendis animis curandisq; uulneribus intenti: nunq̃ postea hostes lacessierint. Eodem anno cum uenetias perlatum fuisset: transmarinas genuensium ur-

bes nullis præsidiis teneri: cõtractis rapti na uibus onerariis xiii. & maioribus: ad onera ferenda triremibus numero duodecim tribusque minoribus: quas graciles uulgo uocamus re dissimulata chiũ petere statuerũt. Classe igitur exornata eptigentorumque militum cohorte: cui præerat Scaramucia Ticinensis uir acer & bellicis laudibus celebratus: nanibus imposita: chium traiecere nouembri mense sæua admodum hyeme: uerum cursu adeo celeri: ut prius e lucis ediciorıbus insulæ classis conspecta sit: quam ad urbis defensionem parari quicquam potuerit. Dum ueneti copias exponunt: dum loca explorant figendis castris aptiora: dũ maiora tormenta instruunt: temporis paululum ad consultandum agendumq; clausis ac trepidantibus datum est. Præficitur ante oĩa sũmæ belli Raphael Montaldus Leonardi filius uir inter arma educatus & multarum re℞ experientia clarus: turribus moenibusq; præsidia disponuntur magna Scorpionum uis magna sagittarum totis muris cõgesta. Veneti post triduum urbis oppugnationẽ aggressi:

infirmos uetustate muros: nec aduersus ingentium bombardarum uim structos: facile decutiebant. lateq; dabat id genus tormenti uastas multis locis ruinas. Scorpionibus cōtra certantes q clausi erant: ut nō horrifico sonitu tantū terroris: ita plus cædis ac uulnerum in hostes edebant. Pugnatū ē utrinq; sūma obstinatione: cū illi p patria proq; coniugibus ac liberis opponerent corpora: hi præter oppidi præ diuitiis prædam: indignarentur etiam urbem exiguam humili loco positā: nullo externo defensā præsidio nō stati cessisse. Cū nox supueniens prælio fīnē fecisset: fama est Scaramuciā dū de belli gerendi ratione consuleret Andreæ mocinico classis præfecto respondisse: se uelut ad græcorum castellum oppugnandū duceret eo tractū: inuenisse urbē: cui neq; arma: neq; uiri: neq; animi: neq; italicarum artiū qc q̄ deēēt. pinde aut abeundū: aut in obsidione spem omnē reponendā esse. Genuēsibus ut primæ dimicationis exitus animos dabat: ita eos strati passim muri solicitos habebant. Ni neq; facilis refectio deficiēte materia: &

maiore multitudine opus erat ad tuenda loca
muro nudata. Stabant in portu ingentis ma-
gnitudinis onerariæ duæ: preciosis mercibus
plenæ: ita in angusto portus ore collocatæ:
ut uenetis nauibus ꝓras obiicerēt. Ipsū autē
portus hostiū singulæ utriq; turres ita claude
bāt: ut intrātes exeūtesq;: sub ictu naues ha-
berēt. hæ & naues & turres ualidis etiā præ
sidiis egebāt: ne alioqn portu hostis potiret᷑
Cū igit᷑ pugnantiū paucitas tot diuisa locis
minime sufficeret: inuenit fortuna cōsiliū:
ad q, humana ratio obsistente auaricia: uix
unq̄ traduci potuisset. Nā biremes quædam
& maioꝶ nauiū scaphæ: cū inter scopuloꝶ
angustias qbus alicubi clauditur: clā noctu ī
portū penetrassēt tantū conspectæ pauoris
iniecere: ut admotis paulo post onerariis:
turres nauesq; præsidiū deseruerit iniecto pri
us abse ꝓpriis nauibus igne: quo mox cūcta
cōflagrarūt: ita portu in hostiū potestate re
dacto: cum ea manus in urbē confugisset:
tanta fuit oppidanis accessio uirium: ut qui
disiectis mœnibus paucitati suæ modo diffi-
debant: iis ultro ad lacessendum hostem

etiam animi postea supessent. Veneti portu turribusq; potiti: cum oppugnandæ rursus urbis consiliũ cepissent: maximas nauium portu acceptas: mœnibus applicant: dele- ctaq; iuuentute ĩposita re iqs copiis oppidũ a terra cinxere. Ei uero muroꝶ parti: quæ ad oriẽtem solem spectat: triremes minore iq; onerarias ad obiiciendum oculis terrorẽ op- posuerunt. Atq; ita undiq; impetu facto ãceps pugna cõmittit̃. Erat ea uenetis copia tormentoꝶ: ut supra octingẽta saxa una die intra urbẽ missa fuisse ii q interfuerunt af- firment. Male profecto de genere humano merita ægyptus est. Vel ut alii putant germa nia: quæ omnium prima exigui pulueris cõ mixtione: id cladis urbibus ac populis cõmẽ ta est: ut arietẽ: balistã cæteraq; ueteres mi litiæ tormenta: iam inter mitioꝶ artiũ inuẽ- ta numeremus. Cũ principio tormentis sagit tisq; eminus certaretur: dein quassati multis locis muri: peruadendi in urbẽ spem facerẽt magna hominum uis sagittis uulneratur. sed erant letalia: potissimum uulnera i mercena rios milites Scaramuciam secutos. Nãq; i hos

aut nullis aut leuibus admodũ armis tectos: confertim pugnantes: uix ullũ sine ictu itercidebat telum. At i medio pugnæ ardore: dũ cũcta fragore & claõribus: streperẽt iuuẽtus quæ ex maioribus nauibus ꝓximos muros oppugnabat: iam eum urbis locum præsidio nudauerat. scalisq; ad id ipsum paratis mœnia indefessa scandebat. Propugnacula eni quæ in summitate mali extructa erãt: adeo supereminebãt: ut i muris cõsistere nemini sie exitio liceret. Quód ubi aiaduersũ ẽ: patefieri portã præfectus iperat. & i latera scandẽtiũ ipetu facto præcipites prouoluunt ac deturbãt: paucis cæsis: pluribus ruentibus scalis: amorũ pondere exanimatis. Constat urbẽ ea die capi potuisse: nisi adstãꝶ nauiũ copiæ pridẽ intra oppidũ acceptæ fuissent: cum oppidanoꝶ paucitas uix tuẽdis mœnibus ne dũ eruptioni sufficeret. At hostes q̃q̃ parũ prospere tẽtata urbis oppugnatio erat: præliũ tamẽ in uesperam usq; produxere: quod cum nox diremisset: cõpertũ est magnã hoĩum uim: sagittis maxime aut cecidisse aut uulneratam ad naues relatũ fuisse: adeo ut postea & multe

miores copiæ ũisæ sit: & segnius pugnarint.
Veneti magna potiundæ urbis spe deiecti: dũ de bello cõsultãt: placuit auctore Scaramucia occultis ĩ oppidũ cuniculis aditũ quærere, itaq; dũ cœptum opus p̃tinaciter urgẽt: Scaramucia forte iermis: dũ uel fossores uel loci sitũ ĩtentius spectat: sagitta ictus intra paucos dies moritur. quo adepto & spei & cõsiliorũ pars maxima hostibus ĩtercidit, adeoq; obsessis creuerũt animi ut spe patefacta porta ĩ obsessores erũperẽt, sæpe nõ nisi uictores aut æquo marte prælio excederẽt. Libet hoc loco referre id q̃, eo bello euenisse nemini eorũ qui obsidebãtur ignotũ est. Et q̃q̃ uereor neq; mihi forsitã obiiciat historiæ me breuitatis ĩmemorẽ: Leuia nimiũ cõsectari: malo tamen eã culpã si modo culpa ẽ subire quã rem cognotione dignam & quandã animorũ nostrorũ diuinitatẽ arguentẽ: uanæ repræhẽsionis metu reticere. Ambrosius grimaldus unus erat eorũ: qui ĩtra ciuĩ arma ferebant: uir præter generis nobilitatẽ etiã ex se notus. Is cũ ĩ cœtu aĩcorũ narrasset: se nocte proxima per quietẽ uidisse serpentem terribilis

admodum formæ in se tendentē:q ore ignē efflaret: eiq; exitiū minitaretur: monitus fu erat ab armis quiescere: seq; intra mœnia te- nere. Eam ob causam cū positis armis otiare tur: forte euenit ut repēte patefacta porta oīs multitudo procurreret: q, hostes ꝓpius ac cessisse allatum erat. Cū nemo ꝓpe ēēt: qui non porta egrederet̃: ipse quoq; ĩmixtus tur bæ inter ultimos tamen erupit. & cū pone pa rietem quēdā lateret: uix caput exerēs: ut qd ageretur spectaret: lapis bōbardi excussus ca put illi statim omne perfregit. Atq; ita uiri- bus ignis exanimatus: sōnii fidē ipleuit. Cū fama uenetæ classis & prædiuitis oppidi piculū āxi os atq; ægros multos ēt ꝓcul positos ĩ suspēso teneret: pluresq; ĩuenirẽt̃ q cuperēt: q̄ q aude rēt obsessis opē ferre Damianus grillis apud Perā genuēsiū Coloniā tūc agēs: cū iuuētutis aĩos ad alqd audēdū extĩulasset: paucos hoc ēLxx ferme uiros: ĩ cōsilia sua traduxit: qbus cū ex ærario publico merces haud magna nu merata fuisset: paruis biremibus usq; ad cōse ctū hostiū ꝑuenit: edoctus deĩde quo ĩ statu res ēēnt: & pleraq; ꝓpriis etiā oculis conten-

platus: silentio noctis: p hostiles naues totq;
ubiq; dispositas custodias i urbē penetrauit.
Mirʀ dictu quantū obsessorʀ fiduciam tam
exigua manus auxerit: cū alii ab hoste tā ignā
uo nihil iam instare periculi: alii nō expectā
dū ut fuga e manibus elabaſ: alii ueris falsa
miscētes: multa eiusmodi ad cōcitādos aīmos
ī uulgus iactarēt. Neq; multo post cū obsesso
res obsessi crebro lacesserēt: ueneti clā noctu
copiis in naues impositis: xvi kalēdas februa
rias uictis ac fugiētibus similes: duabus onera
riis naufragio aīssis: obsidionē deseruere Rho
dūq; delati tantā sauciorū multitudinē ī ter
rā exposuere: ut quæsitū sit qsq̄ ne ex tāta clas
se īteger aduenisset: q, certe apud utrosq; cō
stituit: Scaramūciani milites haud plus dimi
dio superfuere.

LIBER TERTIVS

a T Philippus ubi cladē sub Frācisco ma
ri acceptā cognouit reuocato Bartolo
mæo capra Mediolanēsi pōtifice: q Ia
cobo Isolāo cardinali successerat: Oldradū
Lāpugnaneū Mediolanēsē genuæ præficit.
magnoq; studio cōtēdit nouā parari classē que

acceptum uulnus ulcisceretur: uirosq; ac pe cunias hastas sagittas & pleraq; eiusmodi ad exornādā classē pollicitus: nō multo labore pncit Decretis igit nauibus onerariis xiiii cū triremibus decē: præfectus statim designat Petrus spinula Cipriani filius. Hæc dum ita agerent: & si alatū erat ualidā uenetiis classem profatam esse: eamq; in onio mari cōspectā: iacintū cephaliamq; uersus cursū intendere: p pauci tamen inueniebant: qui urbibus transmarinis metuēdū putarēt. At postq̄ aliis super alios aduenientibus nunciis: patefactū ē hostile cōsiliū: palamq; fuit cognouisse uenetos nullis chiū præsidiis teneri: nō exploratores circūmissos: nō uigilias: nō custodias auctas oīa ut i sūma pace socordie ac securitatis plēa. ob easq; causas ad occupādā prædiui. e isulā arma uertisse: tū demū expāso periculo: cū in festinatione classis spes omnes repositæ ēēnt: ōni studio cūquiri pecuniās: refici naues cōduci uires. pistoribus triticū distribui: oīa apparatu belli ardere. Vt uero desertis turribus & nauibus cōcrematis hostes portu quoq; potitos allatum est: quo

electos Caphã missos fuisse:ibiq; in custodia seruari. Iisdẽ quoq; tẽporibus Iohanna regina Apuliæ:ut cognouit Alfõsũ repetẽdo regno itẽtũ:classẽ moliri:Ludouicũ Andegauiensẽ ducẽ:iniecta sæpe successioni accesserit. Regioq; & aliis brutiis ciuitatibus præficit: ut si ui atq; arma hostis tẽtasset:paratũ haberet:quẽ cõatibus illius opponeret. Circũacta iã ueris parte:cũ nauibus onerariis delecta ueteranoꝝ militũ manus ĩposita ẽẽt:rebus oĩbus recte paratis:classẽ exeũte aprili Petrus soluit: uidebat̃q; nõ minus terra q̃ mari bellũ gesturus. Nã ueneti satis ẽẽ rati:si sua tuerẽt̃ præsidiis maritimis urbibus additis:qñdecĩ tãtũ triremes parauerãt aduersus repẽtinos ĩcursus subsidiũ:Citeriora igit̃ maria puagatus cũ paucas hostiũ naues cepisset:ioniũ igressus corcyre copias exposuit urbisq; opugnationẽ adortus:qcqd edificioꝝ cõiũctũ mœnibus fuit: cepit.diripuit.icẽdit. Veꝝ ut cognitũ est ualido eã præsidio teneri:abiecta spe inde discessũ ẽ. moxq; in egꝝ cõuersus: Naxum & andrum nobiles insulas leuibus præliis in deditionem accipit. Cumque inopia

maiores accipiēdis stipēdiis copiæ cōfluerēt: exulibus dānatisq; q ī ea expeditione militarēt: fides publica data ē. & ,pmissa ad id tēpus īpunitas. Sed obstabat asperitas hyemis. quā tūq; difficultates reliquas ardor animorꝝ superabat: tātū breuitas lucis: iber: gelu: mare: cōcitatū eiusmodiq; īclemētia tēporū: opus omne retardabant cū oīum aīos ingēns metus inuasisset: nuncius ecce superuenit biremem haud magnam litteras ex chio uenetias attulisse: quibus lectis magnos tota urbe luctus auditos esse. & quamq̄ nihil ex eo certius afferebat̃ coniectura fiebat tamē rex hostibus parum secūdas fuisse. Nec multo post leti nūcii aduenere: classē obsidione soluta nec leui clade accepta Rhodū abiisse. Eam ob causam studium illud ingens auxilii maturandi: sublato iam metu paululum remissum est. Per eadem fere tempora cognitū est duas uenetorum triremes onerarias: quæ negociationis gratia Tanaim Trapezōtāq; plene mercibus petebāt: fœda tēpestate correptas: apud Soltaiā naufragio periisse: præfectūq; ac plerosq; primarios ciues in littus

cōmeatus fatigaret᷑ classis chiū traiecit: mul
tosq; dies molēdi difficultate retētus: paucas
nauium Certā uersus dimisit: quæ cū onera-
rias uenetorum e siria redeuntes habuissent
obuias: earum unā preciosis mercibus gra-
uem cepere, reliquæ uentorum ac noctis be
neficio e conspectu ablatæ. Hoc modo exa
cta æstate cum parte autumni: dum classis
genuam redit: atroci tempestate iactata na-
ues diuersum cursum tenere: una etiam nau
fragio amissa: adeoq; sæua hyems & intra-
ctabile fuit mare: ut ægre martio genuam p-
uenerint onerariæ, Nec multo post cum pe
culatus accusaretur Petrus: magnaq; suoꝝ
etiam inuidia premeretur: constitutis tamē
grauibus ac seueris iudicibus absolutus est.
Videbaturq; Philippus ad hoc unum genuæ
præfecisse Franciscum barbamuriam: ne
Oldradus apud quem gratia plurimis pote
rat Petrus iudicium corrumperet. Nam pa
ulopost reuocato Francisco: rursus genuam
Oldradus remittit᷑. Aestate quæ mox secuta
est res in cisalpina gallia feliciter gestæ. a
præfectis enim Philippi aliquot præliis uicti

hoſtes:ſeſe intra urbiũ mœnia cõtinuere. De
in cũ pulcherrima uenetoꝝ claſſis duce Ni
colao Trauiſiano padũ ingreſſa:cũcta terro
re ac tumultu miſceret: petente opẽ Philip-
po: mille extemplo ſagittarii ſcripti & trãſ-
padũ miſſi ſunt. Quod ubi uenetias ꝑlatũ
eſt:iuſſus eſt petrus lauredanus:q̄ ĩſtaurata
ueteri claſſe ligoſticã orã incurſabat:ueneti
as redire: q̄ nõ uidebat̃ iis nauibus ſatis cõ
tinuiſſe genuẽſes: quin terreſte auxiliũ Phi
lippo præbuiſſent. Præerãt exercitibus eius
Nicolaus paruulus: cui liberata Luca ingẽs
iam nomẽ fecerat:& Franciſcus ſfortia:quæ
Philippi poſtea generꝝ:nunc Mediolanenſi
um ducem uidemus Hi cum Ticini refectas
naues inſtruxiſſent: ſecundo amne hoſtibus
obuiã ꝓfecti: ſe tamen citra eoꝝ conſpectũ
continebant. eratq; eis hoc melior q̄ hoſti
condictio: quod illis aduerſus uim fluminis
eluctãdũ erat. ipſi quotiens certandi animus
fuiſſet. prono alueo nullo labore ferebant̃.
Paruulo igitur & ſfortia aliud ſimulantibus:
cum omnia ab exploratoribus crebro nunci
arẽtur: inuadendi hoſtis clã conſiliũ capiũt:

raptimq; delecto ex omnibus copiis fortissimo quoq; : iisq; cũ genuensibus sagittariisq; in naues ĩpositis : magno impetu in hostes ĩuehuntur . pugnatum est summo ardore nõ classe tantum : sed in ipsa quoq; padi ripa : usq; ad uesperam . Victoriamq; magis distulit q̃ abstulit nox. nam postridie quæ hostium naues fortiter restiterant : non tã expugnatæ q̃ captæ sunt. & quidem nullo periculo. Cũ enim prima diæ pleræq; nauium uim inuehentis e ticinensis classis nõ sustinuissẽt: multiq; nautarꝝ inclinata iam uictoria silentio noctis elapsi naues deseruissẽt: prima statim luce hosti ultro cõcessũ ẽ. Parata eo die præclara uictoria: & quæ Philippi res haud dubie supiores efficerit. Cõstat eã classẽ maximo ac ꝓpe incredibili sũptu cõparatã fuisse. Nã præter lx. nauiũ alueos exq̄sitis artificũ ĩgeniis elaboratos: ibi arma: tela: cõmeatus: tormẽta & q̄cquid certis ĩcertisq; casibus cõducere posse putabaẽ uincẽdi cupiditas adeo accumulate cõgesserat : ut mirꝝ uidereẽ tantã reꝝ omniũ copiã : ipsas etiã uenetias suppeditare potuisse Interiectis deĩde di

ebus cū pacis iungēde arbitriū ad Nicolaum Estensē & Ludouicū Salucianū ābos marchiones delatū fuisset: pax renouata est. & captiui citro ultroq; dimissi. Et iā Siciliā noua classe traiecerat Alfōsus: confidens fore ut uel ab Iohanna uel ab altera factionū rursus accerseret. Quā regis spē nō modo aluerat Philippus: uerū multa pollicitus: litteris legationibusq; suaserat maturare aduentum in italiā. Idq; non tam eo aīo ut regias opes auctas cuperet: q̃ ut ab se euocati amicicia uenetis terrorē incuteret. At posteaq̄ arbitrorū iudicio leges pacis dictæ sunt: tum demū patuere animi: palāq; fuit dolis ac simulationibus plena oīa fuisse. Nā statī elanguescēte priore aīcicia: aliter uterq; aliterq; sentire: aliterq; loq: contraria agitare cōsilia in alternam sæpe perniciem multa moliri. Anno domini nostri iesu christi Mccccxxxquarto Ludouicus Andegauiēses: quē supra memorauimus morit: paucisq; mensibus interiectis. Ihoanna quoq; uite finē fecit. Ita regnū apuliæ breui duobus orbatū pricipibus: uelut præda ualidori exposita: multorum animos

solicitabat. Alfõsus nõ se modo cæteros oẽs iure anteire: sed ad possessũ regnũ unde iniuria exturbatus esset: debere reuocari crebro dictare. Aduersa factio Renatũ lectoringiæ ac Barri ducem Ludouici fratrem: qui tunc apud Philippum Burgondiæ ducem captus asseruabat: in regnũ uocabat. Philippus Mediolanẽsis dux nõ tã certũ aliquẽ fouebat: q̃ inualidori fauturus uidebatur. ob eam causam conatibus Alfonsi ut potentioris palam obstabat: nunciis ac legationibus regũ dominorũq; animos procerũ sibi cõciliantiũ cãpania Apulia Calabria omnis demũ eius regni ꝓuicia plenæ erãt Omniũ itaq; aĩs in rerum expectatiõe suspensis: caietanus populus ad Philippũ & genuenses mittit: qui præsidiũ orent: quo a ui & ĩiuria tuti: urbem legitimo regi seruent: ei qui cum praesidio accedat: liberã se ciuitatis custodiam ꝑmissuros pollicentur. Mouit genuẽses caietanoꝝ ꝑiculũ: q̃ dissentiẽtibus inter sẽ ciuibus: inualuerat factio in Alfonsi studia pronior Nec erat caieta urbs maritima portu nobilis: leue reꝝ momẽtum si Alfonsum acciperet. Igitur cũ

præsidio.ccc.militũ eo missus est Franciscus Spinula: qui uenetiis post pacẽ exolutus: redierat: data ei oneraria una admodũ magna cũ triremi: qbus ea maria tueret̃. Cũ eo quoq; una ꝓfectus est Otosopus iter aulicos Philippi haud postremus: ad id ab eo missus ut ꝓcerũ aĩos in partes Philippi trahens: omni arte ab Alfõso auerteret. Cũ trepidã ciuitatẽ Frãcisci aduẽtus erexisset: non multo post rex quoq; magnas eo copias mari traiecit. expositoq; in terrã exercitu ũdiq; urbẽ cinxit dein tormentis muros quatiens: assiduis super præliis quietẽ obsessis negabat. Hec ubi genue cognita sũt: placuit laborantibus subsidiũ mitti: quo obsidio solueret̃. Delectis igit̃ onerariis quiq; ex oĩbus quæ maiores paratioresq; contrahi potuere: preficit̃ Blasius Axeretus ex scribis curiæ unus: quos uel secretarios uel cãcelarios uulgo nominamus Comparauerat enim iam tunc sibi fama & maritimarum rerum peritia: & quod cum petrucio uerro mari congressus arte hostem ac uirtute supauerat. Armauerat Pisis triremẽ Petrucius: ut castelliono Piscarie quod haud

procul Thelamonis portu abest: opẽ ferret. Nec ignarus triremem unam genuensiũ mare illud peruagari: haud secus se snosq; istruxerat: ac si necessario cũ ea sibi concurrendũ foret. Vbi igitnr i cõspectũ mutuũ peruenere: tum Petrucius extensis a puppi uestibus: quibus ab ictu contegeret suos: sagittis eminus hostem pe ere donec adempta fugiendi facultate: portam obuertere: & gladiis rem gerere coactus est. Tum demum paucis uulneratis deditio facta nomenque Blasio peperit res haud magna quod non casu congressum: sed sientem & ultro decernere paratum superasset. Dum magno studio naues parantur Alfõsus id qđ erat: ueritus ne a genuensibus obuiam conatibus suis iretur: priusquam caietam petisset: triremes nauesque onerarias non tota modo Sicilia: sed a citerioris quoq; hispaniæ regnis: in formianũ sinũ exciuerat: prætereq; eam classem quam ueniens aduexerat: magna iam nauium multitudo ad eum confluxerat. nec minor in dies uentura credebatur. Quod ubi certi genuam nun

cii attulere :aut augeri classem necesse ui-
sum : aut amicũ populum prodi. Mouebat
genuenses pudor :ne sine armis ullo ue cer-
tamine regi cessisse uiderentur :& eos qui ad
opem eorũ confugissent : in supremum dis-
crimen aductos : cũ nihil iã spei superesset :
deseruisse. Mouebat: Frãciscus prædiumq;
paulo ãte missi:qbus nisi ocius succurissent :
obiecisse eos iratis hostibus uideri poterãt.
mouebãt & magnæ genuẽsiũ opes:qs ex toto
regno caietã uelut in portum ac perfugiũ
mercatores coutulerant. Contra difficultas
rei sumptusq;:& ingẽtia negotiationis ĩcõmo
da:haud paucos ĩ cõtrariã sententiã trahebãt
Nam uacuæ naues bello aptæ:nullæ erãt in
portu. Exonerare eas quæ præciosis merci-
bus onustæ:hispaniam birtanniam gallis pe
titura erant:& ad bellũ diuertere:sine graui
uectigaliũ iactura maximoq; mercature de-
trimento nequibãt. Cũ diuersis aliqdiu studi
is certatum ẽẽt: uicit tandem sentẽtia melior:
quæ dignitatẽ & famã utilitati præferri sua-
debat. ita naues quatuor prioribus adiecte.
Vix dũ exoneatiõe cœpta : superuenere qui

nunciarent præter undeci trirẽmes contraxiſſe regẽ duas & uiginti onerarias, eſſe in illis pleraſq; ingẽtis magnitudinis, regiã uero q̃ a nauarchi noĩe magnanã appellent: inauditæ ac ꝓdigioſæ ſublimitatis: adeo reliquas omnes ſupereminere: ut prora dimidium mali etiam maioꝝ nauium exæquet. Imprudentis eſſe & rem publicã præcipitare cupiẽtis: nouẽ tantũ onerarias maximæ ac præualide claſſi obiicere. his nũciis anxii magiſtratus: quãdoq; dem pars reꝝ maior nõ decreta modo: ſed pfecta quoq; uidebatur: tres inſup haud contemnendæ magnitudinis onerarias: quæ ſumpto onere ſauonẽſi in portu uenetos opperiebanť: exonerari ĩperãt & bello parari. Reuocanť illæ ex incepto curſu onus exponũt: iſtruunť: eoq; maiore feſtinatione ne nouẽ ꝓpe paratis: tres cũctationẽ afferrẽt ſed iniiciebat haud leuẽ curã nõ tã iuuentutis iopia quã ira atq; ĩdignatio. Nã q prioribus claſſibus ſub Petro Spĩula & Carolo Loillino paulo ante meruerãt: præter cladẽ in taurica cherſoneſſo temeritate ducis acceptam: ſtipendiis ſuis defraudati: & ob id inutilem

militiã posit: nullis a domo pollicitatiõibus re
uelli poterãt, delegatũ igit̃ nauarchis negociũ
ut præter nauales turmas: aliã quoq; manuũ
cui arma comitterent̃: mercede cõduceret.
ac descriptus cuiq; ꝓ magitudine nauiũ: iu
uẽtutis nũerus: q̃ cõduci liceret. Ad præsides
quoq; & magistratus urbiũ ac populoꝝ lit
teræ datæ: ut habito delectu uiros mari assue
tos edicta die armatos adesse iuberẽt: Postq̃
aduẽniẽtibus q mittebant̃: arma utriq; recẽse
ri potuere: facile iudiciũ fuit eos: quos ab se
cõductos nauarchi exihbuere: non tam præ
stantẽ ac lectã manũ uideri: q̃ ꝓmiscuæ ac me
diæ sortis: eos uero q ex delectu iussi fuerãt
magna ex parte desidẽ turbã armoꝝq; ac na
uigationis inexpertam. Nam ut cuiq; sors
obuenerat: si laboris ac belli pigebat: uica
riũ dabat: nec eum quidem q manu ꝓmpti
or sed qui potius leuiore mercede militiã nõ
aspernaretur. ita pleriq; a falce & aratro:
raptim ad arma transferebantur. Quod ubi
animaduersum est: questus Blasius decus &
æxistimationẽ publicã negligi: & amicissimũ
populũ cũ Francisco; qui tũ gratia & opibus

plurimũ in ciuitate poterat:totq; fo: tibus ui
ris qui eũ secuti erant: hostibus ꝓditnobilissi
marꝝ nauiũ gloria genuẽsẽs orbari ac mĩcos
reddi:iperauit tandẽ ut quadringẽti ex urbe
omniq; agro genuensi lectissimi uiri nõinati
euocati: ad eã militiã cogerent . quod illi fa
cilius ideo permissũ est:quoniã horꝝ pars ma
xima credebatur Philippi dominatũ odisse.
Hæc iuuenũ fortissima manus ut postea exi
tus docuit: uires ac robur classis:& haud du
biæ uictoriæ causa fuere. hæc dũ a genuen-
sibus geruntur :caietanos terra ac mari clau
sos diurni nocturniq; labores tedio cõfecerãt
Accedebãt & famis mala: quæ nõ minus fu
turorꝝ metu:q̃ præsẽtibus incõmodis torque
re hoiem solet: Cõputãtesq; obsidionis tem-
pora: iam seri auxilii spes destituebat. Nĩ
quid genuæ pararent clausi ac ꝓpe circũual
lati nosse nõ poterãt. primã illis auxilii ꝓpi-
quantis attulit spem: q; pærter morẽ in por-
tu tumultuari uiderunt:dum nauiũ aliæ fines
anchorarios legunt: aliæ sabura replentur:
antennis aliæ uela connectũt. Alfonso enim
dũ quid molirentur genuenses explorat: re-

nunciatum pridem fuerat quinq; tantũ onerarias parari: qui paucitate contẽpta: nihil in castris: nihil in mari motus fecerat. At posteaq̃ triremes duæ Igiliũ usq; speculatũ missæ: auctã classẽ: & quin soluatur haud multũ abesse rettulerunt: Rex xiiii onerarias ex duabus & uiginti delectas armatis complet. Erant ei florentissimæ copiæ robora uirorũ quos uel præmia uel spes aut aliae causae: ex diuersis regionibus ad eum traxerant. Nãq; ulterioris hispaniae principes: quos aduersa factio domo expulerat: ad eum omnes confugerant sperantes aliquando fore: ut ab eo in patriam restituerentur. Ex citeriore uero exq; insulis balearibus: omnis nobilitas: omnis prope iuuentus: iam pridem classe Regem Siciliam petentem secuta erat. Regno autem Apuliae intestinis discordiis laborãte non ii modo ad regẽ cõfluebant: quos aduersariorum odia patria exegerant sed plurimi quoq;: qui eum sibi regem ac dominum praesagientes: gratiam eius emereri obsequio studebant. Ipse quoq; incontinentẽ ex Sicilia traiecturus: iuuentutem eius insulae se caietam

sequi iusserat. Erant præter has quas memo-
rauimus gentes etiam regi generosissimarũ
prouinciarum robora pleræq; equitum tur-
mæ mercede conductorꝝ: terra tamen q̃ ma-
ri aptior manus. Ex his igitur tantis tãq; flo-
rentibus copiis: rex fortissimum quenq; ad
eum numerum legit: ut adiuncti naualibus
sociis sex milia uirorꝝ efficerent. Neue queq̃
eius profectionis pigeret: edicit palam: se
omnium primum & nauigationis & pugnæ
ducem futurum. fit statim ad naues omniũ
cõncursus. certantq; inter primos conspici:
desidẽ & male de rege meritũ arbitrati: quis-
q; inter postremos inueniatur aurũ argẽtum
uestem pretiosamq; suppellectilem in naues
coegerunt: tanquam non ad prælium sed ad
certam potius uictoriam properet̃. Hec dũ
ita ab rege gerunt̃ omnibus quæ agenda sup
erant: genuæ paratis: edicta dies fuerat qua
magistratibus & primoribus ciuitatis præ
fectus ad naues officii gratia deduceretur.
Ea cum illuxisset atrox repente cohorta tẽ-
pestas: oĩa miscere ac turbare uisa. crebro ful
gure & coruscationibus celũ ardere. tũ deide

uehementes ĩber ingẽtiaq; tonitrua & oĩa su
pra modica foediora. Inter quæ fastigiũ tẽpli
q diuo Ambrosio sacratũ: a palatio publico
haud pcul abest: ita fulmine ictũ ẽ: ut supre
mũ marmor in sũmitate locatũ: ide abraserit
proculq; sine ullius læsione transtulerit. Qua
deformitate moti magistratus: miserũt q Bla
siũ moneret: ne tã foeda die nauẽ cõscẽderet
expectandũ tẽpus: quo proficiscenti honores
a ciuitate haberi possit: cui præfectus: i re
nũcia inqt præsidi ac magistratibus: cũ diui
Ambrosii tẽplũ fulmine ictũ est: tũ me pri-
mum ĩ naui pedẽ posuisse: honores a me in-
tẽpestiuos cõtẽni: eos reduci ac uictori mihi
reseruẽt. Multã p eos dies sermonũ materiã
uulgo præbuit: nõ tã q eius tẽpli sũmitas ful-
mine uexata ẽẽt (id .n. ppe quotidianũ ẽ) q̃
q neq; reliquo tẽplo: neq; homine neq; re
ulla uiolata: ita translatus lapis erat ut non
humana arte suo loco dimoueri & alia sedia
reponi aptius potuerit. Erãt q id nõ casu ac
cidisse putarẽt: multoq; minus q nauẽ scan-
dente præfecto: ueluti profectionis initio id
euenisset. erant qui mortem eius eo por-

tendi interpretarent : quod in ea regione habitare solitus : ut marmor illud in templo: ita ipse in ea expeditione sũmũ locũ teneret. Erãt item qui nõ nauiũ id prodigiũ faterent Verum eiusmodi portentorũ adeo obstrusã ac reconditã esse interpretationẽ : ut ad uerã eorũ significatiõẽ: uix unq̃ nisi pactis rebus humanum ingenium attingat. Paucorum igitur dierũ interuallo : exacta iam maiore iulii parte. soluta classis est xii ut diximus onerariæ : & nauicula insup admodũ puula : nullius in bello usus. Verũ seu ratio ulla suasisset aut flumina intrare : aut præmittere mari nuncios : seu necessitas impasset e naui in littus desiliri : hæc illa erat : quæ plenis uelis terrã cõtingere potuerit : adeo nulla non aquæ paucitas : tam paruo alueo nimia fuit : tres præterea triremes classi additæ : quas alios in usus paratas fors obtulerat. Anxiam ciuitatem reliquasq; oẽs aspernantẽ curas: magnitudo periculi fecerat. Nam quibus numerare pecunias & singulorũ nomina annotare mandatũ erat : uix duo milia & quadringentos ex omni ordine uiros onerarias conscẽdis

se prodiderant: apparebatq; in sũmi discrimi nis dimicatione cũ potẽtissimo rege pugnã dum esse. Nec defuerũt q mathematicos ali osq; : qbus ulla prædicendi futura ars inesse crederetur: pauidi cõsulerent: e quibus Quilicus saccus e frãcorum familia medicus simul ac mathesis peritus: clarã ex hoste uictoriã prædixit: uinctũq; adducẽdũ fore: q hostili classi iperaret. Idq; nõ uerbo tantũ: sed præ scriptis insup rationibus: quales ars illa a side rũ motu colligere solet: cõstãter asseuerauit Videri pfecto possẽ non tam negligentiæ q̃ malignitatis obiurgandus: si fortissimorum uirorum p quos ãplissima uictoria parta est: no mina reticerẽ: fierẽ non in eos modo: sed in posteros quoq; piniquus: quos habere equũ est unde & maiores suos laudẽt: & se q, ex eis geniti sint: modo meminerĩt eorum quoq; uirtutes imitari. Additi fuere Blasio consiliarii quattuor Leonardus Sauinionus: Antonius siluestris lucinus: Facius & Tadeus Zoalius. Nauarchos ea classis habuit Eliã Spinulã Nicolai filiũ: Iacobũ Iustinianũ, Cyprianũ de mari Galeotũ Lomellinũ: Iaco, caluũ; Carolũ

Italicū. Lucā Italicū Ihoannēthomā nigri:
Andreolū auriū. Hieronymū fallemonacā.
Iacobū Raibaldū Iohānē perdicē: & in par
uula nauicula Iohannē federicorꝝ. Trierar
chos uero Otonēbonū Imperiale. Ludouicū
Camulianū & Stephanellū patria caietā. Vbi
primū ex oculis ciuitatis ablata classis ē. ſigu
las naues adiēs Blaſius: nauē: uiros: arma: col
luſtrauit proræ puppi medio nauis propu-
gnaculo mali præfectos constituit. Si
cui lorica: caſſis: alia ue arma nō ſatis apte
ſedebāt: ea ſtati p fabros coaptabant̃. Cohor
tatus poſt hæc ſuos breui ac militari oratiōe
oſtēdit q̄ facilius eſſet uiris in mari prope na
tis atq; educatis: aduerſus in ſuetos ac nauſeā
tes uictoria regem ſui cōfidētiſſimū grauiter
falli ſi arbitret̃ fortes uiros ac uicere ſolitos
uultu & ſuperciliis: & ineptæ multitudinis
oſtentatione poſſe terreri: præſtare eos ma
gnitudine nauiū: præſtare celeritate. naua
liū reꝝ peritia nullis populis cedere. Scor
pionē & ſagittam quæ mari dominētur: eſſe
peculiare genuenſium telum. fulgorē uero
regi nominis ita exiſtiment: ut ſciant non

leonis neq; elephãtu uires ex eo nomine ac-
quiri, nec regẽ quicq̃ esse: aliud q̃ hominẽ i
deliciis enutritũ: multorum ministeriis egẽtem:
cui si seruos & obseqa: demas: eo infirm or
cæteris appareat: q, nõ pedes nõ manus non
reliquũ corpus exercere solitus: iq; molli otio
torpẽs: ipare: nõ facere didicerit Illud potius
cogitẽt hostilẽ classẽ: multos reges aut regi-
bus similes habiturã: quos aurum: gẽmæ: argẽtea
uasa. Preciosa suppellex uictorum premia coĩ-
tentur. Ita dimissos fortẽ quẽq; aimũ habere
iussit. At rex certior factus aduẽtare genuẽ-
ses solutis extẽplo xiiii onerariis undecimq;
triremibus: additis aliquot etiã minoribus a-
ctuariis: obuius hosti ꝓcedit: elato quidẽ ani-
mo & fiduciæ plenus Augebãt illi spes nõ in
gẽs mõ ꝓcerũ turba ac lectissiorum militũ as
pectus armaq; fulgẽtia: qualia eqtũ uidemus
sed q, ẽt renunciatũ ei fuerat: genuẽses iopia
naualiũ sociorum: mercẽarios terrestris militiæ
quos ĩ urbis præsidio habere soleãt: raptim
nauibus imposuisse: eaq; manu quæ uix unq̃
uiderint mare: naues cõplesse. Pridie nonas
augusti: cum se se procul classes mutuo

cōspexissent: rex prior legatū ad hostē mittit Frācis cū pādonē cāpanū hominē multa expertū multa callētē: monitū ut iter sermones oia oculis collustrās: exploret quæ nauiū magnitudo, quātæ copiæ quæ postremo animoꝝ fiduc ia. Deductus ad præfectum: morari regē ait: quid sibi uelit hic tantus apparatus: respōsū legato ē naues gaietā petere: ut amicū populū idigne oppugnatū: obsidione liberēt. nō esse cur se rex profectioni suæ opponat. Tū legatus: gaietam ergo quam rex fame perdomitam: prope iam habet in pōtestate: e manibus eius erepturi estis & hanc illum iniuriam & eternam gloriæ suæ notā laturū putatis cui prefectus: certum sibi consiliū ēē: inceptū cursū nequaq̄ interrumpere: cui si reꝫ non obsistat: uim omnem atque arma procul abesse quin. potius regi pro una duas ēē classes: quibus i rē suā si uelit utatur. Ad ea nō sine stomacho legatus: esse regi uires quibus hostium minas contemnat, uelle ac posse iter eorum retro uertere. & nisi saniore consilio usus ultro cursum deflectat: sensurum mox non sine clade: cuius dementiæ fuerit: regē

omnium iuictissimũ irritasse. Tum Blasius. i renuncia regi has quotcũq; uides onerarias auro ac pretiosis mercibus refertas esse. Si uincat: se suosq; omnes ingenti præda ditatũ iri. Hoc cum responso dimissus legatus: quæ uidit quæq; audiuit regi omnia refert. Rex arma expediri: & in posterum diem accingi omnes ad prælĩũ iperat: eo quidẽ aio ac uultu ut iã uicisse putaret. Par erat procerũ ac terrestriũ militum fiducia: q regis alacritatẽ intuentes: omnem ex ea cõiecturã faciebant. neq; credibile putabant regem terrestribus naualibusq; pugnis iuxta assuetũ: i ullius discriminis certamẽ adduci potuisse. At q maritimas artes callebãt & bonifacianæ dimicationis meminerãt: ratione magis q̃ uana regis elatiõe mouebãt᷑. Apud genuẽses oĩa cautius q̃ cõsi dẽtius gerebãt᷑ Nã dũ multitudinẽ hostiũ paucitatẽ suoꝝ. triremes xi onerariis intermixtas regẽ bellatorẽ ante cuius oculos pugnãdũ esset cuiusq; suoꝝ ad hortatorẽ ac testẽ futuꝝ: multaq; eiusmõi reputabãt aĩo: nec ignorabãt q̃ ĩpari prælii fortunã subire cogerẽt᷑. nec uel minima negligebãt q̃bus reꝝ suaꝝ

condicionē quātuluncūq; meliorē facerunt cū postridie classes ꝓpius accessissēt: & iā aliq, erat oculoꝝ iudiciū Nicolaus specialis q tūc regis uicepræerat siciliæ: mētiūt̄ inq̄t o rex q dicūt has naues milite terrestri e præsidio urbis translato : refertas esse . genuenses ergo loricas prope noui, & quos uides armatos tāta scādere ac discurrere agilitate : nauales socii: nō e prætoriis cohortibus milites sunt. Inter hæc cū classes leui uento actæ coissent: atrox pugna coorta : tormentis: primum: dein missilibus ac sagittis cepta. multiq; trāsfixis armis utriq; uulnerati. Certabat̄ ubiq; ut sūma uirita uaria fortuna. Nā quæ singulis singulæ hostiū nauibus congressæ erāt: haud difficulter in ipso initio impetū sustinebāt. At quæ a duabus nā rex numero superior erat oppugnabautur quippe si terror quoq; triremiū accidisset: nimiæ molis magnitudine sepæ Laborabāt. Occurerat prætoriæ genuensiū regia nauis insolitæ q̄dē altitudinis : lectissimorum uirorum robora ferens. magnoque terrore hostes perculerat : cū ecce alia sinistro lateri inuecta ; saxis ac missi

libus laborantes adoritur: & ancipiti malo trepidantes: nouo periculo cogit occurrere. Forte euenerat: ut onerariæ tres e claſſe genuenſi: infra reliquas delapſæ: uelut pugna ſubtractæ: nulli iam auxilio ſuis eſſent. Hæ dum tranſuerſo curſu uentos captare & ſuis coniungi nituntur: in altum euectæ: uulgo creditæ ſunt fugere. Tum rex uicimus: inq̄t o ſocii. iam quarta pars hoſtium fuga ſalutē petiit: cui nauis magiſter: cito uidebis o rex non hos ut imperiti iactant fugere: ſed plēo in nos uelo ſtatim ferri. Quemadmodum prætoria nauis: & quæ aliæ a pluribus ſingulæ premebantur: ancipiti loco poſitæ erant: ita regiarum quædam uelut ſingulari certamine congreſſæ: multis iam cæſis ac uulneratis: uix inſtanter hoſtium uim tolerabant: in quibus erat ſecundæ magnitudinis nauis: Iohanni nauarræ regi attributa. Igit̄ quod in eo diſcrimine præſentiſſimum auxilium fuit: iubentur genuenſes exemplo triremes deſerere: & in onerarias armati tranſilire: ſenſit ſtatim tota claſſis nouum ſubſidium: non numero tantum aucta: ſed quod

etiam sauciis ac fessis: integri ac recentes in pugna succedebant. Vbi uero tres illae satis ꝓgressae: cursũ oĩbus uelis in hostes reflexe rũt: tum demum trepidatio & metus & quę cunque uictis accidere solent: ante oculos re gis obuersabantur. earꝫ una cui Iustinianus praeerat: medio regiae nauis inuecta: qua par te labrꝫ demissius ẽẽ solet: sagittis ac saxis latus nudauerat. multisq; uulneratis eum terrorẽ ĩcusserat: ut Alfõsus q̃ sũma ĩ puppi semper ĩmotus steterat moĩtu suorꝫ descẽdere adactus sub primum tabulatum uelut sub tectum ha ud procul a clauo secesserit. Iam inclinata uictoria: pars magna hispaniensium nauium aut expugnatae hosti cesserãt: aut deditionẽ paciscebantur. regia sola uinci nescia adhuc hostes fatigabat. Supereminẽs illa sublimitas lectissimorꝫ uirorꝫ iuicta manus ĩgẽtis & ĩpa uidi Rex animi: nullis terroribus frangebant nullis armis subigi poterãt. Inter hec Iohan nes Alfonsi frater se suosq; Lomellio dedidit cuius exẽplũ secuti: q̃ eatenus restiterãt ĩ po testatẽ uictoris omnes uenere. Cũ rex neq; de ditiõẽ faceret: neq; nolle dicere auderet: ac ple

riq; genuensiũ tãq̃ re iã pacta i nauẽ eius trã
silissent: repente ab armatis ad hoc ipsũ clã
locatis: i uicula coniiciebãtur. Id cũ post pri-
mos: secundisquoq; & itẽ aliis accidisset: nemi
ne ex oibus redeunte: depræhẽsũ ẽ fraudẽ ha
ud abesse. ita metu & cõminationibus adacti
sunt q ꝓpugnaculũ mali in regia naui tur-
barentur: præcisis rudẽtibus ãtennas cũ ipsis ue
lis deorsum præcipitare: quibus uasto cũ fra
gore ruentibus: sagitta quoq; insolitæ crassitu
dinis maiore scorpione excussa: cũ ante regis
pedes delata: obstantia quæq; penetrasset:
affusi genibus eius proceres orare: ne se ca-
putq; suũ ultra periculis obiiciat. cedẽdũ for
tunæ. uita sospite omnia sapienti reparabilia
fore satis: multa eũm & fortitudinis & inuicti
animi documẽta dedisse Nũq̃ diu sæuire for
tunam & quos extulerit deprimere: & de-
pressos rursus extollere: mores illi ac ludum
ẽẽ Modo saluti consulat: nihil accidisse: quod
nõ maximus ac sapientissimus rex in meli-
us breui commutet. His tandẽ monitis cessit
Alfonsus. Nec paucis huius deditionis
gloriam deposcentibus: præq; oibus Blasio:

rex singulorum nomina ac fortunas percũcta
tus: Vbi didicit ex iis Iustinianũ esse: q chio
præsiderent: hũc cæteris prætulit. Deditione
facta cũ ambæ naues coiissēt: iuncto ponte
nãq; id maris qes patiebat (rex ad uictores
concessit. Vna ex omnibus onerariis uen-
to ablata est, reliquæ omnes captæ. Trire-
mes cũ hosti uictoriã concessã cernerēt: na
ui quæ Petrũ iuniorē Alfonsi fratrē uehebat
latus applicantes: desilire monitũ excepere
ac mox Siciliam deportauere. Hoc maxīe
modo pugnatũ est: & quidē acerrime: nonis
Augusti haud procul a pontia insula horas
prope decē, Nam cũ tertia diei hora classes
cõcurrissēt: paulo ãte uespã regis deditio fa
cta ē. Multi eo prælio uulērati: sagittis præci
pue q̄s maioribus scorpiõibus cõtortas uix ul
lũ armorum genus repellebat, pauciores pro nu
mero cæsi, ex uictrici classe nonagĩta haud ã
plius desideratis, Capti sunt præter duos re-
ges: Enricus regum frater princeps militiæ:
quæ diuo Iacobo dicata est. Iohannes Anto
nius dux Suessæ, Iohãnes itē Antonius prin
ceps Tarentinus, Iosias ducis Adriæ patruus

Antonius Rogerii comitis fundorum filius. Nicolaus Specialis Siciliæ ꝓcurator. Didacus ĩ ulteriore hispania comes castri. Iohãnes quẽ in hac eadẽ hispania magistrũ cantheræ uocabant: & ne singulorũ nomina referam capti sunt supra centũ princeps uiri: quos nobilibus populis dominantes fama celebrabat. capti supraducẽtos auratæ militiæ eqtes quoꝝ pars maxima ex utraq; hispania: pleriq; siculi: reliq campani fuere. capti & alii plurimi insignes nobilitate atq; opibus uiri: quos excellentioꝝ amplitudo effecit: ut in uulgus reiicerent: qbusq; nõ tam ulla ignobilitas ꝓfuit: q̃ q, clarissimis uiris ĩmixti: illoꝝ fulgore obscurabant. Prædæ uero tantũ partum est q̃tum nullos unq̃ uictores una nauali pugna adeptos esse: uel legamus uel audiamus Victo augustus Antonio summa rerum potitus est. Si uictoriae fructum cogites: quid erit quod imperio orbis terrarum comparemus? At si solam praedæ praedam conferas: sordescet illa profecto uelut paupertas Antonii: si duorum opulentissimorum regum totq; ducum reges æquantium di-

uitiis cõmittatur. Superata chartaginensium classe lustatius: Sicilia & sardinia cedere: ac romano populo tributa pẽdere hostes adegit. Sunt hæc amplissima qˢ neget uictoriæ præmia uerum si uictarũ sola clasiũ spolia compares: hic aurũ: argentũ: gemmas: uestes & quicquid ad ostẽtationẽ potentum ambitio parare solet: congesta inuenies illic tantũ ferrũ & arma. q̃q & hic quoq; tãta armorũ uis inuenta est ut non uni modo classi: sed pluribus quoq; & classibus & exercitibus: affatim suffectura crederentur. Adde pretia ingentium nauium: adde aurum: quo postea libertas captiuorum redempta est. fateamur necesse erit uix ullam naualem uictoriam: aut claritate & gloria aut magnitudine prædæ: huic digne æquandam esse. Illud quoq; notissimum ẽ multos in summa ante id tempus egestate uixisse: qui spoliis hostium clam locupletati: ingentia suis patrimonia morientes reliquere. Blasius captiuorum multitudinem contemplatus: ueritus ne siquid nocte auderent: paucitas inter plu

res satis tuta non esset: mitiore consilio usus ad quinq; prope milia captiuorum obscurioris fortunæ: in terram exposuit: in quorum ut postea compertũ est: turba multi celebres uiri: cum nullo cultu differrent: facile delituerunt. Rebus deinde pro temporibus breuitate compositis: utraq; classe caietam petente: oblatum oculis est. ingens iesolutũq; spectaculũ: cum quinq; & uiginti raræ magnitudinis naues: quantas reliquus orbis noster in unum contrahere uix potuisset ãgusto loco confertæ littus tenuere. patuitq; etiam oculorum iudicio quanti una urbs a uictis simul atq; uictoribus haberetur: Iam nuncii aduersæ pugnæ regia castra compleuerãt: neq; obsessos quoq; tãta res latuit. itaq; patefactis repẽte portis: omne præsidiis simulq; & gaietanus populus erumpentes: castra adoriuntur. nec ullo quidem resistente omnia diripiunt. Inuentus est in eis Bachinonensis legatus: qui cum paucis ante diebus in leues febriculas incidisset: cognita tunc suorum clade: immoderato dolore perstrictus: intra paucas horas expirauit.

ferũt cũ in familiari fermone quidam regis consilium: ut fit cum exitus rerum i felix est damnarent: quod se fratresq; omnes totque regibus prope pares principes: uelut aleæ obiecerit: respondisse regem: rationem se non impetum secutum esse: & quisquis opulentissimum regnum uictoriæ præmiũ recte expendat: haud profecto negaturũ eum magnitudinem periculi a præmii magnitudine longe superari quippe expugnata genuensi classe: exemplo caietam uelut spe sublata: deditionem facturam fuisse: nec ullos post eã maritimos populos inuẽtũ iri q uictori regi portas obstruere ausuri fuerit peritiores tamẽ sententiã eius ĩprobare crediti sunt: idq; non tã q, infausto euentu pugnatum est q̃ q, affirmabãt si paulo concitatius mare fuisset maximam regiarum copiarum partem iacentes ac nauseantes sine ullis armis capi potuisse: nec qcq̃ rebus eius magis fauisse: q̃ immotam illam ac uere æstiuam pelagi malachiam. Nondum tantae uictoriae nuncius genuam uenerat. quædã tamen plombino pisisq; magnam quandam

felicitatē arguentia : incertis adhuc auctori-
bus afferebant : quæ adeo suspensā tenebāt
ciuitatē : ut non gerendis rebus curia : non
iuri dicendo fora : non operibus officinæ
uacarent : omnis omnes ordinis ac fortunae
arrectis auribus starent : ancupandis rumo-
ribus intenti. Vbi uero cum uniuersa classe
regem quoque uinctum adduci allatum est:
tum demum omnes promiscue domibus ef-
fusi senes : iuuenes : matronæ : pueri : liberi:
serui strepitu & clamoribus cuncta comple-
re : tanta quidem licentia : ut in penetralia
quoq; curiæ uulgus irrumperet: ut quæ præ
ses ac magistratus comperta haberent ea po
pulo ipartirent. Cūq; postea in palatina tur
ri perq; omnia templa in argumentū publi
cæ leticiæ : æra personassent :tanta fuit exul
tantis multitudinis uociferatio ac tumultus :
ut uix plerunq; ingens ille sonitus exaudiret
Fuerunt & qui conuenerint Quilicum me-
dicum summis eum laudibus attollentes q, &
uictoriam polliceri astra prædixisset : & du
cē hostium capiendum. Exatiata post hæc
populi leticia : more a maioribus accepto :

decreta est triduana ꝑ urbē supplicatio: ut se
cūdaꝝ reꝝ auctori ī primis deo honores ac
laudes haberent. Inter quæ sancitū quoqꝫ
est: ut quādo quidem die quæ diuo domini-
co sacrata ē: parta ingens uictoria sit supre
mus quod annis magistratus dona ferēs: no
uis augusti templū eius ueneretur.

LIBER QVARTVS.

am nuncius uictoriæ ad Philippum per
uenerat. Ille maxima re peracta: om-
nia iam sibi prona ac facilia ratus: uarias
agitare animo cogitationes cœpit: ac mox
suorum duos ꝓpere genuam petere imperat
Ludouicum crotum: q moneat classem Si-
ciliam diuerti: trepidāqꝫ & inermem insulā
metu ad deditionem cogi. Marcum barbam
uariam: q præfectum protinus conueniat:
& clam iubeat Sauonam cursū deflectere:
ut rex inde mediolanū q̄tutissima uia dedu-
catur. Ludouico responsū est classem ad no
uum bellum sine nouo stipendio mitti non
posse. Si occupari Siciliam philippus uelit:
opus esse non tam classe naualibusqꝫ sociis

quando quidem nullus iam mari hostis oc-
cursurus est: q̄ equitatu peditatuq; & terre
stris militiæ machinis ac tormentis: quæ ex-
pugnandaꝝ urbiũ usus exigit. Paucis deinde
interiectis diebus: ubi ciuitas quæ captiuoꝝ
regũ pompã & pulcherrimi triumphi diem
sibi spectandũ ꝑsuaserat: tres uidit onerarias
Sauonam petentes: ut quid de rege statuen-
dũ foret. omne genuensibus arbitriũ eripe
ret̃: tũ demũ Philippi omnes odio exarde-
scere. Illũ gloriæ genuensiũ ĩuidere: illum
maluisse genuenses uinci: ut uidelicet fracti
animis: fracti uiribus: abiecti ac supplices
uiliũ mancipioꝝ more: nullũ serui uitiũ recu-
sarent. Accedebat his: q̄ magistratus ciuita
tis decreuissẽt litteras uictoriæ nũcias ad aĩ-
cos reges dare: a præside uetiti sunt: asse-
uerante hæc ipsa iampridem a Philippo re-
gibus significata: & posse animũ eius offẽdi:
si quæ gloria sua sit: eam alii sibi uendicare
uelle uiderent̃. Cum præterea Iohãnes rex
genuã adductus fuisset: iussu statim Philippi
Mediolanũ trãslatus est. Cũctis igitur fremẽ
tibus inita iã tũc ĩter plerosq; quidã liberãdæ

ciuitatis: consilia. Verum cum pricipium ciuitatis quidā Philippo quondam affecti: nō dū mutasse animos putarētur: horū metus reliquos cohibuit. magisq; optabant homines iugū excutere q̄ audebāt. Neque tāta Philippum res latebat: quippe qui a suis genuæ præerant: crebris epistolis certior in dies fieret: quanta in eum odia concitasset: quod accersitis ad se regibus cū potiore captiuorum parte: contēptis nō sine manifestā igominia genuensibus uelle uidebatur & de iis quoq; uelut triumphare: his motus Philippus: legationem cum arbitrio ad se mitti iubet: uelut apud se de captiuorum redemptione paciscendum foret. Vixq; legatis mediolanum ingressis: nunciat non recusare Alfonsum Sardinia cedere: & tanquā præsidium ad eam insulam deportandum esset: magnæ paulatim copiæ genuam ueniebant: nemo tamen omnium erat adeo simplex & rerum ignarus: quem tam puerilis simulatio falleret & apparebat Philippum quanquam suis rebus metuentem: obstinato tamen animo statuisse genuenses sed quæq;

digna indignaq; inuitos ac reluctãtes cogere
Alfonsus Mediolanum deductus: cum phu
mane acceptus habitusq; fuisset: post paucos
tandem dies ĩpetrauit: ut sibi alloquendi Phi
lippi copia fieret. Cũq; in arce portæ iouis
ambo q̃uis diuisi locis habitarent: dux prior
obuiam regi profectus: nudatus caput & ge
nu curuatus Alfonsũ salutauit. Ille oratio
nem habuisse dicitur: qua uirtutes primũ Phi
lippi: iterq; eas præcipue magnitudinẽ animi
eius: summis laudibus extulit. Postremo
se suorumque fortunas mansuetudini illius
cõmendauit. adeoq; mollisse anmũ eius: ut
si quid uel odiorꝝ uel æmulationis gloriæ he
serat: una oratiũcula detersum sit. Nanque
postea & faciles aditus ad eum regi patuere
et Philippus sæpe uisus est: nõ mdo nõ gra
uari: sed eo potius oblectari. Fama ẽ Alfõsũ
iam familiarem duci factum: unica inie
ctæ formidinis ratione animum illius in sua
uota traduxisse: cum se de cõmuni utriusq;
fortuna cogitantem dixisse ferunt: præuide
re Ludouici quondam fratrem renatum:

regno Apuliæ nullo ſtatim labore potiturũ nec poſtea tamen quieturum : donec Mediolanum inq; reliquas ciſalpinæ galliæ ciuitates : aut carolum regem aut alios galliarum duces ſolicitatos euocauerit. Atq; ita non ſibi Philippum uiciſſe : ſed gallis. uel quod uerius fuerit : genuenſium uictoriã quæ ſe obruerit : eandem Philippo quoq; exitiũ pariturã. Id ne eueniat ĩ manu eius ſitũ eſſe : poſſe eũ ſi uelit regnũ ipſi eripere : poſſe rurſũ pro arbitrio ſuo id ipſum reddere. His colloquiis ducem ferunt magno opere conterritũ iam tum animum induxiſſe : ut in regnum Alfonſus reportaretur : quippe qui non ignorabat Iohannẽ geleacium parentem ſuum reliquorum regnorum uires non multi facientẽ nomen opeſq; gallorum ſemper exhorruiſſe Qui igitur in Alfonſum maxima comitate uſus erat : non minore in eum munificentia uſus eſt. Miſſa ſunt ampliſſima regi dona. Inita regibus digna cõuiuia. magnifici ludi ſpectantibus regibus editi ſiquis captiuorum regi acceptior erat confictis hic ſtatim cauſis genua Mediolanum accer-

sebatur. Denique id unum Philippus conari credebatur: ut omnem iniuriarum memoriam recentium beneficiorum magnitudo aboleret. Adeoque Alfonsi gratia ualuit: ut suadente eo: sex prægrandes onerarias parari: quæ se cum exercitu ĩ captiuã reportarẽt: Missi genuã sũt: q naues cõducerẽt & nauarchis stipendia numerarent. Hæc dũ Mediolani genuæq; geruntur: legati caietani aduenere quattuõr numero: q cũ ad præsidem senatũq; introducti fuissent: princeps legationis Iohannes manganella in hæc ferme uerba locutus est. Si quot singulis nostrum articulos natura dedit: tot ipsa eadẽ linguas præbuisset: nec eæ Demosthẽis aut Cicerõis eloquentiæ cederent: non possemus tamen illustris præses uosq; magnifici patres: eximiam ac singularem in nos charitatem uestrã ingentiumq; beneficiorum cumulum uerbis æ quare. Nam quid est quod homini hominem debere fas sit: quod non uobis omnes debeamus? Præcurram non tam singula q̃ summatim omnia: ut qui propter numerum

magnitudinemq; meritorꝝ in nos uestrorꝝ: his
digne enumerãdis pares nõ ſũmus: ſi ſumam
ſaltem pro ingenioli noſtri mediocritate atti
gerimus: nõ ĩgrati neq; ĩmemores uideamur.
Primũ oĩum ampliſſime præſes ac patres
clariſſimi: priusquam caietã in populi diſcri
men certum eſſet: inter ipſas procul abſen-
tis regis minas: litteris noſtris cõmoti: tanta
rebus noſtris feſtinatione ſuccurriſtis: ut ue
ſtrũ ante ſubire portus noſtros præſidiũ cer
neremus: q̃ litteras ad uos noſtras ꝑueniſſe
didicerimus. Quale deĩde præſidiũ lectiſſĩos
ante oĩa iuuenes: quos nõ ſtationes ĩ mœni-
bus aſſidue nõ dies noctesq; cõtinuatæ uigi-
liæ nõ diſcurſus: nõ labores: nulla demũ peri
cula: non poſtremo fames ipſa ſubigere po-
tuerit cũ fide quoq; & cõſtantia nõ ꝓ aliena
ſalute: ſed pro patria potius pugnare uide-
rentur. Præſidii uero peæfectum eũ ad nos
miſſum uidimus: quo uir nemo fuit tota ciui
tate præſtantior: Franciſcum Spinulã lumẽ
quoddã nominis genuẽſis: cuius ea fuit apud
nos cum innocentia: tum in tuẽda urbe di

ligentia: ut ne ipsi quidē maiorē optare potuerimus: q deliciarum in qbus ab īfantia enutritus fuerat: oblitus parco & uili cibo: ut res nobis angustas obsidio fecerat: contētus: saepe etiā mensa abstinuit: ut aliorum famē exemplo solaretur. In laboribus uero & omni militiae munere adeo īpiger & uitae cōtemptor: ut a gregario milite praeiri prope indignaret. At ubi supuenisse regem: nosq; terra ac mari circūseptos in discrimine uersari accepistis: non secus piculo nostro anxii: ac si hostis moenibus uestris īmineret: pulcherrima classe: graui sumptu nec minori difficultate cōparata: defessos iā & extrema malorum cogitantes: tanta uelocitate ex hōstiū faucibus eripuistis: ut instructam: solutam: aduentantem: procul conspectam classem esse: ac mox deuicto captoq; rege: secūdo praelio cōflixisse: uno ferme tēpore accepimus. opes igit: cōiuges: liberi: tēpla: patria: nos deniq; nobis: cū beneficio uestro restituti simus: p his qbus certe maiora nullus unq̄ populus praestitit: nullus unq̄ accepit gratias actū ad

nos missi sumus: simulq; gratulatū q, ea uo
bis uictoria cōtigit: quæ ut imortalē genuēsi
bꝰ i gloriā attulit: ita qua fide amicos popu
los tueri soleatis: æterno documento erit. Re
liquū ē orare: at quādoqdē p uos cōseruati
sumus: aīos posthac præsides ex uobis hēāmus
q̄ caietan o populo ius dicāt: inq; secūdis &
aduersis rebus saluti nostræ cōsulāt. nulli no
bis utilius præfuturi sunt. nulli nos ad parē
dū ꝓmptiores habituri: q̄ q incolumitatē ac li
bertatē nostrā suis piculis redemerūt: Neq;
indecoꝶ genuensibus fuerit: legitimū, cum e
galliis aduenerit regē: ciuitatē ope uestra ser
uatam auctāq;: nō ab alio q̄ uobis tradētibus
recepisse. Legatis responsum ē: magnum
caietanos fidei & constantiæ in regem suum
edidisse documētū qppe q extrema obsidio-
nis mala ppessi: nūq̄ a mis succubuerit genu
enses eo minus suscepti aduersus Alfon-
sum belli pœnitere: quo uerius sciunt amicis
simam ciuitatem non facile immemorem fo
re se: ꝓpterea arma genuēses iduisse. Mittē
di caietam præsidiis cōsultatio dilata: ut inte
rim Philippi animus exploraretur. At Phi-

lippus cōgnita caietanorum petitione : haud secus infensus : q̄ si plurimum dignitati suæ detractum fuisset: corripi statim legatos iussit : & Mediolanū accersitos ita habuit: ut uix quicq̄ a captiuis differrent : Donec a Genua missi sunt : qui ius gentium & sanctam legatorum auctoritatem Philippo memorarent. Et prædicabant illi quidem caietanum populū mercaturæ deditum : togatos non peterent : probe scire cuiusmodi moribus futurus esset qui mitteretur : in uno octonesoppo satis expertos : quia superbia simulq; & auaricia cuncta miscerent : quibus in ciuitates & populos ius a Philippo tradi soleret. His & eiusmodi iniuriis irritatis genuensium animis inita tandē aduersus eū consilia sunt : orto a primoribus ciuitatis initio : qui se liberandæ ultro patriæ auctores offerebant : fecerat sane odium domini : ingens desiderium libertatis : adeo ut q̄q̄ summæ difficultates māifestaq; pericula āte oculos obuersabāt: nemo

tamen unus inuentus sit: qui a coniuratis cer
tior consilii factus: aut facinus improbarit :
aut discriminis partem capessere renuerit .
Habebat in potestate Philippus Nouas .
Gauium . Vultabiũ . Flaconum . Tres præ
terea ab eo extructæ arces pontis decimi .
montis pulchri Bulsaneti : ꝓciferã uallẽ exer
citibus eius ꝑ uiã tutãq; præstabãt. Ita cũ ab
usq; Mediolano ad ipsas urbis portas : facilis
illi transitus esset : attollebat se insuper intra
mœnia arx munitissima quidem: quam castel
letum nominant: contumacis populi ceruici-
bus ĩminens : arduum ac summi laboris opus
si expugnanda foret . *Hæc* cum aliquando
cõiuratorum audaciam frangerent: tum ha-
ud mediocriter exterrebat præsidium ad duo
prope milia peditum editioribus locis intra
urbẽ dispositũ: cogitantes q̃ facile si qui suo-
rum uel cessarent uel segnius rem exequerẽ
tur pauciores in ipso conatu a pluribus op-
primi possent . Subibat animum ille quoq;
interdum metus : ne Sauona quæ duabus ar
cibus uelut uincta tenebatur : nõ facile Phi
lippo eripi posset. Et Alfõso utranq; lunẽsis

põrtus arcẽ & nobilissimã illicis turrĩ obtinẽte posse a duobus opulẽtissimis dominis urbẽ mari terraq; concludi, atq; ĩtempestiue liber tatis amore patriã deletũ iri. Ea tamen omnia cõtempsit iiuriarꝫ ĩ patiẽtiã: & generosa quædam foedæ seruitutis indignatio. Dũ igitur patrandæ rei occasio quærit̃: placuit ĩprimis opicinũ Alsatẽ cui urbis custodia commissa erat ferro obtrũcari. Videbant̃ enĩ eo sublato: Philippi milites arma statĩ abiecturi: peropportũa ad id ipsũ uisa ẽ dies nona klẽdarꝫ Ianuarii: cũ in honorẽ natiuitatis dei & saluatoris nostri: uespere ut mos est platius populus cõplesset. Verꝫ ea cũ aduenisset dies: siue q, turbæ ꝑmiscue & armatorꝫ circũstantiũ aspectus infregerit aios: ut fit cum obiecta oculis pericula uehementius mouẽt siue quod coniuratis p diuersa subselia inter multitudinẽ dispsis: nõ idẽ audaciæ fuit: quod cõfertis fuisset: poenituisse cõsilii uisum est. resq; in aliud tempus reiecta: q̄q̄ is iã erat cõsciorꝫ numerus: ut ipse sibi pauori esset: quippe cum unius hominis uel pfidia uel leuitas: ne cunctis perniciẽ: patriæ miserrimã

seruitutē ac prope exitiū pararet: haud sine ratione timerēt: itaq; maturari oīa priusquā cōiuratio ꝓderetur: is quoq; metus adegit. Mittit & Serasanā qui Thomam campoful gosum ordine cuncta doceret: oraretque: ut liberandæ patriæ conatus: & ipse pro sua uirili adiuuaret. vi kalendas Ianuarias cum nouū Philippus præsidē genuā mitteret Herasmum Triurceū inter mediolanenses opibus ac rerum gestarum fama insignē: effusaq; in obsequiū eius ciuitas esset: coniurati clam missa nobiliū iuuenum manu: portam urbis occidentalē: q̄ diui Thomæ nomināt: deturbatis custodibus occupant: moxq; ad arma conclamatur. Quæ cū Francisco spinulae ut conuenerat propere nunciata fuissent is enim auctorem se libertas professus erat extemplo se armatis domo proripuit: paucis comitantibus: quos e fidissimis delectos secum domi attinuerat. Is obuios quoq; cohortatus: ut memores libertatis in quam geniti essent: memores iniuriarum tyranni: pulcherrimo facinori ne deessent: multos trepidantes adhuc & quidnam moliretur

ignaros: arma protinus capere: cum pu-
dore: tum auctoritate commouit. Iam to-
ta urbe armatorum globi uiscebantur: iam
tumultum populi templis omnibus æra per
sonabant: cum Herasmus & opicinus por-
tæ Vaccarum propinquantes: diuersum ca
piunt consilium. Ille ut genuensium rerum
ĩperitior: cursu ĩ arcẽ contendit. Opicinus ut
qui ꝑbe norat non palatium modo: sed ple
raq; etiam urbis loca præsidiis teneri: ratus
ĩpetũ populi priusq̃ ĩ unũ coirent subito ad-
uẽtu opprimi posse: citato equo uetera mœ
nia ingressus: ubi ĩ id peruenit fo℞ q̄ in qnq;
uias scissũ: riuulũ siue ut uullgo loquimur
fossatellũ noĩamus: lapidibus primũ e fene
stris appetitus ē: Dei paulũ ꝓgressus ab ob-
uiis obtruncat᷑ multisq; uulneribus cõfossus:
ante templũ diui Siri. haud longe a puteo
exanimis ac nudus diu iacuit: ne cui cædes
eius incerta foret. At milites diuersis sta-
tionibus locati: cum præsidem arce inclusũ:
præfectum cæsum cognouissent: paucis ad-
modum obsistere ausis armis ĩtra horas tres
abiectis: capti prope omnes ac dimissi

sunt: nulla cede: nulla præter armorum dire-
ptionẽ: cuiusquam iniuria. Mirum profecto ac prodigio simile: rẽ maximã maximique discriminis: intra pauculas horas esse confectã: & ita quidẽ confectam: ut cum multa armatorum milia utrinque starent: præter unum Iacobum Carbonem qui saxo caput ictus statim occubuit præterque unũ e stipatoribus Opicini: alius nemo ceciderint. Cum iam i urbe tranquilla eẽent oĩa & arce excepta: recenti cuncta libertati fauerent: sex uiros creari præsidesque genuensium & libertatis defẽsores noĩari placuit. hi fuere Matthæus Lomellinus: Petrus Bõdenarius: Frãciscus Spiula: Andreolus Aurius: Nicolaus Iustinianus: & Marcus de casina: quibus paulo post: duos quoque addidere Andreã ex Marinis & Iohannẽ nauonũ. Hos penes sũma rerum fuit: ita quidẽ ut de x i senatorum magistratu ceterisque legibus: nihil prorsus imutaretur: statimque tres quas memorauimus arces porciferæ: deditione receptæ sunt: ac mox solo tenus excisæ. Sauonenses quoque exẽplũ secuti: cũ eos itẽ iniuriarum taederet: arcibus suis potiti: haud leue momẽtũ rebus nõ-

nōdū firmatis accessere: Sed nihil æq; ciuita
tē exterrebat q̄ iopia cōmeatus. Nā præter
haud magnū numerū: quē Iacobus Aurius
Rhodo aduēniēs naui aduexerat; nihil tota
urbe uenalis tritici fuit. Itaq; legatus decer-
nit ad Eugeniū romanū pōtificē florētinosq;:
Iacobus bracelleus: q oret recētē genuēsiū
libertatem iuuarēt: edictisq; ac litteris palam
facerēt: licere genuēsibus ex eorū urbibus tri
ticū exportare: id enim cū re ipsa: tum spe
atq; opinione uulgi plurimū rebus cōducere
Et florentini quidē parata mox breui p'erasq;
minores naues frumētis onustas: genuā ra-
pti misere. Eugenius tā & si Philippo īfensus
credebat: nō tā qcq̄ edixit: q̄ nō ꝓhibuit. At
Philippus cū genuēsiū motus accepisset nō
tāq̄ re noua pculsus: qppe ut cui post ereptos
genuēsibus reges: multi prædixerāt īdignitatē
iniuriarū eos nequaq̄ toleraturos: Nicolaū
paruulū quo in statu res essent doctū facit.
impat ut ad opē arci ferendā: copias extēplo
cotrahat: rē omnē ī celeritate positā esse.
& si maturetur: posse ipsam quoq; ciuitatem
ui aut metu ad deditionem cogi. Ille pedites

equitesq; : ex hibernis raptim educere : delectū sūmo studio habere nihil diligētiæ : nihil laboris remittere : dies noctesq; expeditionem maturare : Iisdē fere tēporibus Renatus prioris Ludouici filius & alterius quē uita pfunctū diximus Ludouici frater · Barri lotringiæ & Andegauiæ dux : ut cognouit Alfonsum captum asseruari cum ipseq; apud Philippū burgōdionū ducē obses eēt : qnq; triremibus rapti paratis : uxorē eius mariā Neapoli præmisit : quæ effusa obuia ciuitate : magna populi leticia stati accepta : usq; i aduētū uiri postea regno præfuit. Inter hæc genuēses cæteris rebus p tēpore cōpositis : cū multa illis ex sententia fluxissēt : arcē oppugnare cōstituit : edicta die q̄ populus armatus cōueniret tantaq; potiūde fuit arcis cupiditas quō ciuitas metu tādē leuaret ut ad quattuor sagittarioꝝ milia eo spōte cōfluxisse : q inter fuerūt affirmēt : cūq; a populo ardore sūmo pugnaret : præs diū cōtra saxis : iaculis : sagittis subeūtes ptinaciter : arceret : scorpionū tamē cū peritia tū multitudine : breui effectū est ut qsqs se i mœnibus turribus ue cōspiciēdū

præbuiſſet:uulnere mox accepto loco exce
deret:atq; ita defẽſoribus magna ex p̃te ſau-
ciis:exteriorẽ arcis mur̃ qua ad aſtricũ uer
git:armati iuuenes ſcãdũt:nulloq; coĩnus cõ
gredi auſo: igentẽ obſeſſis terrorẽ iniiciunt
nox præliũ diremit Et iã fama erat paruulũ
cõtractis undiq; copiis motur̃: apparebatq;
Philippũ nõ tã qd ſibi cõduceret: cogitare:
q̃ fremẽtẽ idignabũdũq; ad ultionẽ accingi.
Itaq; legati florentiã miſſi Damianus palaui
cinus uiris ciuilis interpres:Simõ Macia: Io-
ãnes Iuſtinianus& Lucianus grimaldus:q cũ
florẽtinis uenetiſq; belli ſocietatẽ paciſcerẽt
auxiliũq; aduerſus. Philippũ poſcerẽt. Ne
ue paruulus magnos exercitus trahẽs: pene
trare ad arcẽ poſſet: foſſa extra urbẽ ducta
ẽ:q̃ deſcẽſuris hoſtibus obiecta:ab acceſſu lo
ci uẽiẽtes arceret. Hæc dũ ita gerũt Nicolaũ
collectis aliquot eqtũ turmis& qndeci peditũ
milibus traiecisſe padũ afferũt:quo metu cũ
pculſus populus uariis cõſil s diſtraherẽt: ui
cit tãdẽ arcis iter̃ opugnãdæ ſñia:ea.n.capta
oẽs hoſtiũ cõatus irritos fieri.cũ itaq; die cõſti
tuta ſenes:iuuenes:pueri oĩs ætas aut pugnæ
aut ſpectaculo iterẽẽt:ſeiæ quoq; feneſtras &

domorum culmina complessent: ut spectantes ad pulcherrimum simul facinus uiros cohortarentur: ingens armatorum multitudo oculis offusa scalaeque ac reliquae machinae ad id comparatae: praesidium terruere: & primum quidem inter sese diuersis sententiis certabant: deinde ubi sola erat cuique cura sui: & consilium quisque suum pertinacius tuebatur: res in altercationem uersa. Erant qui in arcem cum Herasmo confugerant: quos neque deditae ignominia: neque defessae decus aut premium manebat. Erant item qui irritatum iniuriis populum metuebant. nec deerant qui cogitarent multos aduersum se indignitate rerum prouocasse. Hi omnesque eiusmodi: liceret modo tuto abire: nihil de Philippo: nihil autem parum admodum de retentione arcis angebantur. Erat contra praefectus commissae sibi curae rationem aliquando redditurus: cuius fama: fortuna: caput: si quid male consultum foret: discrimini obiiciebantur. Verum cum pauci a pluribus superarentur: uicit sententia a metu profecta: ut furentis impetum multitudinis declinarent: missisque qui deditionibus spem facerent: conuenerunt: ut nisi intra praefixam diem succurreretur obsessis: arcem traderent.

eius promissi pignus:turriũ:quæ arcis erant unam:delecti e populo ciues seruandã acciperẽt:ita cõpositare dies aliquot quies utriq; fuit. At ubi hostiles exercitus haud procul abesse nunciatum est: rati parũ admodum momẽti in una trium turriũ fore:si qua hostis irrũperet:ĩ arcẽ impetũ faciunt:paruo q; labore iam nemine resistere auso:loco potiũtur:exclamãte præfecto cæterisq; contestantibus:non licuisse ante statutam diem aduersum se uim experiri. Hoc modo capti q in arce erant:ĩ custodiã oẽs traditi q. Philippus conquisitos ubiq; genuẽses:ne legatoꝝ quidẽ uis excipiens:asseruari oẽs iusserat:nec mora admotis extẽplo fabris arx excisa: q. publice liberati officere putabatur. Paruulus interea rebus cognitis: porciferam uallem ingressus: cuncta late populatur: fusisq; ac fugatis qui se uenienti obiecerant:usq; ad ipsum littus magno oĩum terrore puagatus est:incensis ẽt aliquot ædibus nauibusq;: quæ semiextructæ deduci non potuerant: ea incendia paucoꝝ ne ira an ducis ĩperio excitata sint incertum: ipse post multos sane annos

nihil horũ aut suo Philippi iussu accidisse: sæpe testatus est. Inde uulturiũ conuersus: pari clade cuncta uastauit: abductaq; omnis generis præda: igne tamen grassatus non est. Constat eum cum rediret: in loca aspera & ĩpedita sine ullo peditatu delatum cũ piculi magnitudinẽ cognouisset: uehementer exterritum paucisq; admodũ comitantibus p auia quæq; citato equo deflexisse: neq; trepidatione prius exiguisse: q̃ cursu ppetuo suos assecutus ẽ. Illud certe nemo ĩficiabit: hac eadẽ die cũ uulturio rediret: triremũ unã littori latus applicuisse: expositisq; ĩ terrã sagittariis: obuiã effuse fugiẽtibus itũ ẽẽ: neq; illos aut un q̃ ĩ hostes equos uertisse aut alibi q̃ ĩ fuga spẽ ullã habuisse uisos: ex his postea locis in ligures ingaunos præfectus palam fauente Galeoto carretino: quem marchionẽ finarii uocabant: terras omnes uicinas ingenti populorum clade affecit. magna illic uis hoium capta. pecora quoq; ac iumenti & qcqd in agris relictũ erat: quæ oĩa finariũ uelut ad nouũ quoddã emporiũ cõportata. Ibi de pretiis direptarum rerum: ibi de captiuorum redẽptiõe

transigebat. Nondũ foedus cũ uenetis & flo
rentinis legati iunxerant: & tamen mille pe
dites cũ aliquot equitibus ex etruria auxilio
uenerant. Horꝝ ad trecentos albũingaunum
in præsidium missi: q, rumor erat paruulũ
ad eius oppugnationem urbis accingi. Et ille
qdem oĩa circum loca puagatus: quorꝝ quæ
dam etiã ab ĩcolis metu deserta fuerãt: post
magnã captiuorꝝ turbã ĩgentesq; prædas ab
actas: serius tamẽ q̃ pro hominum opinione
ante eã urbem consedit. Est autem Albũinga
uni⁹ plano loco positũ: haud plus q̃drigẽtos
passus a mari recedẽs: amne alicubi defensũ
cæterũ inter ligures alpios antiquitate ac fer
tilitate agri admodũ nobile Nicolaus igitur
cũ equitatu plurimũ ualeret: pedite non ita
multum abũdaret: iis quos Sceuæ & carreti
Marchiones nominant: q̃ maximos deletus
impat: atq; ita contracta sagittarioꝝ multitu
dĩe: oppidũ oppugnat. Præerat urbi Thomas
Aurius conradi filius uir fide ac moderatio
ne egressus: præterq; ciues qui ad tueudam
patriã offirmauerant animos: multi eti-
am agrestium qui se se eo contulerant: in

mœnibus dispositi: conatibus hostiũ fortiter obsistebãt. Atq; ita abundante defessorꝝ turba: q̃q̃ tormẽtis muri quatiebãtur: q̃q̃ scalæ uineæ cæteraque ad terrendas ciuitates excogitata oculis obiiciebantur: contemnebat tamen omnia uirtus & obsessi populi constantia. Reliqua erat paruulo ĩ obsidiõe posita spes: q, ĩclusa multitudo breui credebat᷑ absumptura qcqd alimẽtorꝝ ĩtro cõuẽtũ fuisset. Hac fiducia plenus: remissa paululũ oppugnatiõe: ita oĩs aditus sepsit: ut ne nuncius qdẽ penetrare ĩ oppdidũ posset. Supererat populo mare: sed eã quoq; spẽ eripere hostes aggressi: ĩtra littus & urbẽ stationes armatorꝝ locauerãt. At genuæ excisa iã arce omniq; Philippi metu sublato: cuncta negligentius gerebantur: seu q, octo uiris dũ suam qsq; factionẽ fouent: multũ ex priore cõcordia deperierat: seu q, suapte natura multitudo pricipãtiũ ipsa sibi ĩpedimẽto ẽ: seu q, paucorꝝ ãbitio supremã ducatus dignitatẽ sibi despondẽtiũ: sana illorꝝ cõsilia uariis artibus eludebat. Cũ iã illorꝝ discordia ut exitiosa reip. palã dãnaret᷑: primates ꝑlebis cõcilio ĩ tẽplũ

diui Siri contracto:ducē creāt Isnardū Guarcū:cuius patruus Nicolaus difficillimo reip. tēpore ciuitatē rexerat. Nouo duce ī palatiū deducto:nullo tumultu:nullis armis comitātibus:præsides re tātū audita:nec qcq̄ ultra sciscitati:ī suas qsq; domos dilapsi sunt. Septio inde die rebus nōdū compositis: Thomas cāpofulgosus: q iāpridē omni ciuitate obuiam effusa:maxima celebritate acceptus fuerat: palatiū armatus expugnat: deturbatoq; præsidio & aduocata statim concione:dux creaẗ plerisq; Isnardi ætatem causantibus:q, annos duos & septuaginta natus: impar curis ac laboribus esset. Vixdū statu ciuitatis cōposito mittitur extēplo cū pecunia q in etruria militē conducat:quē Philippi conatibus opponāt Delectis dein sagittariis Angelum dentatum uiꝝ militia clarum præficiunt: qui noctu aut īterdiu quacūq; licuerit:ī Albūingaunū uiam inueniat. Hunc cū naui ad littus peruenisse populus obsessus cognouisset: præsidio ciuibusq; eatenus obuiā progressis: ut liber illis in urbē regressis foret:e naui armatus desiliit:ac nullo hostiū īter duas acies prūpere

auſo: ſuis adiungitur: atq; ĩtra mœnia deduci tur. Spernebat iam hoſtiles minas incluſus populus; adeo ut creſcente ĩ dies fiducia: ſæpius erumperent: ſæpe uerſis in fugam hoſti bus terga cæderent. Idque ut illis animos dabat: ita abſumptis iam magna ex parte ali mentis: imminens rerum egeſtas frangebat Affuit illis fortuna: & unde minime ſperabatur: auxilium tulit. Nauis Iohannis perdi cis quæ in prouincia Narbonenſi haud procul Maſſilia onerata tritico fuerat: dũ genuã repetit: eum forte ſcopulum tenuit: quem Alboingauno in mari oppoſitũ: inſulã nomi nãt: tres quoq; onerariæ quæ ſub præfectura Bartholomæi aurii aduerſus cathalãos bellũ geſturæ: maria ꝑuagatæ fuerãt eo itẽ delatæ ſũt. Cognita igitur clauſæ ciuitatis inopia: ſcaphas aliaſq; minores naues delecta iuuẽtute inſtructas: littori applicant. Bõbarduliſq; ac ſagittis hoſtes ſummouent. Neq; obſeſſi rei ſuæ deſunt, factaq; eruptiõe aliquãtũ tritici quod ſcaphis aduectũ erat: urbi ĩportatũ ẽ. Iam cũ uenetis florentiniſq; legati: quos flo rentiam miſſos memorauimus addito poſtea

illis matthæo lomellino: belli societatē aduer
sus Philippū i decēniū iunxerant. Iam copiæ
ad duo ferme peditū milia: ex etruria merce
de cōducta aduenerāt. Cū itaq; eius obsidio
nis soluendæ: præcipua omnibus cura iiecta
esset: missi sunt naui centurionū qdā missi
item & alii qui militariū artium haud ignari:
cuncta oculis lustrarent: littus: urbis situm:
stationes hostium: naturam locorum. qbusq;
aduersus hostem uiribus opus esset. Nam
paruulus posteaq̄ spes famis delata fuerat:
comparatis multiplicibus tormentis: nullū
respirandi tempus ne nocte qdē circunsessis
dabat: sæpe moenia ictibus quatiēs sæpe mis-
sis i auras imanibus saxis: dum i tecta domo
rū cadūt: ipsos ingenti ruina dominos dū ædi
bus obruēs. Addidit his sæuitiam: tanto uiro
certe indignā. Valentē eim quēdā cognomie
focaciam: q, ad obsessos a genua litteras at-
tulisset: ita complicatū: ut crura ceruici ap
plicarentur: dein tormēto in sublime excus
sum ītra moenia demisit. At centuriones qq;
cū eis pfecti erāt: cū renunciassent qq̄ oēs
ad urbem aditus præsidiis septi essent: ma-

ioribusq; in dies munitionibus: stationes mi litum par uulnus firmaret: posse tamen a mari ad oppidum uiam patefieri: si quæ necessaria sint strenue comparentur: ante omnia singulari magistratuum cura: delectus habitus est. Ad sex milia uirorum pars maxima sagittariorum scripta: ex quibus pleriq; nobilitate insignes: eam tamen militiam haud aspernati sunt. Qui ex etruria paulo ante aduenerāt: duorum milliū numerum explebāt: q autem obsidebātur: cum hoste congredi assueti: supra mille numerabantur. Ingens scorpionum: sagittarum: bombardularum, panis: tritici uis comparata: nauium quoque minorum quæ admoueri littori possent: multitudo in unum contrahitur: cum ecce i hoc maturandæ expeditionis ardore: citus nuncius afferretur: omissa Nicolaum obsidione finarium uersus iter flexisse: ita ipso apparatus rumore solutum obsidium est. Legati post hæc cum genuam uenissent: quædam in calamitatum suarum solatium postulantes collaudata fide constantiaq;: ampla in eum populum munificentia: responsa est quippe

quæ a plærisq; uectigalibus īmunitatē: a ter-
restribus maritimisq; expeditionibus uacatio
nē usq; ī annū Millesimū quadrigentissimū
sexagassimū hoc ē annorū uigiti quattuor: ei
magno cūctorū assensu īdulsit: ut his ēt bene
ficiis: uastationes agrorū & reliquas clades
fessæ ciuitatis solaret̃. Inter hæc grauis ge-
nuenses pestilētia nō ī urbe modo sed extra
quoq; uastare coeperat: dispsisq; passī ciuibus:
nō erat unde iopiæ publicæ succurreret̃. pla
cuit ut hispanis captiuis: quos ut ultiores Phi
lippus genuæ reliq̄rat: īposito leui redēptiōis
pretio: sui cuiq; liberandi potestas fieret. ii
conditionem cū haud inuiti accepissent: ea
tunc pecunia in usū belli respublica usa est.
exitu eius animi: qui trigesimus sextus su-
pra millenum quadingentenumq; fuerat:
ambæ portus lunensis arces aliquandiu op-
pugnatæ: annitentibus maxime incolis re-
ceptæ sunt: paulo post cū præfectus ilicensis
turris neminem inuenisset: qui deditionem
eius emercaretur: nocte ī insidias præcipita
tus in uincula postea coniectus est. Ita ea
quoque arx sine ullis armis in potestatem

uenit: Namque Alfonsus rex cõtractis iam dudum arcanis cum Philippo fœderibus: incredibili quadam in eum munificentia ducis non gratuitam modo liberationem: sed quicquid aliud recuperãdo conducebat regno: ab eo impetrasset: Mediolano primũ in lunensem portũ concesserat: inde mari auectus caietam quæ pulso Renati præsidio: regium acceperat: paucis comitantibus se contulerat. Intentusq; conciliandis procerum animis: occasionẽ præbuerat facilius terras ab se relictas occupandi. Initio seq̃ntis anni dux senatusq; & populus dona ferentes in memoriã partæ libertatis: vi klendas Ianuarias: quæ dies diuo Iohanni apostolo dicata est: eius altare: quod in præcursoris Baptistæ templo extructum uidemus: tum primum magna omnis ordinis frequentia uenerati sunt. Idq; ut quot annis fieret lege sancitum. Eodem quoq; anno Vultabium q. in aliũ Philippus transtulerat: data pecunia receptũ est. Iam Renatũ a Philippo burgundionum duce solutum: neapolitani principes: ut italiam peterent regnũq; capesseret

impensius efflagitabant. Alfonsum rebus i-
teresse: ambire ꝓuincias: procerꝝ populo-
rꝝq; animos sibi conciliare: alios largitioni-
bus: spe alios: quosdā pollicitationibus ad se
traducere. Nisi alius ei rex opponat: breui
fore: ut uacuo regno potiatur. his igit atq;
eiusmodi rationibus perpulere cunctantē: ut
classē qua traiiceret: in magna ut crede-
batur egestate positus pararet. Quinq; mas
siliæ triremes instruuntur. Mittit & genuam
legatus Georgius pulcini comes: q parat
licere regi ibi quoq; alias naues armare. Fa
cta legato potestate triremes septem refici-
untur atq; exornantur. Anno igitur Mcccc
viii idibus aprilis: rex quinq; triremibus du
abusq; speculatoriis genuā ueniens: summo
honore exceptus est. Non enim dux modo
ac senatus cæteriq; magistratus obuiam ef-
fusi: sed uniuersus insuper populus adeo cō
pleuerant uias: ut nec lictores summouere
turbas possent: & dux ipse ac senatus inter-
mixtus plebi: hinc atq; inde sæpe cōflicta-
rentur: nec ullum maiestatis reipublicæ
decus retineret. Mulieres quoq; ad specta-

culũ egressæ : porticus : templa : fenestras : culminaq3 domo℞ : adeo confertæ insederãt ut multa℞ : non unius urbis ea multitudo cre di posset . Deductus est rex sub umbraculo purpurei panni aureo intermixti . Vixq3 a portu ad templũ diui Laurentii multis horis puentum est . Iohannis baptistæ sacros cine res ueneratus : atq3 inde auriorum regionẽ petens : iis ædibus acceptus est quæ quon- dam Iacobi Aurei fuerant : tunc ad liberos eius Lambã Bartholomæumq3 peruenerant . Quindecim eo loco dies moratus : omnibus iam recte paratis classem soluit . Duodecim triremes erant : quibus littora legens in lu- nensem portũ deuectus est . Cumq3 rumor esset Alfonsum ualidam qui ei occurreret classem in dies contrahere : triremes duas : quas ianus cãpofulgosus : quẽ postea ĩ prin- cipatu ciuitatis mortuum uidimus : apud corsicam armauerat : accersitas suis adiun- xit : ita aucto nauium numero : Neapolim nullo obuio traiecit . paruoq3 post tempore quod eum sumptum perferre non poterat : classem omnem ab se dimisit : quasi ueritus

ne mari non satis mature hosti cederet. Eo
quoq; anno pestilentia ciuitatē inuasit: pisis
ut depræhensum est aduecta. Nam cum
miles quidam inde profectus: clam genu-
am uenisset: ac seruam cui assueuerat con
tactu infecisset: illa in muliercularum grege
obuersata: quarū pleræq; lactātes: sinu gesta
bant infantes: morbum in proximas uulga-
uit: nutrices extemplo infantesq; latente ma
lo correpti: eam labem in domesticos præ
sertim diffuderunt: eoque uelocius: quod cū
oīs eo tempore suspicio eiusmodi mali ꝓcul
abesset: ægrotantium curationem refugiebat
nemo: ita cum more repentini incēdii: domos
aliquot ea tabes peruasisset: pluresq; uī mor
bi in dies contraherēt: pauor primū, dein fu
ga fieri cœpta: nec ātē ī uicina: urbi loca re
ditū est: quam autumni frigora salubritatē
reuexere. Per idem tēpus cum armatis ali-
quot onerariis Cathalani prædantium magis
quam belligerantium more: cædibus ac ra-
pinis sæuirent: quattuor easq; ingentes para
ri naues placuit. legēdi præfecti cura paucos
ī dies dilata: q; dux ac senatus q dudenario

tantum numero constat: inuidiosum sibi fore arbitrati: si soli præfectũ ipsi creassent: ius & arbitriũ eiusmodi maluerant cũ aliis cõmunicare. Vocatus est igitur is magistratus: quẽ quia trãsmarinarũ urbium curã gerit: romaniæ uulgo nominamus. isq; itẽ qui rẽ pecuniariam curat: postremo & is quoq; quem diui georgii protectores dicimus. Additi sunt his & ciues quidam primarii: ut sexagenarium numerum omnes implerẽt. Ibi nõ manifesto suffragio uocum: sed calculorũ occulto: creatus est Peregrus ex ꝓmontorio & classis intra paucos dies soluta: quæ ad inquirendos hostes gallicum. balearicũ ac sardoum mare circũuecta cum Neapolim uersus iter intenderet: orta sedicio est. quod ꝓpinquo iam fine stipendii: nulla certa mercede nauigare uidebãt: si Neapoli usq; naues ducerentur. Quã ob rẽ cum nemo ẽẽt: cui de noua solutione satis crederet: ante percepti etiã stipendii exitũ: inuito & nequicquam clamante præfecto: genuam repe-

tũt. Cum res tã foedi exempli: optimatũ præ
ferti aĩos offẽdiſſet: nec ſeditionis auctores
cautius agentes: ſeſe niſi paucis admodum
crederent: diſſimulari facinus placuit: donec
illi nihil ſeuerius contra ſe ſtatui uidentes ſe
curius ac neglıgentius uagarentur. ita pau
cos intra dies: iniectæ ſunt in eos manus. &
tribus eorum ſupplicio affectis: reliquos me
tus ipſe coercuit.

LIBER QVINTVS

ircũagebatur tertius nouæ libertatis
annus. erantq; omnia circum pacta
tranquilla: ita ut non abſurde interpretati
uiderentur qui dixerant Ambroſiani tem-
pli ſummitatem nullis damno fulmi-
ne deiectam: dominatum Philippi porten-
diſſe: a ceruicibus populi genuenſis nullius
clade excutiendum Perapte enim Mediola
nenſes per diuum Ambroſium cui urbs
illa dicata eſt & per faſtigium dominatus

sublimitatem designari. Verum ea tempore
ocia iterrupit Renatus rex qui magnis primũ
populorum studus in regno acceptus: lensim
minui: & cadere haud cunctãter uisus ẽ: Seu
q, Alfõso Siciliam Sardiniamq; & alia predi
tia regna obtinenti: impar opibus erat: seu q,
cum italorum moribus parum gallis conue
nire soleat: seu q, ita a natura cõparatũ est:
ut minoris opus laboris sit: regna parare q̃ tu
eri. Alfõsus nanq; ut uidit genuẽsiũ triremes
ab rege dimissas: collectis quas sparsas habe-
bat: & cõtractis isup aliquot onerariis coepit
mari hostem urgere. Cumq; par tutum ui
deretur quattuor quas supra memorauimus
onerarias Alfonsianæ classi obiicere: adiũctæ
sunt illis & tres aliæ: quæ iam pretiosis mer
cibus onustæ: galliam britanniamq; petituræ
erant. Ita duce peregro soluta septem na-
uium classe nullo obuio Neapolim uentũ
est. Patefacto mari cum quattuor priores
aduersus spersos iam tunc hostes: satis esse
crederentur: eas Renatus doctior factus q̃
tum sibi in maritimo exercitu momẽti esset:
non magna mercede conducit: & genuam

redeunte peregro : missus statim Nicolaus campofulgosus: spinetæ filius adolescens admodum ; qui iis præesset. Tres negotiatoriæ post paucos inde uersus tenuere Nicolaus in noua præfectura aliquid audendum ratus ; præceps ac temerarium primo aspectu exitu felix : oppugnandæ arcis Neapolitanæ eius quam uulgo nouam uocant : consilium capit. Eam ualido Alfonsus præsidio firmauerat ; uidebaturque non omnino urbe eiectus : cum portum ac molem arx imminens in potestate haberet. Constat eam opus esse primi Caroli : qui belengarii gener Ludouici regis francorum frater : aduersus Manfredum a romano pontifice in italiam quondam accitus fuerat. Namque is de uicto equestri pugna Manfredo: regno Apuliæ potitus: arcē quā capuanæ noīnant a Federico Hērici & constantiæ filio Romanoꝝ īperatore paulo āte cōstructā uelut opus germanoꝝ cōtēnēs: hāc nouā ædificandā curauerat spacii multū amplexus : ut non arcis modo sed regiarum

quoq; ædium usũ præberet. Iã anni. Mcccc tricesimi non pars magna trãsierat: cum parua Nicolaus manu arduam oppugnationem adoriturus: ei primum turri sagittarios admouit: quam in ora ipsa inter scopulos positam: diuo uincentio sacratam loquũtur. Cumq; eam regium præsidium fortiter tueretur: adeo ut etiam primos hostium conatus irriderent. Posteaq̃ multitudine sagittaꝝ plerisq; interfectis: reliquis sauciis: ita ut ad ferenda arma uires deessent: iam scalæ admouebantur: dediderunt sese. Elatus eo successu Nicolaus: oppugnationem arcis non ultra differendam ratus: cohortem unam Renati quadringentorum ferme militum: naualibus sociis adiungit. fossa deinde præcipiti arcem cingit: excitatis aliquot castellis: quo & minore præsidio munitiones tueri posset: & subsidia si mitterentur: facilius arcere. operibus perfectis haud exigua scorpionum uis e nauibus in terram exponitur: ex iis maioribus: aduersus quos nulla sit in armis fiducia. Ita sagittis ac bombardulis arx

eminus oppugnari cœpta: adeo quidē perti-
naciter: ut uix pauculæ horæ ad curandū cor
pus militi permitterent : & cadebāt quottidie
ex præsidio nō nulli: plures accepta uulnera
loco excedere cogebant . Neq; naues arci
admotæ : segnius rem gerebant : quarꝝ ꝓpu
gnacula in mali summitate locata : altitudi-
nem turrium prope æquabant . Quibus
rebus excitatus Alfonsus : copias contrahit
magnisque itineribus in Neapolitanum agrū
obsidionem soluturus contendit . Interim
conatibus eius Nicolaus cognitis : fos -
sas altius effodit : frequentiora castella
munitionibus addit : quæq; pro tempore ad
uenienti regi opponi potuere sine ulla ope-
ris intermissione parat . Neq; Renatus ad-
uentantis hostis certior factus rei suæ deest.
sed neapolitana iuuentute armata : frequēs
opera inuisere : comiter milites alloqui :
adhortari : dignitates ac præmia polliceri :
nihil eorꝝ negligere: q̄ i tali tēpore ad cōfirmā
dos aīos desiderari solēt. Et arx q̄dē iteri sū
ma ui oppugnabat̃: quoq; ꝓpiorē ēē Alfōsū

afferebatur: eo enixius ut in libero ab hoſte
tẽpore incũbebant. Et iã plerique ex præ-
ſidio ceciderant: multiſq; uulneratis rarior
in muris ac turribus miles conſpiciebatur: &
quod poſtea cognitum eſt: alimentorum
etiam inopia terrere cœperat: cum ecce uni
ca ſpes Alfonſus perculſis aduenit: præter
collectum undique peditem: florentes equi
tum turmas ſecum trahens: contemplatuſq;
munitiones inſtruit aciem ſublimi equo con
ſpicuus: ut regem adeſſe: obſeſſi obſeſſoreſ
q; iuxta ſcirent. Dein uelut in munitiones
impetum facturus: uſq; ad teli iactum pro-
pius accedens: ubi ſaxis ſagittiſq; quoſdam
ſuorum uulneratos uidit: gradũ ſuppreſſit:
poſtea ſtimulante pudore ac metu: ne deſ-
perato ſubſidio fieret arcis deditio: bis terq;
tẽptata nequicq̃ irruptione: ſub occaſu ſo-
lis in caſtra rediit. Ibi omnibus quæ aduer-
ſus uim ſagittaꝝ ꝓ tempore conquiri potue
re: repente cõparari iuſſis: ipſe interĩ orta lu
ce ĩſtructas acies oſtendẽs ne q̃ ſpes obſeſſis
deeſſet: nõ niſi ueſpere ĩ caſtra ſe recipit. Id

cum aliquot diebus factitatum eſſet: paratis
iam omnibus: hoſtes rurſus adoriri ſtatuit:
magnoq; impetu in opera inuectus: cum mu
nitiones propius intuens nihil non firmum
& inacceſſibile cernerent: iamque multi
ſuorum & promptiores caderent: receptui
demum cecinit: & abiecta ferendi auxilii
ſpe: in interiora campaniæ loca unde ue
nerant: reuerſus eſt. At præfectus regi-
us omnia expertus cum neque in ipſo
quidem rege præſente quicquam opis eſſe
uidiſſet: pactus ut præſidio incolumi abi-
re liceret: arcem tradidit. Eius rei
fama per uniuerſam italiam uulgata: &
Renati regnum magno opere firmare uiſa
eſt & in expugnandis arcibus: genuenſi-
um uirtutem celebrare. Nicolai quo-
que induſtriam ac labores: cum proceres
regni: tum Renatus ipſe: magnis ſæpe
laudibus prædicauere miſſis etiam ad ducem
& ſenatum litteris: quibus forti: genuenſi-
um facta teſtarentur. Verum quantum
arx nobiliſſima contra omnium opinionem
breui recepta: Renati res longe meli-

ores fecisse uidebatur : tantum eius inopia magis magisq; in dies detecta : frangebat animos suorum quippe ubi palam fuit : nullũ a Carolo francorum rege alio ue principum galliæ neque militis neque pecuniæ auxilium iam expectari posse : ita eo anno & duobus ferme sequentibus : a Iacobo Candola : cui ex proceribus regni maxime tum uires erant:& a genuensibus maritimas impensas subeũtibus:res eius egre magnoq; labore sustentatæ sunt. Anno Millesimo quadringentesimo quadragesimo cum magister ordinis minorum Guilielmus : multa prece contendisset :licere sibi ut ex toto orbe conuentum fratrum suorum ageret genuæ erogatæ sunt ex ærario publico libræ quingentæ supra duo millia:quibus ad pferẽdum haud leuium impensarium onus iuuaretur . Et Eugenius quartus Romanus pontifex : data culparum uenia : cuiusmodi esisium habere creditur : id concilium celebrius effecit : quippe cum ex regionibus non propinquis modo : sed etiam

procul admodũ positis: hominum omnis ætatis ac sexus ingens quottidie multitudo: fiducia ueniæ eo confluerent: adeo ut etiam a Corsica magna præsertim fœminarum uis: quæ nunquam continentem uidissent: genuam delata sit. ita ex incredibili prope turba: singulis pro facultate aliquid conferentibus: præter impensas largiter suppeditatas hospitibus fratribus diui Francisci templum: cuius in contemptu diuitiarum gloria posita est: plus æquo ditatũ est. Per idem tpũs cũ mortuo Cãdola: Renati res deterior in dies fieret: annitente Eugenio qui Alfonso palã infensus erat: fœdus cũ ecclesia romana ictum est: in quo cõuenit ut pontifex eq̃stri exercitu genuẽses mari aduersus Alfõsũ bellum gererent. Igitur ne iopia pecuniæ apparatus classiũ moraret̃: additum est mercaturæ uectigal cẽtessime Triremes parti ædificatæ nouæ: parti ueteres refectæ contractæ onerariæ: quæ ei bello idoneæ uisæ sũt. Dux

classis creatus Iohannes campofulgosus omnium fratrum iunior, Idq; non sine contentione ac manifesta multorum offensa: quippe repetentes memoria: superiorum tempor[um] mandatas dignitates: rursumq; computantes quibusnam plebs: quibusque præfecturis nobilitas perfuncta fuisset: dictitabant eius classis imperium homini plebeio non deberi. Idque uel ex eo perspicuum esse: quod postreme Blasius Axeretus uir item plebeius præfuisset. Quod si minorum quoque classium habenda esset ratio: præcessisse paulo ante peregri ex promõtorio uiri plebei præfecturam. Sed omnium grauissime ut res docuit offensus Iohãnes antonius flliscus Nicolai filius: qui id munus ita sibi ipse animo destinauerat ut iniuriam uocaret: siquis in eo se illi adæquari uellet. Fremens igitur ac minabundus excessit urbe: turriculam castellum uiginti ferme milibus passum inde positum petens: consilia conatusq; omnes in perniciem Thomæ uertere paratus: Moxq; cum Philippo Mediolanẽsium duce in exitiũ eius consentientes: montanos primũ: deide

Buliasci: Sauli: Rechi. Rapalli uicinarumq; uillarum incolas spe largitionibusq; corruptos: in arma corripuit: & cõtracta haud contẽnẽda manu: nunc ad urbis usq; cõspectũ excursiones facere: nũc prædatoris lembis incursando: mare infestũ reddere: nihil demũ maris aut terrarum pacatum relinquere: quod inter quartum ab urbe lapidem clarumque interiacet. Quibus rebus anxius Thomas: mercenarium militem conducit. naues acturias quæ mare tuerentur: instruit. loca urbis editiora præsidiis firmat. Neque Alfõnsus foederis aduersum se contracti gnarus: rei suæ deest. Nam præmissis triremibus: quæ genuense littus incursarẽt: cum minoribus nauibus terrorem iniecit: ut metu subductæ: annonæ primũ caritatem augerent: deinde inopiã gignerent. Et Galeotus carretinus quem Marchionem finarii uulgo nominabant: rebus Alfonsi enixe fauens: non exules modo Thomæ recipere: sed classes quoq; regias: portu cõmeatibusq; iuuare: aduersus quae cum nõ nisi graui sumptu resisti posset: pecunia

omnis quæ in parandas contra regem ex foedere naues; coacta erat: in reprimendos terra marique orientes motus: absumpta est. Quod cum Eugenius rescisset: quippe qui supra quattuor equitum milia aduersus Alfonsum iam præmiserat: graui indignatione accensus: sed a genuensibus elusum dictitans: ita exarsit: ut nulla postea ratione satis placari potuerit: oblitusq; beniuolentiæ qua in genuenses usus fuerat: multis sæpe documentis testatus est: eius iniuriae memoriam sibi penitus insedisse, Iisdem fere temporibus inter Philippummariā eiusque fautores Venetosq; ac genuenses & florentinos: renouata pax est: annitente Francisco sfortia: ad quem belli ac pacis arbitrium uelut ad communem amicum detulerāt cum hinc copiarum dux: illinc gener iam esset: iuncta ei matrimonio Blancamaria unica Philippi filia: ea pax quemadmodum plerisque Italiæ populis quietem ociumque paritura credebatur: ita opes Thomæ uehementer infregit. Nā cū prius huius socie-

tatis auxiliis in rebus dubiis iuuaretur : tunc contracta pace soli sibi relictus : egere admodum aduersariorum conatus repellebat . Inter hæc deserto prope ab omnibus Renato : cum multi populi spe aut metu ad Alfonsũ desciuissent: obsidebatur terra marique Neapolis ; & si quando missæ genuæ naues : clausum aperiebant mare : mox illis abeuntibus redibat obsidio . Erat igitur inexplebilis impensarꝝ uorago: ter quaterq; quot ãnis armatas naues Neapolim repetere: quæ militẽ triticum cæteraq; obsessæ ciuitati necessaria importarent . Ingrauescentibus igitur in dies malis : quæ clausos populos torquere solent : adeo rerum omniũ inopia creuerat : ut pro numero frequenter hominum : panis in familias distribueretur . Fama est muliercülam ex infima plebe Renatum adiuisse: orantem ut sibi paruulisq; filiis fame pereuntibus succurreret : eam toruo ab rege uultu repulsam : ad Alfonsum misisse: qui idicarent esse ueterem aquæ ductum : multorum seculorꝝ uetustate adeo neglectum : ut

cum eũ ſuperhorreſcens terrá contexerit:
nõ uiuentium modo: ſed auoꝝ quoq; memo
riam effugerit: poſſe eum ſi uelit hoc ue-
luti cuniculo in urbem penetrare: eſſe mu
lieri intra domum puteum: in quem is aqua
rum ductus exitum habeat. polliceri datu-
ram ſe cum fide operam: ut quicunque ea
intromiſſi milites fuerint: in ſua domo ſine
periculo lateant Alfonſus oblatam ſpem
haud contemnendam ratus. Vbi monſtra-
to loco effoſſaq; altius humo: criptam in-
ſpexit: paucis centurionum rem aperit.
Hortatur ut delectis militibus ſecum aſſum
ptis: facinus ut memorabile: ita extra peri
cula poſitum aggrediantur. Nullas a mulie
re ĩſidias metuẽdas: q̃ppe quæ ĩ extrẽa fame
faſtidita: ſuã ac ſuoꝝ mortẽ bono illi regi
obiectet. Addidit & ingentia promiſſa: ut
cum nobiliſſimæ urbis & quæ ueræ tanti re-
gni ſit caput potitus fuerit: q, ut mox cõtinge
ret in eorum manu poſitum eſſe: haud du
bitarent nunquam ſe inmemorem fore: eos
illos eſſe quorum uelut humeris in regium

solium deportatus fuisset. Excitabantur his uocibus centurionum animi: sed terrebat meatus subterraneus luce carens: adeoq; angustus ac depressus: ut non nisi singulis: iiq; proni & mare quadrupedum genibus manibusq; reptantes: moueri possent. Augebat metum quod in plenam hostium urbem: paucis nec satis armatis euadendum erat: quippe quos nec scuta nec scorpiones ferre: angustiæ loci sinebant. Sunt qui affirment nõ prius milites cloacam illam subire ausos: q̃ missus in domum mulieris: qui omnia oculis collustraret: fidem fecit fraudem ac periculum procul abesse. Ita tricenti ferme milites præmoniti ab rege qũid fieri uellet clam ad mulierem peruenerunt. Ipse gnarus proximos muros ab iis occupandos esse neque enim procul domus aberat: orta luce diuersam urbis partem magno clamore aggreditur: ut conuersis illuc omnium oculis: uacuam defensoribus regionem: latebris egressi facilius caperent: oppugnatur interim acerrime urbs

haud aliter q̄ si subruendus murus : & per ruinam irrumpendum foret. Et iam extra-cta in aliquantum diei pugna : subindignari sibi Alfonsus cœperat: quod ignotæ mulier culæ nimis pueriliter fidem habuisset : quod rex tam multa expertus fœmine dolis circunuentus esset. Ferunt tanquam re-ceptui cani iuberet : dixisse eum nolo ultra homines cædi: cum ecce ī destinata parte mu rorum clamor tollitur: signaq; Aragonea late fulgētia conspiciuntur: ita eo cunctis accur rentibus: reuulsa porta: exercitus omnis in ur bem irrupit. Hoc maxime modo capta Nea polis est anno a natiuitate Iesu christi domi ni nostri Millesimo quadringensimo quadra-gesimo secundo octauo idus Iunii : postq̄ in ea Rēatus peruenerat āno quarto paucisq; præterea diebus. Renatus cum principibus gallis & genuensiū quidā inter tumultū ela-psi in arcē nouā cōfugerūt. Alfōsus ne glori am suā festinatiōe minueret: aliquot dies ab

accessu captæ urbis abstinuit: donec paratis oībus quæ spectaculi pōpā augere poterāt: imitatus antiquoꝶ triūphos: parte muroꝶ di ruta: curru sublimi urbem ingressus ē. Hæc ubi genuā plata sunt: ne rex amicus: ꝑ quo sūmos labores & assiduos sumptus: genuensis populus quatuor sine intermissione annos pertulerat: in supremo periculo desertus ui deretur: armari placuit onerarias duas: quæ triticum ac præsidium in arcem deportarēt: regique parent. Eo cum uenissent: Antonium caluum cui multæ pecuniæ renatus de bebat: arci præficit præmonitum: ut nisi in tra constitutum tempus: noua ad eum ueni ant subsidia: de arce transigat arbitratu suo. Ipse iisdem nauibus ipsas deuectus: inde flo rentiam petit qua in urbe paucos moratus dies posteaq̄ nihil auxilii ad repetendum re gnū promitti uidit: abiecta omni reꝶ Italica ꝶ spe Massiliā unde initio uenerat: mari re uersus est. Antonius ubi præscriptū tēpus ef fluxit: pactus cū Alfōso: acceptaq; ab eo pe cunia: quātā Renatus debebat: arcē tradidit.

Per id tempus cum factio Thomæ aduersa magis magisque in dies coalesceret: & ipse nulla iam extrema ope fultus: mari Alfonsũ terra Philippũ insidiantes haberet: cõiuratũ est in exitum eius conuenit ut Iohannesan- tonius Fliscus: contractis nauibus piscatoriis silentio noctis clam urbem ingrederetur. Tũ interiores coniurati correptis armis & copi is eius adiũcti: in palatiũ publicũ ĩpetũ face rent. Ea cum seruis exequerentur & ad mul torum iam cognitionem res deuenisset non defuerunt qui omnia Thomæ patefacerent adeo ut diẽ: horã: locum totius demum rei seriẽ plane didicerit. difficiliorẽ ad credẽdũ fecerat eum: quõd eiusmodi pleraq; multis sermonibus ãte iactata: uana exptus erat. Et cũ bis terq; frustra timuisse reminisce- batur: creuerat tãdẽ contẽptis rumoribus animi securitas. cum tamen xvi calendas Ia nuarias alii aliiq; superuenientes affirmarẽt nocte insequenti irruptuꝝ esse urbem Iohã nemantoniũ: ea maxime parte: quæ diui Na zarii templo proxima: cõllapsis mœnibus

nudata: per rupes uelut gradus quosdam facilem præbet etiam armatis aditum: peruicerunt ut ibi ea nocte custodes locarentur: qui cum ad sextam usq; noctis horam uigilassent: ubi uiderunt Africum flare: qui uenturis obstabat: simulq; quod erat imitis frigore nox stationem deseruerunt. At Iohannes Antonius piscatorios lembos armatis complet: nactusque ex sumia uẽtos: aqloni namq; cesserat africus tribus horis camulio genuam puenit: & paucis admodum præter coniuratos aduentum eius sentientibus: interiora urbis clam penetrat. Mox excitata strepitu & clamoribus ciuitate: palam fuit & Fliscum aduenisse: & aduersus Thomam arma corripi. Luce orta cum armatorum globi undiq; uiserentur primores ciuium qui consilio quique auctoritate ualebant in diuæ mariæ templum: quod uulgo uinearum uocant: cõuenientes de publico statu deq; patriæ salute consultant. Terrebat ante omnia Philippus Mediolanensum dux: q nullo bello implicitus: genuæ recuperandæ omni cura iminere credebatur: cuius rei oblatam

ei occaſionem uidebant: ſi manentibus diſ-
cordiis ciuilibus: intra urbem dimicandũ fo
ret. Itaqꝫ legatos ad Thomam mittunt: qui
oſtenderent concitato iam ad arma populo:
non poſſe ei ſine magna patriæ pernicie ui
ctoriam contingere: ſimulque condicio-
nes ferrent: quibus rogaretur principatu
cedere. Thomas ſiue ſæpe ſuperuenturi au-
xilii: ſiue quod impendente graui diſcrimi-
ne prudentis non erat uel admittere temere
oblatas leges uel repellere: eas dedit reſpon
ſiones: quæ nouam rurſus conſultationem
exigerent: Itaqꝫ dum cõſultando: eundo: re-
deundo tempus teritur: præceps iam occa
ſum dies ferebatur. Tum Iohannes Antoni
us & cum eo armatus populus palatium ado
riuntur. nulloqꝫ auſo reſiſtere per ocium ca
piunt. Thomas cum ſe in turrim quam hora
rii nominant: recepiſſet: fide accepta Rapha
eli ſe adurno dedit. Ac mox prius iam tene
bris: i adurnorꝫ ædes deductus eſt poſtri die
eius diei cum principes ciuitatis in ædẽ diuæ
luciæ conueniſſent: eoque acceſſitus eſſet

ſenatus placuit ut ſex uiri: qui in tumultu pa
ulo ante nominati fuerant: ſex item alios ſi
bi adiungerent: quos ipſi ex omnibus legiſ
ſent: ſimulque cum ipſo ſenatu q: duodena
rio quoquq; numero conſtabat: octo uiros
in bimeſtre ciuitati præficerent quos liber-
tatis præſides uocarent: re maturata: cre-
ati ſunt Raphael Adurnus &: ciuilis & pon
tificii iuris admodum doctus. Iohannes An
tonius fliſcus ex ordine equeſtri. Paulus Al
barianus. Andalo Malrufus. Lamba Auri
us. Baptiſta Spinula. Meliadux. Silueſter: &
Dominicus Ricius ex bargalia: quorum magi-
ſtratus: cum ipſi inter ſeſe parum concordes
eſſent: uix uſque ī quintū kalendarum februa
rii diem productus eſt. Namq; eo die nec ſi
ne contentione quidem & armis dux creatus
eſt Raphael ipſe: cuius patruus Antoniotus
& pater Georgius duces quondam genuen
ſē remp. rexerāt ille: diuturnitate principatus
illuſtrior pater ciuilitate & moderatione me
morabilior. Cum hic Philippi ducis inſi-
diæ: illic Alfonſi claſſes & arma: ſuſpenſam
metu ciuitatem diu tenerent: anno tandem

Millesimo quadrigentesimo quadragesimo quaro septimo idus apriles iuncta cum rege pax est non tā honesta quidem quam tēpori bus accōmodata: cū & paruis maria patefaceret nauibus & annonæ aliarumque rerum copiam simul ac utilitatem afferret. Hac in pace cum de aurea patera quot annis regi mittenda conuentum esset: ut eius aīus eo munere delinitus: & memoriam exueret quod deuictus captusq; fuisset: & fœdus attenciore cura seruaret: contra Rex omnia uertit. Nanque missum donum accepturus: non nisi præscripta hora præscripto loco afferri sinebat. Stipatusque procerum & uulgi turba: multisque ad id spectaculū uelut ad triūphi pōpam īuitatis delatorē mūeris opperiebat. Qua idignitate offēsis genuensiū aīs: ātē quadrienniū adeo turbata sunt omnia: ut neq; in tēpore donū daretur. neq; a mutuis abstinerent rapinis & manēte tamē pacis noīe: cuncta citro ultroq; ut in hostes agerēt.

F I N I S.

25

[Mediolani, Phil. de Lavagna, ca. 1475]

Mancano 4 cc. in principio

Hain-Cop. 3695 = Hain 3696
GKW. 4981

T. L.

